

การออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาแฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1

SPACE DESIGN FOR THE INTERIOR OF THE RESIDENCE FOR THE AGED:
A CASE STUDY OF GOVERNMENT'S
NATIONAL HOUSING AUTHORITY FOR DINDEANG COMMUNITY 1

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2559

KMITL-2016-AR-M-003-038

การออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาแฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1

SPACE DESIGN FOR THE INTERIOR OF THE RESIDENCE FOR THE AGED:
A CASE STUDY OF GOVERNMENT'S
NATIONAL HOUSING AUTHORITY FOR DINDEANG COMMUNITY 1

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2559

KMITL-2016-AR-M-003-038

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SPACE DESIGN FOR THE INTERIOR OF THE RESIDENCE FOR THE AGED:
A CASE STUDY OF GOVERNMENT'S
NATIONAL HOUSING AUTHORITY FOR DINDEANG COMMUNITY 1

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENT
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARCHITECTURE INTERIOR ARCHITECTURE
PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2016

KMITL-2016-AR-M-003-038

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2016

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ :
กรณีศึกษา แฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1
SPACE DESIGN FOR THE INTERIOR OF THE RESIDENCE FOR THE AGED :
A CASE STUDY OF GOVERNMENT'S NATIONAL HOUSING AUTHORITY FOR
DINDEANG COMMUNITY 1

นักศึกษา

นายศวิษฐ์ พิริยะสุรวงศ์

รหัสประจำตัว

57602021

ปริญญา

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรมภายใน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัชญา บัวศรี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

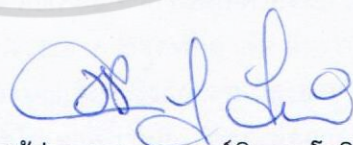
-

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัชญา บัวศรี	
รองศาสตราจารย์น้ำอ้อย สายหู	
รองศาสตราจารย์เอกพล สิริชัยนันท์	
ดร.พิยะรัตน์ นันทะ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉานกล้า สิริระกุล	

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 18 กรกฎาคม 2559 เวลา 14.00 น.

สถานที่สอบ กลุ่มวิชาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเชฐ โสวิทยสกุล)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

วันที่ 29 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา แพลตเคหะชุมชนดินแดง 1
นักศึกษา	นายศิวฤทธิ์ พิริยะสุวรรณค์
รหัสประจำตัว	57602021
ปริญญา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมภายใน
พ.ศ.	2559
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัชญา บัวศรี

บทคัดย่อ

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป มีสัดส่วนประชากรเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 32 ในปี พ.ศ.2583 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหลวงหรือกรุงเทพมหานคร ต้องการที่พักอาศัยตามอาคารชุดพักอาศัยที่ราคาไม่สูง ประมาณ 400-1,000 บาท ต่อเดือน ซึ่งการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ.2545-2564 เพื่อรองรับประชากรสูงอายุในด้านที่อยู่อาศัย การสำรวจโครงการในเบื้องต้นพบว่าห้องของอาคารชุดพักอาศัยในแพลต เคหะชุมชนดินแดง 1 สภาพอาคารทั้งภายนอกอาคาร ภายในอาคาร และภายในห้องพักอาศัย ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพทรุดโทรม เนื่องจากก่อสร้างนานแล้ว ภายในห้องมีที่เก็บของไม่เพียงพอ ไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก จึงมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย และนำมาวิเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ เพื่อจะนำเสนอต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

การวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยทำนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย แพลตเคหะชุมชนดินแดง 1 โดยศึกษาผู้สูงอายุ ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 60-70 ปี จำนวน 8 คน มีรายได้น้อยกว่า 6,000 บาท ต่อเดือน ทำการสังเกตร่องรอยสภาพแวดล้อมเบื้องต้นโดยรอบของอาคารชุดพักอาศัย ภายในบริเวณอาคารชุดพักอาศัย และภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย ใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์เดี่ยวเชิงลึก จากผู้สูงอายุ เพื่อหาความต้องการการใช้พื้นที่ และความสอดคล้องกับแนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ (Lawton, M.P, 1975) และทำการสังเกตโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมการทำกิจกรรม และความต้องการการใช้พื้นที่โดยละเอียด จัดทำทัศนียภาพและหุ่นจำลองสภาพห้องของอาคารชุดพักอาศัยให้ผู้สูงอายุพิจารณา หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกรอบก่อนสรุปเป็นต้นแบบ และได้ทำการศึกษากกรณีศึกษาเปรียบเทียบบอาคารชุดพักอาศัยของหน่วยงานภาครัฐ ในต่างประเทศ จำนวน 3 ประเทศ จากเว็บไซต์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับอาคารแพลต เคหะชุมชนดินแดง 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต่ออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการพื้นที่ของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย พบว่าในกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คน มีพฤติกรรมการครอบครองอาณาเขต โดยมีเฟอร์นิเจอร์ที่นั่งประจำ มีการครอบครองพื้นที่ส่วนบุคคลแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางของพื้นที่รอบตัวเสมอ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1 ใน 8 คน มีการครอบครองอาณาเขตแบบบ่งบอกพื้นที่ (Marking Behavior)

ดังนั้นการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรมีพื้นที่อย่างน้อย 36 ตารางเมตร และในกรณีที่เป็นผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น ควรมีพื้นที่อย่างน้อย 40 ตารางเมตร และควรมีลักษณะห้องเป็นห้องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยให้พื้นที่ที่ผู้สูงอายุนั่งประจำเป็นจุดศูนย์กลางของพื้นที่ภายในห้อง การออกแบบ ดังกล่าวจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยด้วยเวลาเฉลี่ย 5.2 วินาที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่ออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	Space Design for the Interior of the Residence for the Aged: A Case Study of Government's National Housing Authority for Dindeang Community 1
Student	Mr.Svit Piriyasurawong
Student ID.	57602021
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2016
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr.Virajada Buasri

ABSTRACT

Nowadays, the number of the aged, people who are more than 60 years old, have raised continuously; it's supposed the ratio of the aged will have been reached at 32% in 2040. (Office of The National Economic and Social Development Board, 2013). The aged who have a lower income and live in capital city zone (Bangkok) need a low-cost residence: around 400-1,000 baht per month. So, this research is corresponded to the strategy of the national economic and social development plan (2002-2021), that focus on providing more residences for the aged multiplication. The result of site survey at Dindeang community 1 shows that, in principle, most residences are ruined: the exterior of the building and the interior of the rooms are ruined because they have been built for a long time. The room is too small and space is not sufficient to keep the items or furniture of the aged who live in. In addition, there is no sufficient accommodation in the rooms. For this reason, the objective of this research is to study the behavior in using the rooms of the Dindeang community 1 building. And then, to analyze and synthesis an idea for design of the spaces in order to propose the model to design the interior space in the rooms of the residence for the aged.

This research is qualitative research, to study the behaviors and need of the aged in using of the space in the residence; Dindeang community 1 building. The group of samples of this research involves 8 early-aged persons, between 60-70 years old and have less than 6,000 baht income per month. The observation of environment Dindeang community 1 building and use structured interview by deep interviews. The structured interview is related with "the good life" Lawton's model and using behavior form about the behaviors of the aged. And study the case study for related with Dindeang community 1 building. Finally, present a model for physical

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

interior design of the space in the residence for the aged.

This research shows that from the analysis of behaviors and needs of the aged in the residence, the result is that all of the 8 aged persons have a behavior to occupy a territorial space, marking by a furniture that they habitually use and usually occupy a personal space, in the person-center way; the 8 samples occupy the space by 'marking behavior'

The space in the room of this residence for the aged should be measured at least 36 square meters, and in case of the aged who use wheelchair, the room should have at least 40 square This design will help the aged to access to all of spaces in the room within 5.2 seconds.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยการให้คำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา
ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช บัวศรี และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณปิยะรัตน์ คณานุรักษ์ (ผู้อำนวยการกองปฏิบัติการทางสังคม)
คุณธิดารัตน์ ศรีอรรถจันทร์ (สถาปนิก 8 กองฟื้นฟูเมือง) และคุณอลัมพล ยุงสวัสดิ์ (สถาปนิก 4 กอง
ฟื้นฟูเมือง) หน่วยงานการเคหะแห่งชาติที่กรุณาให้ข้อมูลด้านประชากรที่อยู่อาศัยในเคหะชุมชน
ดินแดง ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ในด้านข้อมูลมากขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการทำวิจัย
แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัว ที่คอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนในการทำ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะคุณพ่อและคุณแม่ (ผศ.ดร.พัลลภ และ ผศ.ศิริวรรณ พิริยะสุรวงศ์)
ในการให้คำแนะนำและคอยสนับสนุน รวมถึงพี่สาว (ดร.พรพรรณ พิริยะสุรวงศ์) ในการช่วยให้
คำแนะนำด้านการใช้ภาษาในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ศวิษฐ์ พิริยะสุรวงศ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	X
สารบัญภาพ.....	XI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 คำถามการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5 ขั้นตอนการวิจัย.....	3
1.6 ข้อยกเว้นของการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้.....	4
1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 ประวัติความเป็นมาของอาคารชุดพักอาศัยแฟลตดินแดง.....	7
2.1.1 ลักษณะอาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3.....	8
2.1.2 สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนดินแดง 1.....	10
2.1.3 สภาพภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1.....	12
2.1.4 รูปแบบของห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1.....	13
2.1.5 ส่วนประกอบภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย.....	15
2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	16
2.3.1 ทฤษฎีความสูงวัย.....	16
2.3.2 การเปลี่ยนแปลงด้านอายุ.....	17
2.3.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย.....	17
2.3.4 การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์.....	17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.3.5 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม	18
2.3.6 ด้านสวัสดิการสังคมกับผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	18
2.3 พหุติกรรมการใช้พื้นที่และทางสัญจรภายในห้องพักอาศัย.....	20
2.3.1 พื้นที่ทางสัญจรภายในห้องพักอาศัยของผู้สูงอายุ.....	20
2.3.2 การครอบครองอาณาเขตและความต้องการความเป็นส่วนตัวของผู้สูงอายุ..	21
2.3.3 ทฤษฎีระยะห่างระหว่างบุคคล.....	22
2.3.4 การรับรู้สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย.....	22
2.3.5 การเดินของผู้สูงอายุ.....	23
2.4 ทฤษฎีแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	24
2.4.1 การออกแบบเพื่อคนทุกคน (Universal Design).....	24
2.4.2 การจัดสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	27
2.4.3 ทฤษฎีแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุตาม หลักของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ.....	27
2.4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระยะ และขนาดของพื้นที่ห้องพักอาศัยที่เหมาะสม.....	28
2.4.5 หลักการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	30
2.4.6 แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ	31
2.5 การวิเคราะห์กรณีศึกษาเปรียบเทียบ.....	33
2.5.1 กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์.....	33
2.5.2 กรณีศึกษาประเทศมาเลเซีย.....	36
2.5.3 กรณีศึกษาประเทศเวียดนาม.....	37
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
3.1 ลักษณะข้อมูลและการเลือกข้อมูล.....	43
3.2.1 ลักษณะข้อมูล.....	43
3.2.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	43
3.2.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	43
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	44

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.3 รายละเอียดเครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	44
3.3.1 แบบสังเกตเบื้องต้น.....	44
3.3.2 แบบสัมภาษณ์.....	44
3.3.3 แบบบันทึกพฤติกรรม.....	45
3.3.4 โปรแกรมจัดทำภาพทัศนียภาพสามมิติ.....	46
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
3.4.1 แบบสัมภาษณ์.....	46
3.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรม.....	47
3.4.3 ความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ.....	47
3.5 วิเคราะห์ข้อมูล.....	47
3.5.1 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์.....	47
3.5.2 วิเคราะห์จากแบบบันทึกพฤติกรรม.....	47
3.5.3 วิเคราะห์จากแนวคิดการออกแบบ.....	48
3.5.4 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ.....	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4.1.1 ผลการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตเบื้องต้น.....	50
4.1.2 ตำแหน่งการวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย.....	51
4.1.3 ปัญหาด้านการถ่ายเทอากาศภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย.....	51
4.2 ผลการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	52
4.3.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์.....	59
4.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม.....	60
4.2 สรุปผลการวิจัย.....	65
บทที่ 5 ผลการวิจัย.....	66
5.1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (ด้านความต้องการใช้พื้นที่).....	66
5.2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (ด้านพฤติกรรมการใช้พื้นที่).....	68

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
5.3 การจัดพื้นที่.....	68
5.4 ประโยชน์ใช้สอย.....	69
5.5 เส้นทางสัญจร.....	69
5.6 อภิปรายผลการวิจัย.....	70
5.7 แนวคิดและผลงานการออกแบบ.....	71
5.8 ข้อเสนอแนะ.....	76
5.8.1 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้.....	76
5.8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	77
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	80
ประวัติผู้เขียน.....	90

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	แสดงสัมมะโนครวัผู้อยู่อาศัยเคหะชุมชนดินแดง จำแนกตามอาคาร.....8
2.2	แสดงขนาดของพื้นที่ภายในห้องของเคหะชุมชนดินแดง 1 อาคาร 1-8.....13
2.3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีดำเนินการวิจัย.....42
3.1	แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบสังเกตพฤติกรรม.....46
4.1	แสดงคำร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....52
4.2	แสดงข้อมูลด้านความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well Being).....53
4.3	แสดงข้อมูลด้านพฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence).....54
4.4	แสดงข้อมูลด้านการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life).....55
4.5	แสดงข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment).....57
4.6	แสดงข้อมูลด้านข้อเสนอแนะทั่วไป.....58
5.1	แสดงผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยของผู้สูงอายุ(ด้านความต้องการใช้พื้นที่).....67
5.2	แสดงผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ(ด้านพฤติกรรมการใช้พื้นที่).....68
5.3	แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่กับประโยชน์ใช้สอยภายในห้อง.....69

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	แสดงกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....5
1.2	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....6
2.1	แสดงสภาพของอาคารแฟลตดินแดง เคหะชุมชนดินแดง 1 ถ่ายเมื่อ พ.ศ.2506.....7
2.2	แสดงทัศนียภาพอาคารแฟลต 1-8 บริเวณถนนอโศก-ดินแดง.....8
2.3	ภาพแสดงรูปแบบอาคารแฟลตเคหะชุมชนดินแดง แฟลต 1-8.....9
2.4	ภาพแสดงรูปแบบผังพื้นที่อาคารแฟลตเคหะชุมชนดินแดง แฟลต 1-8.....9
2.5	แสดงระบบกล้อวงจรรปิด อาคารแฟลต 2 ชั้น 5.....12
2.6	แสดงผังบริเวณรูปแบบห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ.....14
2.7	แสดงผังบริเวณรูปแบบห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ.....15
2.8	แสดงประตูหน้าห้องของอาคารชุดพักอาศัยแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ.....15
2.9	แสดงระยะความกว้างของช่องทางสัญจร.....25
2.10	แสดงระยะความกว้างของผู้ใช้รถเข็น.....25
2.11	แสดงระยะเอื้อมและระยะทำนั่งทำงาน.....26
2.12	แสดงมือจับที่เหมาะสมสำหรับคนทุกคน.....26
2.13	แสดงสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดย M.Powell Lawton.....31
2.14	แสดงสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ของผู้สูงอายุ เสนอโดย M.Powell Lawton.....32
2.15	แสดงพื้นที่กลุ่มอาคารแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์.....34
2.16	ภาพแสดงห้องขนาด 36 ตารางเมตร ส่วนเอนกประสงค์ของแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์.....34
2.17	แสดงห้องขนาด 36 ตารางเมตร ส่วนห้องครัวของแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์.....34
2.18	แสดงห้องขนาด 36 ตารางเมตร ส่วนห้องน้ำของแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์.....34
2.19	แสดงห้องขนาด 45 ตารางเมตร ส่วนเอนกประสงค์.....35
2.20	แสดงห้องขนาด 45 ตารางเมตร ส่วนห้องน้ำ.....35
2.21	แสดงอาคารแฟลตในเมือง Sarawak ประเทศมาเลเซีย.....36
2.22	แสดงโครงการใหม่ๆของรัฐบาลมาเลเซีย ในการสร้างที่อยู่อาศัยประเภทอาคารแฟลตในประเทศมาเลเซีย.....36
2.23	แสดงโครงการ Park View ของรัฐบาลเวียดนาม.....37
2.24	แสดงผังห้องใน 1 ชั้นของโครงการ Park View สร้างโดยรัฐบาลเวียดนาม.....37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.1	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-01.....61
4.2	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-02.....61
4.3	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-03.....62
4.4	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-04.....62
4.5	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-05.....63
4.6	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-06.....63
4.7	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-07.....64
4.8	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-08.....64
4.9	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม.....65
4.10	แสดงตัวอย่างพฤติกรรมการครอบครองอาณาเขตของผู้สูงอายุ.....65
5.1	แสดงผังพื้นที่ต้นแบบภายในห้องและเส้นทางการสัญจรของผู้สูงอายุ.....70
5.2	แสดงผังต้นแบบการออกแบบพื้นที่และเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย สำหรับผู้สูงอายุ.....72
5.3	แสดงผลงานการออกแบบส่วนเอนกประสงค์.....73
5.4	แสดงผลงานการออกแบบส่วนเอนกประสงค์.....73
5.5	แสดงผลงานการออกแบบห้องครัว.....74
5.6	แสดงผลงานการออกแบบส่วนห้องนอน.....75
5.7	แสดงผลงานการออกแบบห้องน้ำ.....76

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนประชากรจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2543 จำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรในประเทศไทย และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ร้อยละ 32 ในปี พ.ศ.2583 ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่จะมีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าประชากรเด็ก (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรนี้ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการกำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ปี พ.ศ.2545-2564 เพื่อเตรียมการรับประชากรผู้สูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในด้านที่อยู่อาศัย ทำให้ที่พักอาศัยภายในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เป็นอาคารห้องชุดพักอาศัยที่มีค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัยที่อยู่ในช่วงประมาณ 400-1000 บาท ต่อเดือน ได้รับความนิยมจากผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 6,000 บาท ต่อเดือน หรือไม่เกิน 30,000 บาท ต่อครัวเรือน ในประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยคิดเป็น ร้อยละ 16 ของประชากร ในประชากรผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย พบว่าร้อยละ 7.1 อาศัยอยู่ตามลำพัง หรือคิดเป็นจำนวนมากกว่า 459,000 คน (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2551)

แฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1 เริ่มสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2506 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2508 ตั้งอยู่บริเวณถนนอโศก-ดินแดง เป็นอาคารภายใต้การบริหารงานของการเคหะแห่งชาติ สร้างเพื่อให้เป็นที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อย ตามนโยบายของการเคหะแห่งชาติ ที่สามารถขอรับสิทธิ์ ในการเช่าห้องชุดพักอาศัย แฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1 ประกอบด้วยอาคารชุดพักอาศัยจำนวน 8 อาคาร ตั้งอยู่แนวถนนอโศก-ดินแดง ที่สะดวกต่อระบบคมนาคม เช่น ป้ายรถโดยสารประจำทางที่อยู่บริเวณด้านหน้าของอาคารแฟลต 3 อาคารแฟลต 5 และอาคารแฟลต 8

ปัจจุบันสภาพของแฟลตมีความชำรุดทรุดโทรม จากการเข้าตรวจสภาพอาคารแฟลตดินแดง โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่าโครงสร้างที่มีอายุใช้งานมานานกว่า 50 ปี ไม่ได้มีการซ่อมแซมโครงสร้างของอาคาร และไม่ได้มีการเตรียมโครงสร้างที่สามารถรับมือกับแผ่นดินไหวอนาคตการเคหะแห่งชาติมีโครงการในการสร้างแฟลตแห่งใหม่สูง 32 ชั้น แทนที่อาคารเดิม ตามนโยบายฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนดินแดง สามารถรองรับได้จำนวน 2,280 ห้อง โดยห้องของอาคารใหม่มีขนาด 33 ตร.ม. (ฝ่ายฟื้นฟูและพัฒนาเมือง การเคหะแห่งชาติ, 2558) โดยนอกจากอาคารแฟลตดินแดงแห่งใหม่จะให้สิทธิ์สำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมแล้วยังเปิดโอกาสให้สิทธิ์สำหรับผู้อยู่อาศัยใหม่ที่มีรายได้น้อยเข้ามาใช้สิทธิ์เป็นผู้อยู่อาศัยใหม่เพิ่มด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้ในแวดวงวิชาการเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามผลการวิจัย (จิระภา ศรีคำ.2545) เกี่ยวกับผู้สูงอายุในห้องพักอาศัยอาคารชุดในเคหะชุมชนดินแดง 1 อาคาร 1-8 พบว่า ร้อยละ 94.3 ดูโทรทัศน์ ร้อยละ 11.4 ฟังวิทยุ ร้อยละ 57.1 นอนกลางวัน ร้อยละ 30 อ่านหนังสือ ร้อยละ 37.1 ออกกำลังกาย ร้อยละ 17.1 ทำงานอดิเรก ในพื้นที่ห้องพักอาศัย จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุมีความสามารถในการดูแลตัวเองลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น (รจนารถ, 2536) ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะทำอย่างอื่นไปด้วย เช่น การดูโทรทัศน์ และการรับฟังวิทยุ จากผลการวิจัย Howell C. Sandra, 1980) การจัดวางตำแหน่งเครื่องเรือนส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่ภายในที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

จากการลงพื้นที่สังเกตเบื้องต้นพบว่าพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยเป็นห้องขนาด 39.25 ตารางเมตร ลักษณะทางกายภาพของห้องของอาคารชุดพักอาศัยยังมีขนาดพื้นที่ในแต่ละส่วนไม่เหมาะสมกับกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางในการออกแบบต้นแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบในการการออกแบบต้นแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยใช้แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ (Lawton, M.P, 1975) ในองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) เป็นหลัก ซึ่งสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านบุคคล ด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดใหญ่ และด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก โดยเน้นไปในด้านสภาพแวดล้อมด้านสังคมที่หมายถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมในของอยู่อาศัย ที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ ซึ่งสุดท้ายจะนำเสนอในรูปแบบของข้อเสนอแนะ และผลงานการออกแบบต้นแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย
- 1.2.2 เพื่อศึกษาความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย
- 1.2.3 เพื่อหาแนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่
- 1.2.4 เพื่อนำเสนอต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 พฤติกรรมของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยเป็นอย่างไร
- 1.3.2 ความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยเป็นอย่างไร
- 1.3.3 การออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ผู้วิจัยเน้นการใช้แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ของ M.Powell Lawton เป็นหลักในการวิจัย โดยเน้นไปที่ด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment)

1.4.2 ผู้วิจัยทำการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการพื้นที่ของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3

1.4.3 ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดอาศัยของพื้นที่เคหะชุมชนดินแดง 1 ถนนอโศก-ดินแดง อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 ซึ่งเป็นห้องขนาด 39.25 ตารางเมตร เท่านั้น ไม่ได้มีการศึกษากลุ่มตัวอย่างอาคารอื่น

1.4.4 กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ เป็นผู้สูงอายุวัยต้น (Young old) ที่มีอายุตั้งแต่ 60 – 70 ปี สามารถให้ความร่วมมือในงานวิจัยครั้งนี้ได้

1.5 ขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

- 1.5.1 สังเกตเบื้องต้นจากการลงพื้นที่สำรวจ ถ่ายภาพ และจดบันทึก
- 1.5.2 ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุจากการจัดทำแบบบันทึกพฤติกรรมจากผู้สูงอายุ
- 1.5.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูล
- 1.5.4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
- 1.5.5 นำแนวทางการออกแบบไปให้ผู้สูงอายุ พิจารณาและทำการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ผลสรุปที่ตรงกับพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

1.6.1 เนื่องจากอาคารเคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 มีรูปแบบอาคารที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถวิจัยในกรณีเปรียบเทียบกันได้ จึงมีการศึกษาเพียงอาคารเคหะชุมชนดินแดง 1 ถนนอโศก-ดินแดง เท่านั้น

1.6.2 ระยะเวลาในการวิจัยมีจำกัด ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในอาคารแฟลตอื่นได้

1.6.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีน้อย โดยกลุ่มตัวอย่างจำกัดอยู่เฉพาะอาคารแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เพื่อทราบพฤติกรรมในการทำกิจกรรมและความต้องการ รูปแบบการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ อันจะเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

1.7.2 เพื่อให้ได้แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

1.7.3 เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้วิจัย นักศึกษา และหน่วยงานภาครัฐที่สนใจในเรื่องของการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

1.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.8.1 ห้องพักอาศัย ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง พื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยของเคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 ประกอบด้วย พื้นที่ว่าง ประโยชน์ใช้สอย และเส้นทางสัญจรภายในห้อง ประกอบด้วยส่วนเอนกประสงค์ ห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำ และระเบียงภายนอกห้อง

1.8.2 ผู้สูงอายุวัยเริ่มต้น (Young old) ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ผู้มีอายุระหว่าง 60 – 70 ปี อาศัยอยู่ในห้องพักในอาคารชุดพักอาศัยขนาดใหญ่ ในกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารงานของการเคหะแห่งชาติ (รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

1.8.3 เคหะชุมชนดินแดง 1 หมายถึง อาคารแฟลตดินแดง 1-8 และ 9-20 เป็นอาคารลักษณะ 5 ชั้น ชั้นละ 20 ห้อง (แฟลต1-8) และ 14 ห้อง(แฟลต9-20) ห้องมีขนาดพื้นที่ 28 ตารางเมตร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2506 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ.2508 ทางเดินของอาคารมีลักษณะเป็นทางเดินเดี่ยว (Single Corridor) โดยบริหารงานโครงการโดยการเคหะแห่งชาติ (การเคหะแห่งชาติ)

1.8.4 กลุ่มผู้มีรายได้น้อย หมายถึง กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท ต่อเดือน หรือรวมกันทั้งครัวเรือนน้อยกว่า 30,000 บาท ต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

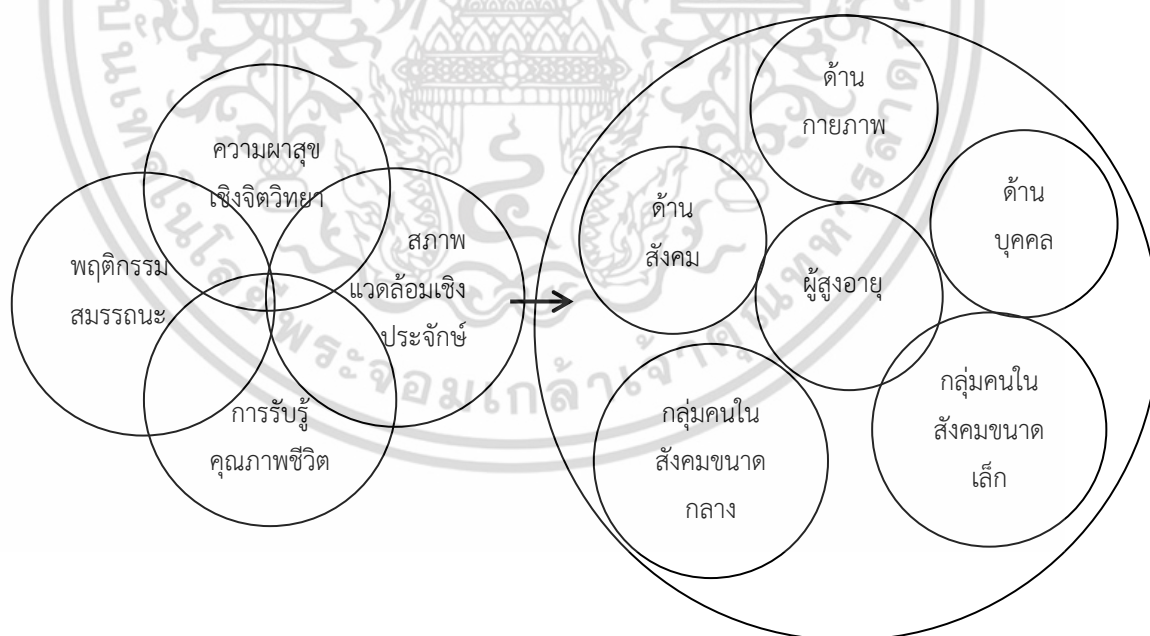
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.8.5 สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ ที่สามารถสังเกตได้ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านกลุ่มสังคมขนาดกลาง ด้านกลุ่มสังคมขนาดเล็ก และด้านสังคมและวัฒนธรรม ในชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ (M.Powell Lawton, 1975)

1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย มาจากกรอบทฤษฎีของ M.Powell Lawton เรื่องแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกัน ได้แก่ 1.ความผาสุกเชิงจิตวิทยา 2.พฤติกรรมสมรรถนะ 3.การรับรู้คุณภาพชีวิต 4.สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ ในงานวิจัยนี้จะเน้นไปในประเด็นสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1.ทางกายภาพ 2.ด้านบุคคล 3.กลุ่มคนในสังคมขนาดกลาง 4.กลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก 5.สังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาว่ารูปแบบและกิจกรรมอะไรบ้างพื้นที่ที่มีอยู่ในปัจจุบันสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุหรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาใช้ในการออกแบบพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุตามกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยในภาพที่ 1.1 และกรอบแนวคิดการวิจัยในแผนภาพที่ 1.2

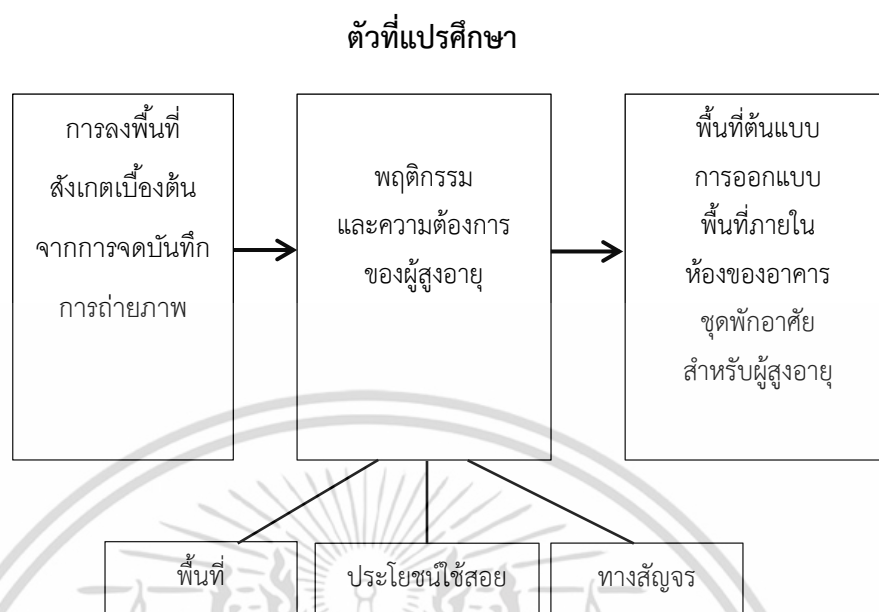
ภาพแสดง : กรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดง : กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

จากการกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และการกำหนดขอบเขตของงานวิจัย ในบทที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยใช้กรอบทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย เรื่องแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ของ M.Powell Lawton มาใช้ในการวิจัย รวมถึงการกำหนดกรอบแนวคิดในงานวิจัย ให้ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ และความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปเป็นแนวทางการออกแบบพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

จากการลงพื้นที่สังเกตเบื้องต้นผู้วิจัยซึ่งเป็นคนที่อยู่อาศัยในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับแพลตฟอร์มชุมชนดินแดง 1 ได้ทำการจดบันทึกสภาพปัญหาจากการสังเกต รวมถึงการเข้าไปพูดคุยเบื้องต้นเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเบื้องต้น มากำหนดหัวข้อที่ใช้ในการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งจะแสดงในส่วนของบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม ต่อไป

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา แพลตเคหะชุมชนดินแดง 1 ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ส่วน ดังนี้

- 2.1 ข้อมูลอาคารชุดพักอาศัยแฟลตดินแดง
- 2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.3 พฤติกรรมการใช้พื้นที่และทางสัญจรภายในห้องพักอาศัย
- 2.4 ทฤษฎีแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ
- 2.5 การวิเคราะห์กรณีศึกษาเปรียบเทียบ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

2.1 ข้อมูลอาคารชุดพักอาศัยแฟลตดินแดง

อาคารชุดพักอาศัยแฟลตดินแดง เคหะชุมชนดินแดง 1 เริ่มก่อสร้างเมื่อ ปี พ.ศ.2506 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2508 (ภาพที่ 2.1) ภายใต้การจัดการของการเคหะแห่งชาติ ถูกสร้างแทนที่อาคารเรือนไม้ 2 ชั้น ในสมัยก่อน อาคารชุดพักอาศัยแฟลตดินแดงมีลักษณะอาคารเป็นอาคารแฟลต หมายถึงที่อยู่อาศัยที่ขึ้นในทางสูง เคหะชุมชนดินแดง 1 ในส่วนที่ติดกับถนนอโศก-ดินแดง ตรงข้ามกับโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ อยู่ใกล้ระบบคมนาคม เช่น บ้ายรถโดยสารประจำทาง และเชื่อมต่อกับถนนวิภาวดีรังสิต เป็นอาคารสูง 5 ชั้น แต่ละตึกอยู่ห่างกันราว 22 เมตร มีอาคารแฟลตทั้งหมด 8 อาคาร มีทางเดินเป็นลักษณะทางเดินเดี่ยว (Single Corridor) ทุกอาคารมีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก มีจำนวนห้องรวมทั้งสิ้น 640 ห้อง มีผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี อาศัยอยู่จำนวน 74 คน ในจำนวนนี้ 24 คน เป็นผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 6,000 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 แสดงสภาพของอาคารแฟลตดินแดง เคหะชุมชนดินแดง 1 ถ่ายเมื่อ พ.ศ.2506 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ผู้สนใจดูเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงสัมมะโนครัวผู้อยู่อาศัยเคหะชุมชนดินแดง จำแนกตามอาคาร

เคหะชุมชนดินแดง 1 ถนนอโศก-ดินแดง อาคารแฟลต 1-8	จำนวนห้อง	จำนวนผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี	จำนวนผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี ที่มีรายได้น้อย กว่า 6,000 บาท/เดือน
แฟลต 1	80	7	3
แฟลต 2	80	6	6
แฟลต 3	80	3	2
แฟลต 4	80	15	8
แฟลต 5	80	2	-
แฟลต 6	80	7	1
แฟลต 7	80	3	-
แฟลต 8	80	4	4
รวม	640	74	24

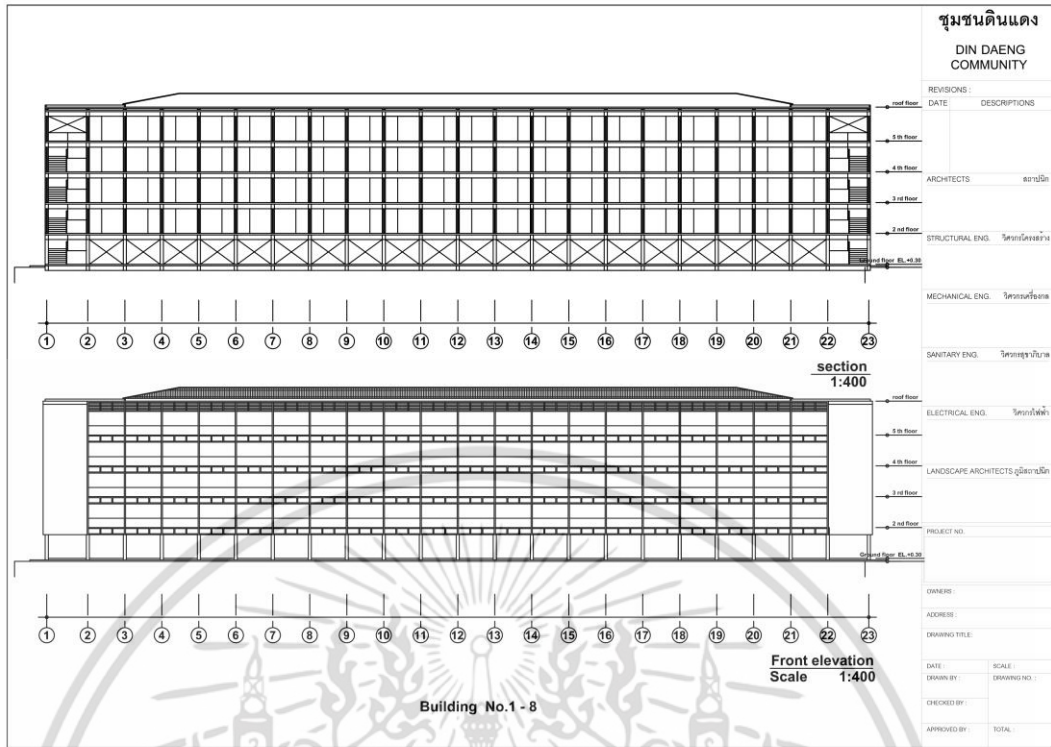
ที่มา : การเคหะแห่งชาติ. นโยบายฟื้นฟูและพัฒนาเมือง ชุมชนเคหะดินแดง. 2545

2.1.1 ลักษณะอาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3

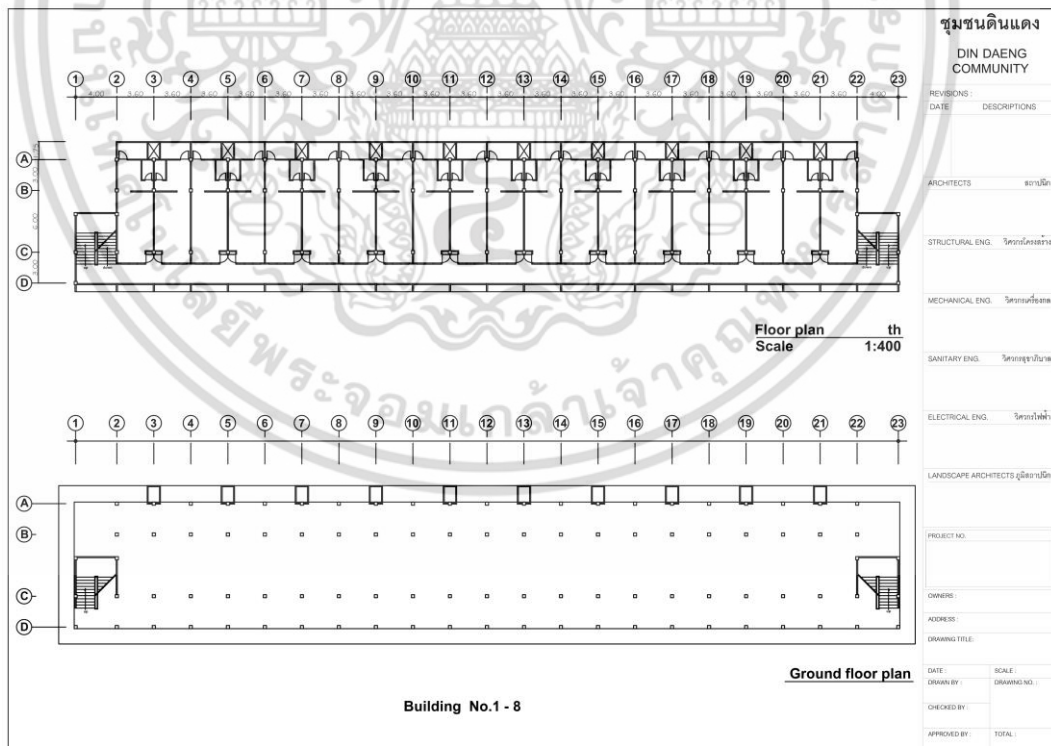
เคหะชุมชนดินแดง 1 (ดูภาพที่ 2.2) เป็นอาคารชุดพักอาศัย สำหรับอยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยตามนโยบายของการเคหะแห่งชาติ เป็นอาคาร 5 ชั้น ที่ประกอบด้วยโถงอาคาร บริเวณชั้น 1 ของอาคาร และ ห้องพักอาศัยจำนวน 80 ห้อง ในบริเวณชั้น 2-5 ของอาคาร โดยแบ่งออกเป็นชั้นละ 20 ห้อง แบ่งออกเป็นพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ ครีว ห้องน้ำ ระเบียง และปล่องทิ้งขยะ

ภาพที่ 2.2 ภาพแสดงทัศนียภาพอาคารแฟลต 1-8 บริเวณถนนอโศก-ดินแดง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 ภาพแสดงรูปแบบอาคารแฟลตเคหะชุมชนดินแดง แฟลต 1-8

ภาพที่ 2.4 ภาพแสดงรูปแบบผังพื้นอาคารแฟลตเคหะชุมชนดินแดง แฟลต 1-8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 สภาพทั่วไปของเคหะชุมชนดินแดง 1

เคหะชุมชนดินแดง 1 เริ่มจากการดูแลจากหน่วยงานกรมประชาสัมพันธ์ แต่เดิมพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ทิ้งขยะของเทศบาลนครกรุงเทพ โดยในช่วงแรกก่อสร้างเป็นอาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้น ซึ่งมีสองลักษณะ คือ เรือนแถวไม้ใต้ถุนสูง และเรือนแถวไม้ 2 ชั้น ต่อมาประชากรในเมืองเพิ่มมากขึ้น มีผู้เข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ประกอบกับการขยายของเทศบาลนครกรุงเทพ ทำให้ที่ดินขาดแคลน กรมประชาสัมพันธ์จึงได้พัฒนาโครงการแฟลตชั้น จนถึงในปี พ.ศ.2523 รัฐบาลจัดตั้งการเคหะแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เข้ามาบริหารโครงการต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2.1.2.1 อาณาเขตของเคหะชุมชนดินแดง 1

เคหะชุมชนดินแดง 1 ประกอบด้วย อาคารแฟลต 1-8 อาคารแฟลต 9-20 และอาคารแฟลต 21-32 รวมทั้งสิ้น 32 อาคาร มีที่พักอาศัยทั้งหมด 1,984 ห้อง โดยมีอายุการใช้งานรวมกว่า 50-55 ปี

1) อาคารแฟลต 1-8

ทิศเหนือ ติดกับถนนอโศก-ดินแดง

ทิศใต้ ติดกับถนนดินแดง 1

ทิศตะวันออก ติดกับถนนจตุรทิศ

ทิศตะวันตก ติดกับทางด่วนดินแดง

2) อาคารแฟลต 9-20

ทิศเหนือ ติดกับกรมแรงงาน

ทิศใต้ ติดกับทางด่วนดินแดง

ทิศตะวันออก ติดกับถนนจตุรทิศ

ทิศตะวันตก ติดกับทางอาคารแฟลต 8 ชั้น

3) อาคารแฟลต 21-32

ทิศเหนือ ติดกับสำนักผังเมือง

ทิศใต้ ติดกับถนนอโศกดินแดง

ทิศตะวันออก ติดกับสำนักผังเมือง

ทิศตะวันตก ติดกับถนนมิตรไมตรี

2.1.2.2 อุณหภูมิ

อุณหภูมิภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 มีอุณหภูมิค่อนข้างสูงในช่วงกลางวันเนื่องจากอยู่ติดถนนที่มีการจราจรหนาแน่น และในกรณีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชั้นสูงๆ หากมีลมพัดก็จะช่วยให้อากาศถ่ายเทดีขึ้น อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดทั้งปีจะขึ้นอยู่กับฤดูกาล ดังนี้

1) ฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

อุณหภูมิภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 23-32 องศาเซลเซียส

2) ฤดูร้อน เดือนมีนาคม-พฤษภาคม

อุณหภูมิภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 29-34 องศาเซลเซียส

3) ฤดูฝน เดือนมิถุนายน-ตุลาคม

อุณหภูมิภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 26-31 องศาเซลเซียส

2.1.2.3 ทิศทางลม

ลมที่เข้ามาภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย ซึ่งอาคารแฟลต 2 และแฟลต 3 หันหน้าอาคารทางทิศเหนือ โดยในแต่ละปีจะได้รับลมจากทั้งสองทิศอันได้แก่

1) ลมหนาวจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ลมหนาวจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเป็นลมหนาวจากประเทศจีนพัดผ่านจากอ่าวตังเกี๋ย เข้ามาในประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว เข้าสู่ทางหน้าอาคารแฟลต

2) ลมมรสุมจากทางทิศตะวันตก

ลมมรสุมจากทางทิศตะวันตกเป็นพายุฤดูร้อนที่พัดเข้ามาทางทิศตะวันตกของประเทศไทย และทางทิศตะวันตกของอาคารแฟลต ทำให้มีฝนพัดเข้าทางด้านหลังบริเวณส่วนระเบียงของห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 1-8

2.1.2.4 การขนส่งสาธารณะ

เคหะชุมชนดินแดง 1 นับว่าเป็นพื้นที่ที่สะดวกต่อการเดินทาง เพราะมีป้ายรถประจำทางสาธารณะที่อยู่ติดกับอาคารแฟลต 1-8 มีรถประจำทางที่มุ่งหน้าสู่ออนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิและถนนราชปรารภ อันประกอบด้วย

1) รถประจำทางสาธารณะสาย 12,13,36,54,73,92,163,168,171,529

และสาย 555 มุ่งหน้าท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ

2) รถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ สถานีมักกะสัน การรถไฟแห่งประเทศไทย

3) รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ สถานีราชปรารภ

4) รถไฟฟ้าบีทีเอส ใกล้ที่สุดคือ สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

5) รถไฟฟ้าใต้ดิน ใกล้ที่สุด สถานีรถไฟฟ้าใต้ดินพระราม 9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2.5 กลุ่มชมรมในเคหะชุมชนดินแดง 1

1) ชมรมพระเครื่อง เป็นชมรมที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก กิจกรรมของชมรมจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องพระเครื่อง และการเช่าพระเครื่อง โดยชมรมพระเครื่องจะติดอยู่โถงของอาคารแฟลต 6

2) ชมรมหมากรุกไทย เป็นชมรมที่ตั้งอยู่ร่วมกับชมรมพระเครื่อง เป็นที่ที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก ตั้งอยู่ตลอดแนวใต้ถุนอาคารแฟลต 6-8 เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมช่วงกลางวันของผู้สูงอายุที่อาศัยในเคหะชุมชนดินแดง 1

3) พื้นที่กิจกรรมโครงการยุวชนกองทัพกตั้งอยู่โถงของอาคารแฟลต 1 จัดกิจกรรมเป็นบางครั้งเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริม เช่น การฝึกสอนดนตรี การฝึกศิลปะการรำ เพื่อให้เด็กในชุมชนและในละแวกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์

2.1.2.6 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในเคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 1-8

1) ระบบกล้องวงจรปิด ติดตั้งบริเวณปีกซ้ายและขวาของอาคาร ติดตั้งกล้องวงจรปิดอาคารละ 10 ตัว ชั้นละ 2 ตัว โดยใช้ระบบสามารถบันทึกภาพได้ในที่มืด

ภาพที่ 2.5 ภาพแสดงระบบกล้องวงจรปิด อาคารแฟลต 2 ชั้น 5

2) ไฟฉุกเฉิน ในแต่ละชั้นของอาคารแฟลตจะมีไฟฉุกเฉินที่ส่องบริเวณบันไดของทั้งสองฝั่งอาคาร เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น กรณีไฟฟ้าดับ อัคคีภัย และแจ้งเหตุฉุกเฉิน

3) บันไดขึ้น-ลง อาคารแฟลต 1-8 มีบันไดอยู่สองฝั่งของอาคาร มีความกว้าง 2 เมตร เป็นบันไดที่มีชันพัก 1 ชั้น ความสูงจากพื้นถึงระหว่างชั้นอยู่ที่ 2.80 เมตร ราวจับสูง 90 เซนติเมตร และมราวจับ 2 ระดับ

2.1.3 สภาพภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1

สภาพภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยของอาคารแฟลต 1-4 ในช่วงปี พ.ศ.2508 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการเช่าเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการเป็นห้องตัวอย่างในการสร้างอาคารแฟลตอื่นๆในภายหลัง ดังนั้นห้องของอาคารชุดพักอาศัย อาคารแฟลต 1-4 จึงเป็นห้องที่มีขนาดมาตรฐาน มีการใช้วัสดุที่ดี สภาพภายในห้องเป็นห้องลักษณะทางยาว ขนาดหน้ากว้าง 3.5 เมตร ลึก 12 เมตร ประกอบด้วยส่วนเอนกประสงค์ ส่วนห้องน้ำ และส่วนครัว ลักษณะของห้องจะเป็นห้องติดกันเรียงแถว รูปแบบของห้องมี 2 แบบ คือ 1.แบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ 2.แบบทางเข้าอยู่ด้านขวามือ โดยการวางตำแหน่งห้องสลับด้านกันก็เพื่อเพิ่มทัศนียภาพความกว้างของหน้าห้อง และการใช้พื้นที่หน้าห้องร่วมกัน

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงขนาดของพื้นที่ภายในห้องของเคหะชุมชนดินแดง 1 อาคาร 1-8

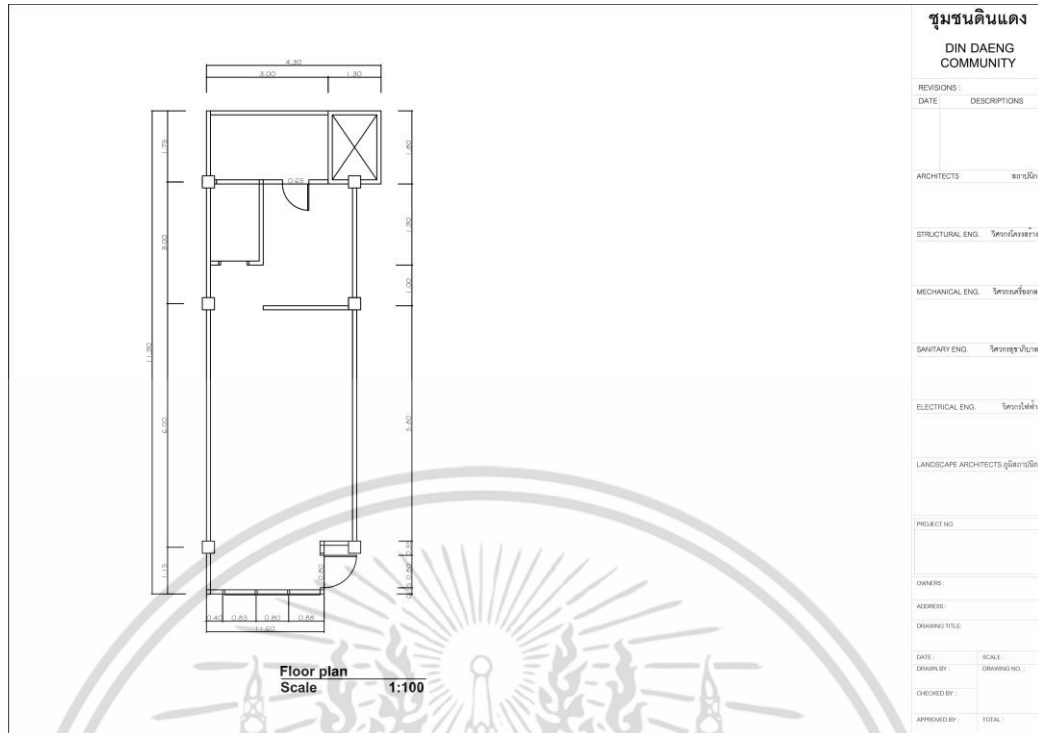
พื้นที่ใช้สอย	ขนาด
ส่วนเอนกประสงค์	12.75 ตร.ม. (3.50x7.00 เมตร)
พื้นที่นอน	6 ตร.ม. (2 x3.00 เมตร)
ครัวและระเบียง	6 ตร.ม. (2.20x3.00 เมตร)
ห้องน้ำ	2.5 ตร.ม.
ทางเดิน	12 ตร.ม.
รวม	39.25 ตร.ม. (3.50x12 เมตร)

2.1.4 รูปแบบของห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1

ห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1 มี 2 แบบ อันได้แก่ แบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ และแบบทางเข้าอยู่ด้านขวามือ โดยรูปแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยทั้ง 2 แบบ มีขนาด 39.25 ตารางเมตร เท่ากัน ตามภาพแสดงผังบริเวณรูปแบบห้อง (ภาพที่ 4.5 และภาพที่ 4.6)

1) แบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ

ห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ เป็นห้องที่มีประตูทางเข้าอยู่บริเวณด้านซ้ายมือจากทางหันหน้าเข้าห้อง ทางเข้าเป็นลักษณะหักมุม เพื่อลดระยะการเปิดประตูที่จะล้ำมายังส่วนบริเวณโถงทางเดิน ห้องน้ำภายในห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมืออยู่บริเวณด้านซ้ายมือจากทางหันหน้าเข้าห้อง มีการกั้นกำแพงเพื่อแบ่งพื้นที่ระหว่างหน้าห้องและหลังห้องตามแบบผังบริเวณรูปแบบห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ (ภาพที่ 2.6)

ภาพที่ 2.6 ภาพแสดงผังบริเวณรูปแบบห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านซ้ายมือ

2) แบบทางเข้าอยู่ด้านขวามือ

ห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านขวามือ เป็นห้องที่มีประตูทางเข้าอยู่บริเวณด้านขวามือจากทางหันหน้าเข้าห้อง ทางเข้าเป็นลักษณะหักมุม เพื่อลดระยะเวลาเปิดประตูที่จะล้ามายังส่วนบริเวณโถงทางเดิน ห้องน้ำภายในห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านขวามืออยู่บริเวณด้านขวามือจากทางหันหน้าเข้าห้อง มีการกั้นกำแพงเพื่อแบ่งพื้นที่ระหว่างหน้าห้องและหลังห้องตามแบบผังบริเวณรูปแบบห้องแบบทางเข้าอยู่ด้านขวามือ (ภาพที่ 2.7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.5.2 ระบบไฟฟ้า

ระบบจ่ายไฟทุกห้องมีมิเตอร์แยกเป็นของตนเอง และมีแผงวงจรรวมของแต่ละชั้นบริเวณโถงบันได ภายในห้องมีดวงไฟทั้งหมด 5 จุด ประกอบด้วยส่วนเอนกประสงค์ 2 จุด ส่วนครัว 1 จุด ส่วนห้องน้ำ 1 จุด ส่วนระเบียง 1 จุด นิยมใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ ขนาด 36 วัตต์ ชนิดคูล เดย์ไลท์

2.1.5.3 ระบบปะปา

ห้องของอาคารชุดพักอาศัยเคหะชุมชนดินแดง 1 มีการก่ออิฐเป็นที่กักเก็บน้ำภายในห้องน้ำ ขนาด 50 x 50 x 60 เซนติเมตร มีก๊อกน้ำภายในห้องน้ำ 1 จุด ระบาย 1 จุด รวมเป็น 2 จุด ปัจจุบันเจ้าของห้องมักจะขยายออกมาเป็นก๊อกเครื่องซักผ้า ก๊อกเครื่องกรองน้ำ ทำให้ประสบปัญหาน้ำไม่แรงในหลายห้อง

2.1.5.4 ระบบสุขาภิบาล

ห้องของอาคารชุดพักอาศัยเคหะชุมชนดินแดง 1 มีการติดตั้งท่อทิ้งน้ำ 1 จุด ภายในห้องน้ำ และ 1 จุดบริเวณระเบียง รวมเป็น 2 จุด และปล่องสำหรับทิ้งขยะ ปัจจุบันหลายห้องมีการปิดปล่องสำหรับทิ้งขยะ เนื่องจากขยะทำลายโครงสร้างอาคารและมีปัญหาเรื่องหนูและสัตว์ต่างๆ ขึ้นมาจากชั้นล่างของอาคาร

2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการธรรมชาติ (Anderson, 2003; Eliopoulos, 2001) โดยมีปัจจัยหลายด้านที่กำหนดบุคคลว่าเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ อันได้แก่ ด้านสภาพสังคม กฎหมาย และข้อปฏิบัติของแต่ละประเทศ โดยประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุคือ บุคคลผู้มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีสัญชาติไทย

2.2.1 ทฤษฎีความสูงวัย

การเปลี่ยนแปลงด้านอายุ โดยมีการแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ 1.ผู้สูงอายุวัยต้น (Young Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 60-70 ปี 2.ผู้สูงอายุวัยกลาง (Middle-Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 70-80 ปี และ 3.ผู้สูงอายุวัยปลาย (Oldest-old) เป็นผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป (วิฑูร, 2536)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแนวคิดที่ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ส่วนมากใช้เกณฑ์ด้านอายุ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคม แต่โดยข้อกฎหมายของประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความของผู้สูงอายุไว้ที่ อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยหลักข้อกฎหมายมีความสอดคล้องกับกฎหมายแรงงาน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

(ประคอง อินทรสมบัติ, 2543) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากความสูงวัยมีทฤษฎีดังนี้

2.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านอายุ

เมื่อเข้าสู่สูงวัยสูงอายุ สภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และกิจกรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ถดถอยมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่ในด้านต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้ (บรรลุ, 2542; วิไลวรรณ, 2542 ; Anderson, 2003; Elipoulos, 2001)

2.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

บรรลุ, 2542 : Anderson, 2003 กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเป็นกระบวนการเฉพาะตัวบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะของร่างกาย โดยพบได้จากการสังเกต เช่น ผิวหนังหลุดลอก ผมหงอกเป็นสีเทาหรือขาว เส้นผมร่วง ความไวต่อการตอบสนองทางปฏิกิริยาลดลง การเคลื่อนไหวความคิดช้าลง การมองเห็นและการได้ยินลดลง การรับรู้กลิ่นและรสถดถอย กระดูกเปราะง่าย ประสิทธิภาพของการทำงานหัวใจและเส้นเลือดลดลง ระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายทำงานลดลง ทำให้เกิดอาการติดเชื้อได้ง่าย มีอาการท้องผูก ในเพศหญิงพบอาการคลื่นไส้สภาวะไม่อยู่ในผู้สูงอายุเพศชายพบอาการปัสสาวะลำบากจากอาการต่อมลูกหมากผิดปกติ รวมไปถึงถึงฮอร์โมนภายในร่างกายลดลง ทำให้ผู้สูงอายุเกิดอาการสูญเสียการควบคุมระบบต่างๆ เช่น ระบบน้ำตาลภายในเลือด ปัญหาความเจ็บป่วยทางร่างกายที่พบมากที่สุด คือ ระบบกล้ามเนื้อ และกระดูก ได้แก่ อาการปวดหลัง ปวดเข่า ปวดเอว (จันทร์เพ็ญ และคณะ, 2540 ; ดนัย และมลลณี , 2545 ; ศิริวรรณ, 2543 อารมณ์ และคณะ, 2532 : อารีวรรณ, 2541)

2.2.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และสังคมที่อาศัยอยู่ การเสื่อมถอยทางร่างกายทำให้เกิดความความเสื่อมถอยด้านความจำ การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ปัญหาการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่เคยเป็น ทำให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย บางกลุ่มมีประสบการณ์สูญเสียคนอันเป็นที่รัก เกิดความรู้สึกต้องจากลา บางกลุ่มสูญเสียงาน รายได้ ตำแหน่งที่เคยทำงาน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อนมิตรที่เคยร่วมงานก็ขาดการติดต่อ ประกอบกับปัจจุบันลักษณะของครอบครัวมีขนาดเล็กลง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและบุตรหลานลดลง ปัญหาข้างต้นล้วนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจของไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้สูงอายุทั้งสิ้น (วิลโล, รุ่งนิรันดร์ และเจนจิตร, 2545) พบว่าปัญหาด้านจิตใจทำให้เกิดอาการซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

2.2.2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม (Social change)

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของผู้สูงอายุมีผลในด้านบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ ที่ลดลง ทำให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวอย่างมาก อีกทั้งยังมีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจเข้ามาเป็นปัจจัย (สิทธิชัย, 2545) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของผู้สูงอายุประกอบด้วย

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและทางสังคมจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ผู้คนจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมือง ต้องเผชิญปัญหาการอยู่ลำพังและไม่มีที่พักพิง ต้องปรับตัวเข้ากับสังคมยุคใหม่ ซึ่งในความเป็นจริงผู้สูงอายุมีความต้องการผู้ดูแล และต้องการอยู่ใกล้ชิดกับบุตรหลาน หรือมีกิจกรรมที่ทำในยามว่าง (दनัย และมลลื, 2545)

2) การเปลี่ยนแปลงทางขนบธรรมเนียม ประเพณี ชีวิตประจำวัน จากวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้สังคมทางประเทศตะวันออกมีวัฒนธรรมที่คล้ายกับสังคมประเทศตะวันตกมากขึ้น ค่านิยม วิถีชีวิตเดิมที่ปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานจึงลดลง

3) การออกจากงาน หรือการเกษียณอายุงาน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกสูญเสียบทบาทที่เคยมี เช่น รายได้ สวัสดิการ ตำแหน่งทางสังคม เพื่อนร่วมงาน ผู้สูงอายุบางคนสูญเสียบุคคลในครอบครัว เช่น คู่ชีวิต ญาติ พี่น้อง ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกโดดเดี่ยว กิจกรรมประจำวันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.2.3 ด้านสวัสดิการสังคมกับผู้สูงอายุในประเทศไทย

สวัสดิการสังคมเป็นการจัดระบบบริการสังคม และสถาบันสังคม เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านการดำรงชีวิต และด้านสุขภาพ เพื่อให้ระบบสังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น (วิจิตร, 2557)

ผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการสังคมได้แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 5 ประเภทคือ

- 1) ผู้สูงอายุที่สามารถทำงานเลี้ยงตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น
- 2) ผู้สูงอายุที่เกษียณอายุแล้ว เลี้ยงตนเองด้วยเงินบำเหน็จที่เก็บได้
- 3) ผู้สูงอายุที่เกษียณอายุแล้ว เลี้ยงตนเองด้วยเงินบำนาญ
- 4) ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัว บุตรหรือญาติ
- 5) ผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งบริการของรัฐหรือเอกชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3.1 รูปแบบสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย

1) การประกันสังคม (Social Insurance) เป็นการประกันหลักความมั่นคงในชีวิตของลูกจ้าง การเกษียณอายุจากการทำงาน อันเนื่องจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวน้อยลง โดยระบบประกันสังคมจะมีรูปแบบของการดำเนินการ เช่น กองทุนต่างๆ ทั้งในระบบราชการ และกองทุนสมัครใจที่ผู้เป็นสมาชิกกองทุนสมัครเข้าร่วม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

2) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) เป็นรูปแบบสวัสดิการรูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่า เนื่องจากผู้ได้รับการช่วยเหลือไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง เป็นผู้ด้อยโอกาส หรือขาดที่พึ่ง เช่น รูปแบบของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.2554 ให้ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 600 บาท ต่อเดือน ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพ 700 บาท ต่อเดือน ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 80-89 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพ 800 บาท ต่อเดือน และผู้สูงอายุที่มีอายุ 90 ปี ขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพ 1,000 บาท ต่อเดือน โดยกำหนดให้มีผลตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2554 การช่วยเหลือสาธารณะจะรวมถึงไปความช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านการให้คำปรึกษาคดี การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารสาธารณะ เช่น ระบบขนส่งของกระทรวงคมนาคม จะได้รับการลดหย่อนค่าโดยสารครึ่งหนึ่ง และการบินไทยได้รับการลดค่าโดยสารภายในประเทศ ร้อยละ 15

3) การบริการสังคม (Social Service) เป็นการตอบสนองด้านความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสุขอนามัย 2.ด้านการศึกษา 3.ด้านที่อยู่อาศัย 4.ด้านการมีงานทำ การมีรายได้ 5.ด้านการบริการสังคมและนันทนาการ

4) การช่วยเหลือเกื้อกูลในภาคประชาชน จะมีวิธีการดำเนินการในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์ ที่จะช่วยเหลือในกรณี เช่น การเกิด เจ็บป่วย การตาย ซึ่ง ในกรณีของเอกชนจะเป็นรูปแบบของประกันภัย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเข้ามามีความร่วมมือระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ และองค์กรเอกชน เพื่อพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือสมาชิก(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัว บุตรหรือญาติ ต้องพึ่งพาเขาเพียงบางส่วนหรือโดยสิ้นเชิง และผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งบริการของรัฐหรือเอกชน ถ้าปราศจากบริการนี้แล้ว จะทำให้มีชีวิตที่ลำบาก เนื่องจากผู้สูงอายุ 2 ประเภทนี้ จะอยู่อาศัยห้องพักโดยไม่ได้มีการดัดแปลงพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยเพิ่มเติม เนื่องจากไม่สามารถลงทุนในการตกแต่งห้องของอาคารชุดพักอาศัย และมีการดำเนินกิจกรรมประจำวันด้วยตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 พฤติกรรมการใช้พื้นที่และทางสัญจรภายในห้องพักอาศัยของผู้สูงอายุ

การออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (จิระภา, 2545) พบว่า ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ภายในห้องพักอาศัยในการทำกิจกรรมพื้นฐานในชีวิต เช่น การรับประทานอาหาร การนอน และทำกิจกรรมภายในห้องน้ำ กิจกรรมช่วยเหลือครอบครัวทำงาน ได้แก่ งานบ้าน ดูแลหลาน การทำงาน โดยใช้กิจกรรมการพักผ่อนและใช้เวลาว่าง ได้แก่ การดูโทรทัศน์ การนอนกลางวัน การอ่านหนังสือ การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน การนั่งพักและทำงานอดิเรก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการใช้พื้นที่และการครอบครองพื้นที่ภายในห้องชุดพักอาศัยของผู้สูงอายุทั้งสิ้น

2.3.1 พื้นที่ทางสัญจรภายในห้องพักอาศัยของผู้สูงอายุ จะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. พื้นที่ส่วนตัว (Private Area) เพื่อใช้สำหรับนอนหลับ และพื้นที่ห้องน้ำ ในการขับถ่ายและชำระร่างกาย
2. พื้นที่เอนกประสงค์ (Multipurpose Area) เพื่อใช้ต้อนรับแขก พักผ่อนช่วงกลางวัน รับประทานอาหาร ประกอบอาหาร และทำงานทั่วไป

2.3.2 การครอบครองอาณาเขตและความต้องการความเป็นส่วนตัวของผู้สูงอายุ

การครอบครองอาณาเขต (Territoriality) ของมนุษย์ทุกคนรวมถึงผู้สูงอายุสามารถสังเกตได้จากการทำป้ายไว้บริเวณหน้าประตูห้องชุด เช่น ป้ายชื่อของผู้อยู่อาศัย การตกแต่งพื้นที่ภายในห้องพักอาศัยด้วยสีหรือวัสดุที่มีการบ่งบอกถึงอาณาเขตพื้นที่ (making behavior) การครอบครองอาณาเขตแบ่งออกเป็น อาณาเขตปฐมภูมิ อาณาเขตทุติยภูมิ อาณาเขตสาธารณะ อาณาเขตปฏิสัมพันธ์ (Julian Edney, 1974 อ้างอิงใน ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ ทรียงกรู, 2549) อาณาเขตครอบครองเป็นอาณาเขตที่ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- พื้นที่ทางกายภาพซึ่งเห็นได้ชัดเจน
- การแสดงความเป็นเจ้าของ
- การปกป้อง
- ผูกขาดในการใช้งาน
- การทำเครื่องหมาย
- ีความเป็นส่วนบุคคล
- มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การครอบครองอาณาเขตของผู้สูงอายุจึงเป็นพฤติกรรมที่แบ่งพื้นที่ความต้องการในการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุซึ่งเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ทุกคน (ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร, 2549) เพื่อสร้างพื้นที่ที่มีความเป็นปัจเจกภาพสูง (Highly Individual Place,HIP) ซึ่งภาวะความเป็นส่วนตัวจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นที่ทั้งหมดที่ครอบครอง โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อพื้นที่ที่มีความเป็นปัจเจกภาพสูง (Highly Individual Place,HIP) ได้แก่

2.3.2.1 ด้านสายตา (Visual Privacy)

การกั้นพื้นที่ส่วนตัวอย่างมิดชิด ส่งผลดีทางด้านความเป็นส่วนตัว แต่ส่งผลเสียทางด้านการศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนหรือกลุ่มสังคมบริเวณใกล้เคียง ผู้ที่มีความต้องการส่วนตัวสูงมักสร้างกลไกทางกายภาพขึ้นมา เช่น การติดตั้งม่าน ฟิล์มกันมองเห็น ขึ้นมาจากพื้นที่สาธารณะ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อยู่อาศัย

2.3.2.2 ด้านเสียงรบกวน (Acoustic Privacy)

การกั้นเสียงรบกวนภายในพื้นที่ส่วนตัว ส่งผลดีต่อการพักผ่อน เช่น การนอนหลับในเวลากลางคืน การทำงานที่ต้องใช้สมาธิ หรือกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิ แต่ก็ส่งผลเสียด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมภายนอก และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และสังคมบริเวณใกล้เคียง ลักษณะของพื้นที่ส่วนบุคคล (Personal Space) แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1) บุคคลเป็นศูนย์กลางของพื้นที่รอบตัวเสมอ

โดยศูนย์กลางของพื้นที่รอบตัวของบุคคลจะอยู่ที่ระยะรอบตัวในช่วง 40 เซนติเมตรหรือวัดจากพื้นที่หนึ่งช่วงแขนเป็น

2) อาณาเขตส่วนตัว

อาณาเขตส่วนตัวที่ติดตามบุคคลไปทุกหนแห่ง ในทุกๆพื้นที่ ทั้งพื้นที่ภายนอก พื้นที่ภายในห้องพักอาศัยมนุษย์เรามักจะยึดพื้นที่ส่วนบุคคล เช่น บริเวณใดบริเวณหนึ่งของห้อง เพอร์นิเจอร์ เก้าอี้ที่นั่งประจำ และที่มีผู้ใช้ส่วนตัววางอยู่

3) ระยะห่างแจ้งเหตุ

ระยะห่างแจ้งเหตุจะขึ้นอยู่กับบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง เช่น หากเป็นคนไม่รู้จักเข้ามาใกล้เรามาเกินไป เราจะรู้สึกไม่ปลอดภัย และมีปฏิกิริยาถอยห่างจากบุคคล

4) ระยะห่างของช่องทางการสื่อสาร

ระยะห่างของช่องทางการสื่อสารเป็นการสร้างระยะห่างตามทฤษฎีพร็อกซิมิกส์ เป็นการสื่อสารที่บอกถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น คนที่สนิทกันมากก็จะสามารถสัมผัสตัวกันได้ นั่งใกล้กันได้ และในทางกลับกันคนที่ไม่สนิทกัน จะอยู่ห่างจากกัน และมีการ

วางตัวในการแสดงกิริยาต่างๆ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยสรุปพื้นที่ส่วนบุคคลมีผลต่อการแบ่งพื้นที่ภายในที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ โดยมีการแบ่งอาณาเขต และการครอบครองพื้นที่เพื่อสร้างความเป็นปัจเจกภาพในพื้นที่ที่ครอบครอง ผ่านการวางของใช้ส่วนตัวไว้บริเวณใกล้เคียง การทำป้ายเพื่อบอกการครอบครองอาณาเขต เช่น การทำป้ายหน้าห้องพักอาศัย เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของพื้นที่ (วิมลสิทธิ์, 2535)

2.3.3 ทฤษฎีระยะห่างระหว่างบุคคล

ระยะห่างระหว่างบุคคล (Personal Space) เป็นอวจนะภาษาอย่างหนึ่ง que สร้างโดยมนุษย์ (Edward T. Hall, 1966) และจากทฤษฎีพร็อกซีมิคส์ (Proxemic) ของ Edward T. Hall ได้แบ่งระยะห่างส่วนบุคคลไว้ 4 ระยะ ได้แก่

1) ระยะสนิทสนม (Intimate Distance)

ระยะสนิทสนมมีระยะตั้งแต่ 0-15 เซนติเมตร เป็นระยะที่สามารถสื่อสารได้ใกล้ชิด มักใช้กับบุคคลที่มีความสนิทสนมกัน เช่น คนในครอบครัว คนรัก เพื่อนสนิท

2) ระยะส่วนตัว (Personal Distance)

ระยะส่วนตัวมีระยะตั้งแต่ 30-60 เซนติเมตร เป็นระยะที่ยังอยู่ในช่วงของการเอื้อมมือ มักใช้ในบุคคลที่เป็นเพื่อนสนิท ที่ยังคงรักษาระยะห่างไว้บ้าง โดยยังอยู่ในระยะที่สามารถกับด้วยน้ำเสียงปกติได้

3) ระยะสังคม (Social Distance)

ระยะสังคมมีระยะตั้งแต่ 200-350 เซนติเมตร เป็นระยะที่ใช้พูดคุยกันในสังคมปกติ มักใช้กับบุคคลที่ไม่ได้มีความสนิทเป็นพิเศษ เช่น การพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน ลักษณะของการใช้ภาษาจะเป็นภาษาทางการ

4) ระยะสาธารณะ (Public Distance)

ระยะสาธารณะมีระยะตั้งแต่ 350-700 เซนติเมตร ขึ้นไป มักใช้กับบุคคลที่ไม่ได้มีการรู้จักกัน แต่มีความต้องการจะสื่อสารต่อกัน เช่น การกล่าวสุนทรพจน์ การขึ้นเวทีเพื่อทำการแสดงโชว์ โดยในระยะสาธารณะผู้สื่อสารจะต้องใช้เสียงที่มากในการสื่อสาร

2.3.4 การรับรู้สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

(William H. Ittelson, 1960) การรับรู้สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย (Visual Space Perception) ของแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ความสามารถในการรับสัมผัส เป็นต้น รวมไปถึงบริบทของสภาพแวดล้อมที่มีความต่างกัน เช่น เมืองใหญ่ ชนบท ซึ่งล้วนมีผลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมทั้งสิ้น การรับรู้สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับอิทธิพล ทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) อิทธิพลส่วนบุคคล (Personal effects)

เป็นการรับรู้สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ที่สามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัส เช่น ความสามารถในการมองเห็น การได้ยิน เช่น คนที่อยู่ในที่ที่มีเสียงดังมากเป็นเวลานาน ความสามารถในการได้ยินจะลดน้อยลง

2) อิทธิพลทางวัฒนธรรม (Cultural effects)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดการรับรู้ของบุคคล พฤติกรรมที่ถูกหล่อหลอมมาตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เกิดจากสิ่งแวดล้อมในสังคม เช่น การรับรู้สภาพแวดล้อมในชนบท ที่อาคารบ้านเรือนมีทัศนียภาพเป็นรูปเส้นโค้ง หรือวงกลม ส่วนในเมือง ทัศนียภาพ และอาคารเป็นเส้นตรง

3) อิทธิพลด้านกายภาพ (Physical Effects)

การรับรู้ด้านกายภาพ เป็นการรับรู้เชิงคุณภาพ เช่น การรับรู้ขนาด หรือระยะทาง ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางกายภาพ เช่น อิทธิพลของหมอกควัน ที่ทำให้เราคิดว่าสภาพแวดล้อมนั้นอยู่ไกลจากเรา หรือห้องรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจะดูเล็กกว่าห้องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

2.3.5 การเดินของผู้สูงอายุ

(Nick Carey ,2005) ผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยวัยเกษียณมาแล้วจะมีความกังวลในการเดินทาง และการเดินไปยังจุดต่างๆ โดยปกติคนทั่วไป เด็กวัยหนุ่มสาวจะเดินที่ความเร็วเฉลี่ย 4.21 ฟุต ต่อวินาที และในกรณีการรีบเดินเด็กวัยรุ่นสามารถเดินได้เร็วสูงสุด 4.96 ฟุต ต่อวินาที แต่ผู้สูงอายุจะเดินอยู่ที่ความเร็วเฉลี่ย 3.43 ฟุต หรือ 1.04 เมตร ต่อวินาที ในกรณีที่เดินคนเดียว ซึ่งจะช้ากว่าเด็กวัยรุ่น โดยความเร็วในการเดินจะขึ้นอยู่กับเพศ อายุ และความสูง

(จันทร์ชัย ,2553) ลักษณะการเดินของผู้สูงอายุหลังอายุ 60 ปี จะเริ่มเสื่อมถอยและช้าลงร้อยละ 15 ของผู้สูงอายุ มีความผิดปกติในการเดิน ผู้สูงอายุจะเดินในลักษณะการเดินระว่าง (Senile Gait) จะมีลักษณะการเดินแบบก้าวสั้นๆ เท้ากางออกจากกัน หลังงอ ลำตัวเอนไปข้างหน้า แขนแกว่งเพียงเล็กน้อย ลักษณะการกลับหลังหันจะมีการบิดเอวได้น้อย ลำตัวแข็ง ซึ่งส่งผลต่อการออกแบบพื้นที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ให้ต้องเพิ่มช่องทางเดิน ขยายความกว้างของชั้นบันได

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการเดินของผู้สูงอายุมาใช้ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสัญจรภายในห้อง และเวลาที่ใช้ในการเข้าถึงพื้นที่ส่วนต่างๆ ของผู้สูงอายุที่อาศัยภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย โดยศึกษาการเดินจากที่นั่งประจำของผู้สูงอายุบริเวณส่วนห้องรับแขก

2.4 ทฤษฎีแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

2.4.1 การออกแบบเพื่อคนทุกคน (Universal Design)

การออกแบบเพื่อคนทุกคนเป็นแนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และสิ่งของให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้งาน เพื่อให้คนทุกกลุ่มสามารถใช้ได้อย่างเท่าเทียม เช่น ผู้สูงอายุ สตรีที่ตั้งครรภ์ คนพิการที่ใช้รถเข็น คนตาบอด คนหูหนวก และเด็กเล็ก หรือมีข้อจำกัดทางร่างกายและจิตใจ ด้วยวิธีการปรับสภาพแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งของให้สามารถรองรับคนทุกคนในสังคม ก็จะสามารถเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยมากขึ้น (Mr. Ronald L. mace, 1941-1998) องค์ประกอบของการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ออกเป็น 7 องค์ประกอบหลักดังนี้

- 1) ความเสมอภาค (Fairness) หมายถึง ความเสมอภาคในการใช้งานสิ่งนั้น สถานที่นั้น คนทุกคนสามารถใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นได้ สามารถเข้าถึงได้
- 2) ความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง สามารถใช้งานได้ทุกคน ไม่ว่าจะถนัดซ้ายหรือขวา หรือแม้จะขาดอวัยวะบางส่วน ก็สามารถใช้งานได้
- 3) เรียบง่ายและเข้าใจได้ง่าย (Simplicity) หมายถึง มีการออกแบบที่ง่ายต่อการสื่อสาร เช่น การใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสาร
- 4) ข้อมูลที่เพียงพอ (Understanding) หมายถึง มีข้อมูลเพียงพอที่จะทำให้สามารถเข้าใจ เช่น มีคู่มือการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวก
- 5) ทนทานและปลอดภัย (Safety) หมายถึง ทนทานและมีความปลอดภัยต่อการใช้งาน สามารถป้องกันอันตรายในการใช้งานได้
- 6) พลัง (Energy conservation) หมายถึง พลังและลดการออกแรงในการใช้งาน เช่น กรณีสานเลื่อนประตู ที่มีน้ำหนักเบา
- 7) ขนาดที่เหมาะสม (Space) หมายถึง มีขนาดและการวางตำแหน่งที่เหมาะสม เช่น ขนาดของห้องน้ำเพียงพอ อยู่ในระยะเอื้อม มีพื้นที่เพียงพอที่รถเข็นสามารถกลับรถได้ มีการวางจัดตำแหน่งสุขภัณฑ์ที่ตอบรับกับการใช้งาน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการเรื่องการออกแบบเพื่อทุกคน มาใช้ในการออกแบบในส่วนลักษณะทางกายภาพห้องของอาคารชุดพักอาศัย เช่น การออกแบบให้ห้องของอาคารชุดพักอาศัยมีพื้นที่เพียงพอต่อผู้สูงอายุที่ใช้เครื่องมือค้ำยัน หรือผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น (ภาพที่ 2.2) อันเป็นพื้นฐานในการออกแบบผลงานการออกแบบในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

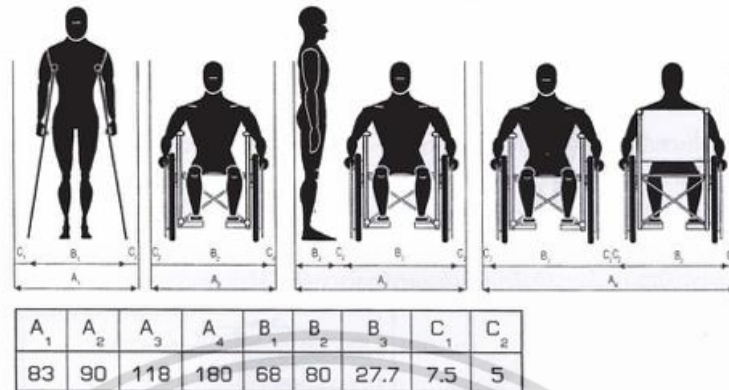
1) ระยะความกว้างของเส้นทางสัญจร

เส้นทางสัญจรของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีความกว้างมากกว่าปกติเนื่องจากลักษณะการเดินของผู้สูงอายุ และในกรณีที่ผู้สูงอายุที่ใช้เครื่องช่วยในการเดิน หรือผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นมีความจำเป็นต้องมีระยะความกว้างของเส้นทางสัญจรอย่างน้อย 0.90 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

A = ขนาดความกว้างต่ำสุดของช่องทาง   B = ขนาดร่างกายสูงสุดพร้อมอุปกรณ์
 C = ระยะเผื่อ = 10/2 กรณีที่มีการขยับเขยื้อนน้อย = 15/2 กรณีที่มีการขยับเขยื้อนมาก

รูปที่ 19 ช่องช่องทางสัญจร

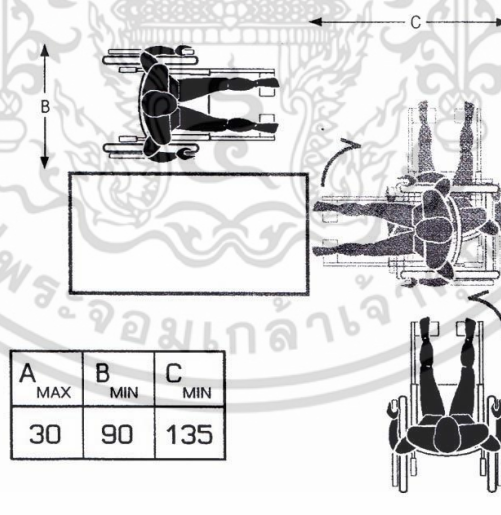

ภาพที่ 2.9 ภาพแสดงระยะความกว้างของช่องทางสัญจร

ที่มา : นวลน้อย บุญวงษ์ และ นันทนิ เนียมทรัพย์. การออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ

2) ระยะการหมุนกลับของรถเข็น

การหมุนกลับของรถเข็น ในกรณีที่ผู้สูงอายุใช้รถเข็น ต้องการกลับหลังหัน เช่น การเข้าห้องน้ำ และหมุนรถออกจากห้องน้ำ มีความจำเป็นต้องมีระยะการหมุนกลับของรถเข็นในพื้นที่อย่างน้อย 1.50 เมตร หรือ ในพื้นที่เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 เมตร (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.10 ภาพแสดงระยะความกว้างของผู้ใช้รถเข็น

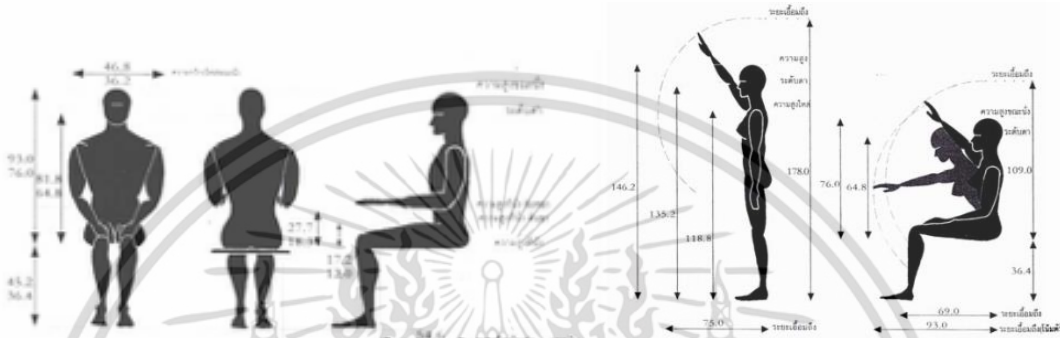
ที่มา : นวลน้อย บุญวงษ์ และ นันทนิ เนียมทรัพย์. การออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ระยะเอื้อมมือ

ระยะเอื้อมมือสำหรับผู้สูงอายุ ในท่านั่ง การเอื้อมไปข้างหน้าไม่ควรมีสิ่งกีดขวางออกมาเกิน 0.60 เมตร ควรมีระยะอยู่ที่ 0.90 เมตร ขึ้นไป และไม่เกิน 1.20 เมตร ระยะเอื้อมไปด้านข้าง ควรมีความสูงจากพื้นอยู่ที่ 0.40 เมตร ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 1.20 เมตร

ระยะเอื้อมในท่านยืนสำหรับผู้สูงอายุ ในท่านยืน การเอื้อมมือควรมีระยะอยู่ที่ 0.90 เมตร และไม่เกิน 1.20 เมตร (ภาพที่ 2.4)

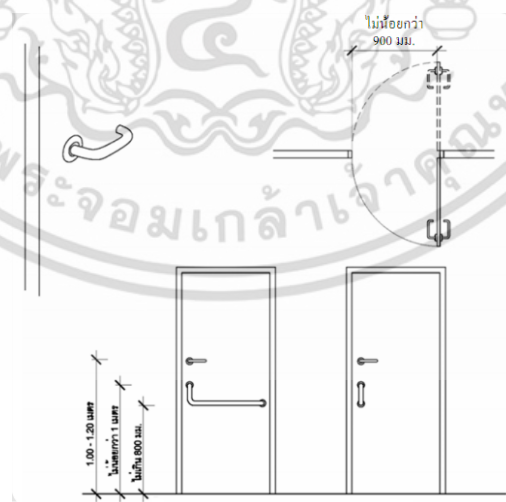

ภาพที่ 2.11 ภาพแสดงระยะเอื้อมและระยะทำงาน

ที่มา : นวลน้อย บุญวงษ์ และ นันทนิ เนียมทรัพย์. การออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ

4) ลักษณะมือจับประตู

ลักษณะมือจับประตูควรเป็นมือจับที่เปิดปิดง่าย เช่น เป็นมือจับชนิดราวจับ ที่มีความสูงตั้งแต่ 0.90 เมตร แต่ไม่เกิน 1.20 เมตร (ภาพที่ 2.5)

ภาพที่ 2.12 ภาพแสดงมือจับที่เหมาะสมสำหรับคนทุกคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2 การจัดสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในวัยเริ่มต้นจะมีความเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกาย ทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะมีความสูงที่ลดลงประมาณ 2 นิ้ว จากการแคบลงของปล้องกระดูกสันหลัง (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2554) โดยการเปลี่ยนแปลงทางด้านความสูงส่งผลให้ขนาดของระยะก้าวและราวจับภายในพื้นที่พักอาศัย ดังนั้นแนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องคำนึงถึงความเสื่อมถอยในการรับรู้ของผู้สูงอายุ เช่น การมองเห็น ระยะก้าว และขนาดของเฟอร์นิเจอร์ เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุภายในที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

2.4.3 ทฤษฎีแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุตามหลักของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2556) ประกอบด้วยหลักการ 4 ด้าน อันได้แก่

1) มีความปลอดภัยทางกายภาพ

จัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอบริเวณทางเข้า หรือจุดเชื่อมต่อ เช่น บริเวณบันได บริเวณทางเชื่อม มีราวจับในห้องน้ำ มีวัสดุพื้นที่ไม่ลื่น และอุปกรณ์สำหรับเปิดปิดวาล์วน้ำ รวมถึงการเปิดปิดประตู ต้องมีลักษณะที่ไม่ต้องออกแรงมาก มีสัญญาณฉุกเฉิน ภายในพื้นที่เช่น ห้องน้ำ ห้องนอน หรือภายในห้องที่ผู้สูงอายุอยู่คนเดียว สำหรับขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน

2) สามารถเข้าถึงง่าย

การมีทางลาดบริเวณทางเข้า สำหรับผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น รวมถึงเฟอร์นิเจอร์ที่ผู้สูงอายุสามารถหยิบของได้สะดวก และการมีแหล่งที่อยู่ใกล้กับบริการด้านสาธารณสุขต่างๆ เพื่อให้ญาติสามารถมาเยี่ยมได้สะดวก

3) สามารถสร้างแรงกระตุ้น

การเลือกใช้สีที่เหมาะสม แสงสว่างที่เพียงพอ จะทำให้ชีวิตมีความกระชุ่มกระชวย ไม่ซึมเศร้า และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การกระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่างๆ ของผู้สูงอายุมาใช้ การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้นำความสามารถมาใช้ให้เกิดกับชุมชน

4) ดูแลรักษาง่าย

ควรจะออกแบบให้ดูแลรักษาง่ายเท่าที่มีความเป็นไปได้ เช่น ควรใช้ประตูห้องน้ำที่เปิดปิดได้ง่าย ใช้วัสดุที่ทนทานและน้ำหนักเบา มีส่วนเปียก ส่วนแห้งภายในห้องน้ำ เพื่อลดงานทำความสะอาดที่เสี่ยงต่ออันตรายในเกิดอุบัติเหตุ และการสึกกร่อนของวัสดุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4 ข้อแนะนำเกี่ยวกับระยะ และขนาดของพื้นที่ห้องพักอาศัยที่เหมาะสม

ระยะและขนาดมีผลต่อพฤติกรรมและการสัญจรภายในพื้นที่ภายใน ดังนั้นขนาดที่เหมาะสมจะทำให้ผู้สูงอายุหรือผู้ที่ใช้รถเข็น สามารถใช้พื้นที่ภายในได้อย่างสะดวกและมีความปลอดภัย ลดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุภายในบ้านหรือห้องพักอาศัย

1) ลักษณะห้องรับแขก และห้องนั่งเล่น

ควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 13.00 ตารางเมตร มีพื้นที่กว้างและยาวไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร ส่วนที่เป็นพื้นที่ทานอาหารควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 7.50 ตารางเมตร โดยมีข้อแนะนำดังนี้

- ไม่มีสิ่งกีดขวาง
- มีพื้นที่กิจกรรมต่างๆ เช่น พื้นที่นั่งทำงานอดิเรก
- การจัดเฟอร์นิเจอร์ที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์
- ระดับหน้าต่างที่สูงพอที่จะเห็นวิวภายนอกได้
- มีระบบระบายอากาศที่ดี
- พื้นห้องใช้สีสว่าง นุ่มนวล ง่ายต่อการทำความสะอาด
- สีและพื้นผิวอุปกรณ์ส่วนของอาคาร ใช้สีที่แตกต่าง

2) ห้องครัว และพื้นที่ประกอบอาหาร

ห้องครัวที่ผู้สูงอายุใช้งานด้วยตนเอง เพื่อการทำกิจกรรมการทำอาหารมักเป็นครัวแบบเปิด (Open Galley Affair) ซึ่งเป็นแบบที่นิยมในห้องชุดพักอาศัย ควรพิจารณาเรื่องการเข้าถึงตู้เย็น โต๊ะเตรียมอาหารเป็นหลัก (จิระภา, 2545) ควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 4.32 ตารางเมตร มีลักษณะที่หยิบใช้อุปกรณ์ถนัดในการวางตำแหน่งเคาน์เตอร์ครัว และมีการระบายอากาศที่ดี โดยมีข้อแนะนำดังนี้

- ระดับเคาน์เตอร์สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80 ซม. ควรเป็นชนิดคู่
- ด้านล่างของเคาน์เตอร์อ่างล้าง ควรมีพื้นที่ว่างสำหรับรถเข็น
- มีระบบระบายอากาศที่ดี
- มีแสงสว่าง เช่น แสงธรรมชาติ หรือไฟเฉพาะจุด
- ปลั๊กไฟบริเวณเคาน์เตอร์ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 ซม.
- เตาและตู้เย็นไม่ควรอยู่ในมุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ห้องนอน

ควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 9.00 ตารางเมตร มีความกว้างและลึกไม่น้อยกว่า 2.50 เมตร ส่วนพื้นที่นอนที่ไม่ได้มีการกั้นเป็นห้องนอนควรมีเนื้อที่ 5.76 ตารางเมตร มีพื้นที่เทียบที่นอนไม่น้อยกว่า 1.50 สำหรับกรณีผู้ใช้รถเข็น (wheelchair) โดยมีข้อแนะนำดังต่อไปนี้

- หน้าต่างควรมองเห็นทัศนียภาพภายนอก
- เติงนอนควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 180 ซม. และพื้นที่รอบเตียงกว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. เติงนอนควรอยู่ใกล้ห้องน้ำและไม่ควรอยู่ในมุมอับ
- หัวเตียงควรมีโทรทัศน์หรือสัญญาณดูเงิน
- ระดับของเตียงควรสูงเกินกว่า 40 ซม.
- ตู้เสื้อผ้าควรเป็นบานเลื่อน
- มีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการอ่านหนังสือ
- มีการระบายอากาศที่ดี
- วัสดุพื้นควรใช้สีสว่าง ง่ายต่อการทำความสะอาด

4) ห้องน้ำ

ควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 1.50 ตารางเมตร หรือหากเป็นส้วมแยก ควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 0.90 ตารางเมตร ทั้งนี้ควรมีความกว้างของพื้นที่ภายในไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร

- ห้องน้ำควรกว้างอย่างน้อย 1.50 - 2.00 เมตร
- ประตูเปิดปิด เท่ากับระดับพื้นภายนอก
- มีราวจับขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม.
- บริเวณฝักบัว และส่วนอาบน้ำ ควรติดตั้งสัญญาณดูเงิน
- วัสดุพื้นควรเป็นวัสดุกันลื่น ก๊อกน้ำควรเป็นแบบก้านโยก

5) ส่วนระเบียง

ควรมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 2.16 ตารางเมตร สำหรับการตากผ้า การซักล้าง และมีรางกันตกที่ความสูง 1.10 เมตร เป็นอย่างน้อย

6) บันไดและราวจับ

ควรมีระยะของลูกตั้งอย่างน้อย 0.15 เมตร และ ระยะลูกนอน 0.30 เมตร และมีชานพักทุก 6 เมตร รวมถึงการติดตั้งผิวต่างสัมผัสที่เห็นได้ชัดเจนบริเวณจุกบันได

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) แสงไฟ

ควรมีแสงทั้งจากภายในและภายนอกอาคาร เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการมองเห็นของผู้สูงอายุ และสามารถใช้วิธีการใช้แสงสะท้อน (Indirect Lighting) และมีแสงสว่างที่เพียงพอทั้งกลางวัน และกลางคืน บริเวณทางเดินควรมีแสงสว่างที่เพียงพอ มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุสามารถมองเห็นได้ชัดเจน

8) สีและพื้นผิว

อุปกรณ์หรือพื้นผิวที่ต่างระดับ ควรให้มีสีที่แตกต่างจากส่วนที่ต่อเนื่องอย่างเด่นชัด ยกตัวอย่างเช่น พื้นทางเดินทางระดับภายในห้องน้ำ ผนังและบัวเชิงผนัง ธรณีประตู บันได พื้นลูกตั้ง และพื้นลูกนอนบันได บริเวณจุกบันได ราวจับ แผงวงจรไฟฟ้า สวิตช์ ปลั๊กเต้าเสียบ และสิ่งกีดขวาง เช่นเสา เป็นต้น

2.4.5 หลักการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

M.Powell Lawton (Lawton, 1975) แบ่งหลักการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ออกเป็น 4 หลักการ ได้แก่

- 1) ลักษณะทางกายภาพ ต้องมีสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดี เช่น ถูกหลักอนามัย มีความสะอาด มีการถ่ายเทอากาศที่ดี รวมถึงมีสิ่งแวดล้อมที่ดี
- 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ เช่น มีกิจกรรมที่ส่งผลต่อการมีชีวิตที่ยืนยาว และการสร้างบรรยากาศที่ดีในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ รวมถึงการมีส่วนร่วมในสังคม ทั้งสังคมขนาดกลาง และสังคมขนาดเล็ก
- 3) จัดสิ่งแวดล้อมให้สนับสนุนต่อการปรับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ ควรมีสวัสดิการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองลดลง ทำให้ไม่สามารถทำงานประจำได้
- 4) จุดมุ่งหมายในการวางแผน ควรจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุให้มีสภาพแวดล้อมรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสูงสุด หรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือสูงสุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.6 แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ของ M.Powell Lawton ได้เสนอ แนวคิดที่แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 2.13 แสดงสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดย M.Powell Lawton

2.4.6.1 องค์ประกอบที่ 1 ความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well Being)

ความผาสุกเชิงจิตวิทยา หมายถึง การประเมินของบุคคล จากประสบการณ์ที่เคยเจอมาในช่วงชีวิต โดยสามารถประเมินจากระดับความสุข และความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายในชีวิตตามที่ตั้งไว้ (Miller, et.al., 1986) ความผาสุกเชิงจิตวิทยา ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม 5 ด้าน ได้แก่ 1.การมองโลกในแง่ดี 2.มีความรัก การรพร้อมจะให้และรับจากผู้อื่น 3.มีความศรัทธาในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม 4.มีอารมณ์ (จินตหรา อุท่ากา, 2555) พบว่าผู้สูงอายุสามารถหาความสุขได้จากการเลี้ยงสัตว์ การปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ และการเข้าวัดเพื่อฟังธรรม

2.4.6.2 องค์ประกอบที่ 2 พฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence)

พฤติกรรมสมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิต การทำงานของร่างกาย การมีสุขภาพที่ดี การมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี ทักษะทางความรู้ที่ใช้ในการดำเนินชีวิต และแรงจูงใจ (David McClelland, 1973) จึงแบบสมรรถนะออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ความรู้ (Knowledge) 2. ทักษะ (Skill) 3.ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) 4. บุคลิกลักษณะประจำบุคคล (Traits) 5.แรงจูงใจและเจตคติ (Motives and attitude)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.6.3 องค์ประกอบที่ 3 การรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality Of Life)

การรับรู้คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือรู้สึกไม่พอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสิ่งใดในชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การประเมินที่อยู่อาศัย สัมพันธภาพกับครอบครัว เพื่อนบ้าน ในละแวกเดียวกัน

(กุหลาบ รัตนสังจธรรม และคนอื่นๆ, 2531; Cambell, 1976; M.Powell, 1983; บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2528) ได้แบ่งของคุณภาพชีวิตออกเป็นมิติด้านต่างๆ ดังนี้ 1.คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย 2.คุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ 3.คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2528) มองว่าการรับรู้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังแบ่งออกเพิ่มในเรื่องของการมุ่งหาความสุขทางธรรม

2.4.6.4 องค์ประกอบที่ 4 สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment)

สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ ลักษณะของภูมิประเทศ ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย ภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อมของชุมชน กายภาพของที่พักอาศัย
- 2) ด้านบุคคล คือ บุคคลที่เข้ามามีบทบาทกับผู้สูงอายุ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข (จินตหรา อุทากาศ, 2555) บุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่ผู้สูงอายุรัก เช่น ภรรยา ลูกหลาน ญาติของผู้สูงอายุ คนในครอบครัวของผู้สูงอายุ
- 3) กลุ่มสังคมขนาดกลาง เช่น เพื่อนบ้านที่มีความสนิทกัน
- 4) กลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก คือสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น โสด สมรส หม้าย อายุของผู้สูงอายุ เชื้อชาติ และเศรษฐกิจ ในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันภายในชุมชน
- 5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.14 แสดงสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ของผู้สูงอายุ เสนอโดย M.Powell Lawton

2.5 การวิเคราะห์กรณีศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางการออกแบบ

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้สูงอายุและศึกษาข้อมูลพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 เป็นที่เรียบร้อยแล้วขั้นตอนต่อไปคือการวิเคราะห์กรณีศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยศึกษาจากกรณีศึกษาอาคารชุดพักอาศัยในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม โดยศึกษาในประเด็นประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์จากกรณีศึกษาเปรียบเทียบ

2.5.1 กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ เป็นหนึ่งในประเทศที่กำลังมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศสิงคโปร์อาศัยอยู่ในอาคารชุดพักอาศัย โดยมีหน่วยงานด้านการเคหะแห่งชาติของสิงคโปร์ภายในชื่อ The Housing & Development Board (HDB) Singapore's public housing authority ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1960 มีหน้าที่บริหารงานการสร้างที่อยู่อาศัยในลักษณะอาคารชุดพักอาศัย หรืออาคารแฟลต ภายในประเทศสิงคโปร์ โดยห้องของอาคารชุดพักอาศัย แบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1.แบบ 2 ห้อง ขนาด 36 ตารางเมตร 2. แบบ 2 ห้อง ขนาด 45 ตารางเมตร และ 3. แบบ 4-5 ห้อง ขนาด 90 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.15 ภาพแสดงพื้นที่กลุ่มอาคารแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์

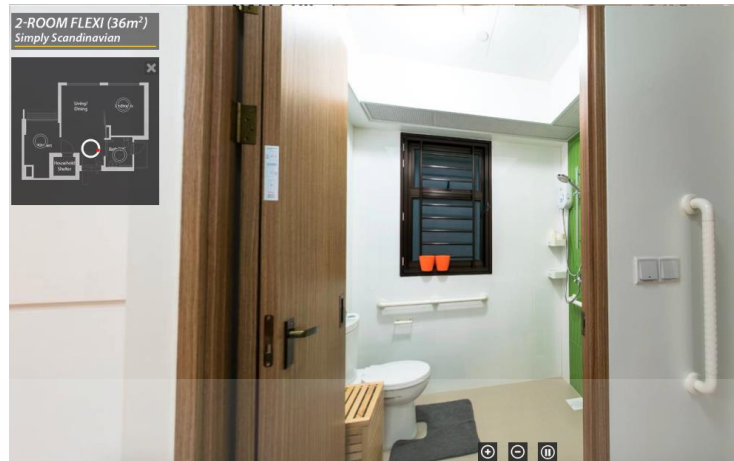

ภาพที่ 2.16 ภาพแสดงห้องขนาด 36 ตารางเมตร ส่วนเอนกประสงค์ของแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์

ภาพที่ 2.17 ภาพแสดงห้องขนาด 36 ตารางเมตร ส่วนห้องครัวของแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์

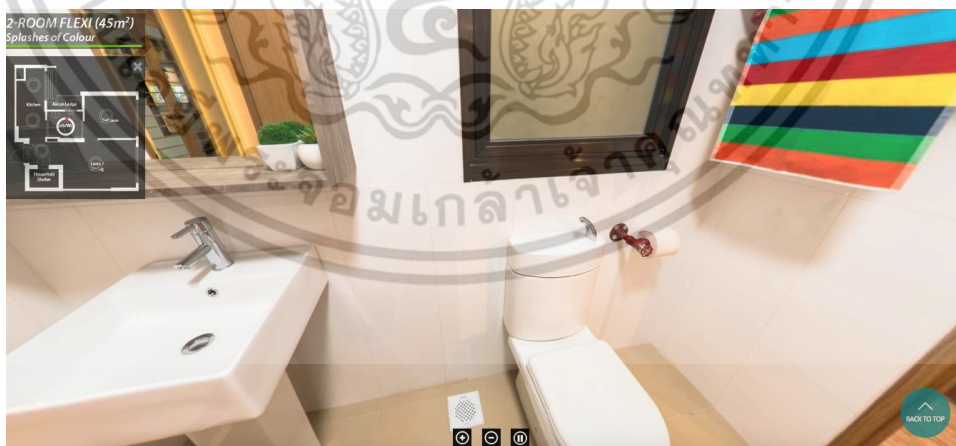
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.18 ภาพแสดงห้องขนาด 36 ตารางเมตร ส่วนห้องน้ำของแฟลตภายในประเทศสิงคโปร์

ภาพที่ 2.19 ภาพแสดงห้องขนาด 45 ตารางเมตร ส่วนเอนกประสงค์

ภาพที่ 2.20 ภาพแสดงห้องขนาด 45 ตารางเมตร ส่วนห้องน้ำ

จากการศึกษาอาคารแฟลตของประเทศสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่มีการบริหารจัดการด้านที่พักอาศัยแบบอาคารแฟลตมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 พบว่ารูปแบบของห้องของอาคารชุดพักอาศัยมีความไม่เท่ากันทุกส่วน ทั้งการวางผังพื้นที่ใช้สอย การเลือกวัสดุ และสีที่ใช้ตกแต่งภายใน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปอย่างมาก ทั้งสีและวัสดุที่ใช้ตกแต่งห้อง และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทันสมัย มีการนำแนวคิดในการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) เข้ามาใช้ในการออกแบบร่วมด้วย เช่น การติดตั้งราวจับบริเวณภายในห้องน้ำ โดยห้องมีขนาดใกล้เคียงกับห้องของอาคารชุดพักอาศัยในประเทศไทย โดยมีทางเลือกให้ผู้อยู่อาศัยได้เลือกขนาดห้อง ตั้งแต่ 36 ตารางเมตร และ 45 ตารางเมตร จนถึงห้องขนาด 90 ตารางเมตร

2.5.2 กรณีศึกษาประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นอีกหนึ่งในประเทศในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ให้ความสำคัญกับการจัดสรรที่อยู่อาศัยของประชากรสูงอายุ โดยหน่วยงานที่บริหารจัดการเรื่องการเคหะแห่งชาติของประเทศไทยมีชื่อว่า Ministry of Urban Wellbeing, Housing and Local Government หรือในภาษามาเลเซียใช้คำว่า Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan Dan Kerajaan Tempatan (KPKT) มีหน้าที่ในการดูแลทั้งการจัดสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยประเภทอาคารแฟลต บ้านพักสำหรับผู้มีรายได้น้อยภายในประเทศมาเลเซีย ห้องของอาคารแฟลตในมาเลเซียมีการแบ่ง 2 ห้องนอน ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากวัฒนธรรมที่ต้องมีการแบ่งห้องนอนผู้ชาย ผู้นอนผู้หญิง โดย 1 อาคารมีพื้นที่ 498 ตารางเมตร

ภาพที่ 2.21 ภาพแสดงอาคารแฟลตในเมือง Sarawak ประเทศมาเลเซีย

ภาพที่ 2.22 ภาพแสดงโครงการใหม่ๆของรัฐบาลมาเลเซีย ในการสร้างที่อยู่อาศัยประเภทอาคาร

แฟลตในประเทศมาเลเซีย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.3 กรณีศึกษาประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามมีหน่วยงานที่บริหารจัดการเรื่องการเคหะแห่งชาติของประเทศเวียดนามมีชื่อว่า Ministry of Construction (MOC) หรือตามภาษาเวียดนามเขียนว่า *Bộ Xây dựng* มีหน้าที่ในการดูแลด้านการก่อสร้างที่อยู่อาศัย งานสถาปัตยกรรม งานจัดสภาพแวดล้อมภายในประเทศเวียดนาม ห้องของอาคารชุดพักอาศัยในประเทศเวียดนามที่จัดทำโดยรัฐบาลเวียดนาม มีพื้นที่ขนาดตั้งแต่ 57 ตารางเมตร จนถึง 107 ตารางเมตร ซึ่งเป็นห้องขนาดใหญ่ สำหรับ 3 ห้องนอน

ภาพที่ 2.23 ภาพแสดงโครงการ Park View ของรัฐบาลเวียดนาม

ภาพที่ 2.24 ภาพแสดงผังห้องใน 1 ชั้นของโครงการ Park View สร้างโดยรัฐบาลเวียดนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้กับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นไปเผยแพร่โดยไม่มีการนำค่า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษากรณีตัวอย่างของประเทศเวียดนาม จะเห็นได้ว่าขนาดของห้องไม่ได้เป็นข้อจำกัดของการสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย แต่ความต้องการพื้นที่ที่เหมาะสมกับขนาดคนในครอบครัว จำนวนสมาชิกภายในบ้านนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญกว่า เช่น ห้องขนาด 53 ตารางเมตรสามารถอยู่ได้ 2-4 คน ประกอบด้วย 2 ห้องนอน และ ห้องขนาดใหญ่ ที่มีขนาด 107 ตารางเมตรสามารถอยู่ได้ 3-6 คน ประกอบด้วย 3 ห้องนอน และโต๊ะกินข้าวขนาด 6 ที่นั่ง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ โดยแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุออกเป็น 1.ด้านพฤติกรรมของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย 2.ด้านสุขภาพพระ 3.ด้านแนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

2.6.1 ด้านพฤติกรรมของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

จิระภา, 2545 ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยแบบแฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 โดนครศึกษาสภาพการใช้สอยที่อยู่อาศัย ได้แก่ กิจกรรม การวางตำแหน่งเครื่องเรือน ลักษณะการจัดพื้นที่ และการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุภายในห้อง รวมถึงการศึกษาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

วิธีการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยแบบแฟลตต้องใช้วิธีการจัดทำแบบสัมภาษณ์เนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหาด้านการมองเห็น และบางคนไม่รู้หนังสือ และอาจไม่เข้าใจคำถามที่ยาก จึงต้องใช้ภาษาในการเก็บข้อมูลที่เข้าใจง่าย ไม่มีคำถามที่ซ้ำซ้อนในคำถามเนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถเรียงคำถามที่มีความยาวมากได้

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน บริเวณเคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 แบ่งเป็น เพศชาย ร้อยละ 51.4 เพศหญิง 48.6 ร้อยละ 62.7 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ร้อยละ 30 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 70-79 ปี ร้อยละ 7.1 เป็นผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป 3 ใน 4 ของประชากรไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 24.3 ประกอบอาชีพ เช่น ค้าขาย โดยมีค่าเช่าที่พักอาศัยเป็น ร้อยละ 51.4 ของรายได้

วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร, 2524 ศึกษากลุ่มตัวอย่างในอาคารแฟลตเคหะชุมชนดินแดง โดยเน้นไปที่กิจกรรมหลัก การศึกษาลักษณะของการจัดวางเครื่องเรือนภายในห้องพักอาศัยของผู้สูงอายุ โดยเน้นเรื่องไปที่ความสัมพันธ์ของความรู้สึกกับทัศนคติต่อจำนวนสมาชิกในห้องพัก

ผลการศึกษาได้ข้อสรุปออกเป็น 3 ประเด็นหลักคือ ปรากฏการณ์ทางกิจกรรม ปรากฏการณ์ทางกายภาพ และผลกระทบต่อความรู้สึกและทัศนคติ ในกรณีห้องที่มีสมาชิกอยู่อาศัยอยู่มาก จะเกิดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปรับเปลี่ยน (Adaptation) ของพื้นที่ กิจกรรม และการปรับเปลี่ยนเฟอร์นิเจอร์ และมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพบางอย่างที่สามารถทำได้ เช่น การต่อพื้นที่เก็บของบนเพดานของห้อง ในกรณีที่มีการปรับเปลี่ยนแล้วไม่เป็นที่สะดวกในการใช้งาน ย่อมส่งผลกระทบต่อทัศนคติในทางที่ไม่ดีต่อห้องพักอาศัย (Environmental Stress) ซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าวทั้ง 3 ประเด็นหลัก

2.6.2 ด้านสุขภาพ

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2555 สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุไทย (Psychological Well Being) มีผลกับปัจจัยด้านสังคม อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และถิ่นที่อยู่ พบว่าผู้สูงอายุไทยมีสุขภาวะทางจิต (Psychological Well Being) อยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยนี้ศึกษาจากผู้สูงอายุไทย ทั้งชายและหญิงจำนวน 403 คน แบ่งเป็นชาย 181 คน หญิง 222 คน เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ

การศึกษาสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุไทยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม และแบบวัดสุขภาวะจิต ได้แก่ด้านการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ความสามารถในการจัดการสถานการณ์ต่างๆ การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การยอมรับตนเอง การมีความงอกงามในตน ความเป็นตัวของตัวเอง และ ทำการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย พบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง จะมีสุขภาวะทางจิตที่ดีกว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ดีจะมีสุขภาวะทางจิตที่ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ และผู้สูงอายุที่มีถิ่นที่อยู่ต่างกัน จะมีระดับการยอมรับตนเองแตกต่างกัน

Massachusetts Institute of Technology, 1974 พบว่า ในรัฐ Oklahoma ครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุต้องการให้พื้นที่รับประทานอาหารเป็นส่วนหนึ่งของครัว มีเพียง 20% เท่านั้นที่ต้องการให้แยกเป็นสัดส่วน โดยให้เหตุผลว่าพื้นที่ห้องครัว มีดและแสงสว่างไม่เพียงพอ และไม่มีวิวทิวทัศน์ให้ชมขณะรับประทานอาหาร

Sandra C. Howell, 1987 ศึกษาลักษณะของอาคารสูงอพาร์ทเมนต์ 3 หลัง ที่ตั้งอยู่ใน Cambridge Massachusetts ซึ่งเป็นอาคารแบบเดียวกัน เป็นอาคารที่สร้างโดยบริษัทสถาปนิกเดียวกันจาก 55 กลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาในประเด็นพฤติกรรมของผู้สูงอายุ เรื่องการนอนหลับ และพฤติกรรมการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

การศึกษาพบว่าแม้อาคารจะมีขนาดต่างกันแต่ลักษณะห้องพักที่มีขนาดเท่ากัน ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ผู้สูงอายุมีกิจกรรมการนอน โดยเฉลี่ยนอนในเวลากลางคืน 9 ชั่วโมง และนอนหลับพักผ่อนระหว่างวัน 1.4 ชั่วโมง โดยใช้พื้นที่ส่วนอื่นที่ไม่ใช่ห้องนอน และมีกิจกรรมอย่างอื่นระหว่างนอน เช่น การนอนดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีอาการป่วย จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมอื่นบนเตียงมากที่สุด การออกแบบสภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัยที่ดีจะส่งเสริมต่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาจาก 55 กลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมคล้ายกัน ทั้งหมดต้องการการเข้าถึงห้องน้ำได้อย่างสะดวกจากห้องนอน แต่ก็ไม่ได้ต้องการให้ผู้มาเยี่ยมเข้าถึงห้องนอนหรือห้องน้ำได้ และการมีจำนวนเครื่องเรือนโดยเฉลี่ย 19 ชิ้น ภายในที่อยู่อาศัยที่มีประสิทธิภาพ จะประกอบด้วย 1 ห้องนอน 1 ห้องรับแขก และครัวและห้องน้ำ เป็นอย่างน้อย

2.6.3 ด้านแนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

จินตหรา อุทากา, 2555 ศึกษาเรื่องการมีความสุขทางจิตใจ (Psychological Well Being) พบว่าสิ่งที่ผู้สูงอายุทำแล้วมีความสุขมากที่สุดคือการเลี้ยงสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ที่ไว้ใช้งาน รวมถึงสัตว์จรจัดที่เข้ามาบริเวณที่อยู่อาศัย รองลงมาคือการปลูกต้นไม้ การรดน้ำต้นไม้ การไปวัดเพื่อฟังธรรม การปฏิบัติธรรม และกิจกรรมตักบาตรในตอนเช้า

โดยศึกษาจากกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ตั้งแต่ เช้า เที่ยง บ่าย เย็น ช่วงเช้าผู้สูงอายุมักจะทำบุญ ตักบาตร ก่อนที่จะทำกิจวัตรส่วนตัวอื่นๆ และดูแลต้นไม้ที่ปลูก ช่วงเที่ยงผู้สูงอายุมักจะใช้เวลา 45-90 นาที เพื่อการนอนหลับกลางวัน ก่อนจะตื่นมาเพื่อไปดูแลสัตว์เลี้ยง กิจวัตรในช่วงเย็นของผู้สูงอายุคือ การประกอบอาหารสำหรับสมาชิกในครอบครัว และหลังจากรับประทานอาหารก็จะเตรียมอาหารให้สัตว์เลี้ยงทั้งสัตว์เลี้ยงประจำและสัตว์ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

Cambell, 1976 M.Powell, 1983 และ บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2528 กล่าวว่า การรับรู้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (Perceived Quality Of Life) ประกอบด้วย ความสนุกสนาน การไม่ต้องเผชิญกับความเครียด ความไม่พึงประสงค์ ความชอกช้ำ สอดคล้องกับความเห็นของ (Cambell, 1976 M.Powell, 1983) ที่กล่าวว่าความสุখনั้น อาจเป็นความสุขจากการปรับตัวรับสภาพที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมได้ (บริบูรณ์ พรพิบูลย์, 2528) จึงเสนอความรู้คุณภาพชีวิตออกเป็นองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1. มีสุขภาพดี 2. มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิต 3. มีความสุขตามสภาพตนเอง และในผู้สูงอายุ ยังแบ่งความสุขเพิ่มออกเป็นความสุขในทางโลก และการมุ่งหาความสุขทางธรรม

จินตหรา อุทากา, 2555 ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตและสัมพันธภาพในครอบครัวผู้สูงอายุในตำบลเขาค้อ อำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม ในการศึกษาส่วนสิ่งแวดล้อมบุคคล โดยศึกษาจากผู้สูงอายุจำนวน 12 คน เป็นผู้ชาย 8 คน เป็นผู้หญิง 4 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก และการบันทึกเทป เพื่อมาถอดความสรุป

พบว่าการมีสุขภาพที่ดี ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) ทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1.บริเวณที่ผู้สูงอายุนั่งประจำ ต้องเป็นมุมที่นั่งแล้วรู้สึกสบาย เป็นมุมโปรดเมื่อว่างเว้นจากการทำงานประจำ อยู่บริเวณหน้าโทรทัศน์ หรืออาจจะเป็นลักษณะของเปลใต้ถุนบ้าน ใต้ต้นไม้หลังบ้าน ที่มีความร่มรื่นของต้นไม้ 2.บุคคลที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ มีผลต่อ

สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) เช่น ภรรยา ลูก หลาน หรือเพื่อน สมาชิกเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 3.บุคคลอื่นทั่วไปที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง 4.สถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ และ 5.อายุ เชื้อชาติ เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา แฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1 พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ที่มักใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตมากที่สุด โดยวิธีการสังเกต ส่วนมากจะใช้กับงานวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีที่ไม่มีการใช้เลยคือวิธีการทดลอง (Experimental) เนื่องจากการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ จำเป็นต้องมาจากการทำกิจกรรมภายในห้องที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่จริง จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัย และวิธีการวิจัย ตามตารางที่ 2.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง / วิธีดำเนินการวิจัย	แบบสอบถาม	สังเกต	สัมภาษณ์	การทดลอง
จิระภา, 2545 แพลตฟอร์มแดง	●	●		
วิมลสิทธิ์, 2524 แพลตฟอร์มแดง		●		
Sandra C. Howell, 1987		●		
Cambell, 1976 Powell, 1983 บริบูรณ์, 2529		●	●	
จิตตรา, 2555 คุณภาพชีวิตและ สัมพันธภาพ		●	●	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุเพื่อนำข้อมูลมาจัดทำกรอบที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการลงพื้นที่สังเกตเบื้องต้น ด้วยการจดบันทึกพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ และการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 3.1 ลักษณะข้อมูล
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 รายละเอียดเครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ลักษณะข้อมูลและการเลือกข้อมูล

3.1.1 ลักษณะข้อมูล

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุวัยต้น และข้อมูลด้านลักษณะอาคารชุดพักอาศัย จากการสังเกต และการสัมภาษณ์
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยอยู่ภายในเคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3

3.1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยเลือกประชากรเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี โดยเลือกจากอาคารแฟลตชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 ที่มีผู้สูงอายุและมีรายได้ น้อยกว่า 6,000 ต่อเดือน อาศัยอยู่จำนวนมากที่สุด เลือกประชากรเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี ที่อาศัยอยู่ในห้องพักอาศัยของอาคารแฟลต 1

3.1.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้วิธีการเลือกข้อมูลแบบเจาะจงโดยไม่มีการสุ่ม (Purposive Selection) ซึ่งเลือกผู้สูงอายุวัยเริ่มต้น (Young old) ที่มีอายุระหว่าง 60 – 70 ปี จำนวนทั้งหมด 8 คน ที่อาศัยอยู่ภายในห้องพักของอาคารแฟลตชุมชนดินแดง 1 อาคาร 2 และอาคารแฟลต 3 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

- 1) แบบสังเกตเบื้องต้น
- 2) แบบสัมภาษณ์ เรื่องการออกแบบพื้นที่ห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
- 3) แบบบันทึกพฤติกรรมของผู้สูงอายุ
- 4) โปรแกรมจัดทำภาพทัศนียภาพสามมิติในการสร้างโมเดลจำลอง

3.2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- 1) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
- 2) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุก่อนการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ของ M.Powell Lawton
- 3) นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ก่อนเก็บข้อมูลจริง กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่อง และแก้ไขให้สามารถเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

3.3 รายละเอียดเครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.3.1 แบบสังเกตเบื้องต้น

การจดบันทึก ตำแหน่งของห้องของอาคารชุดพักอาศัย การจดบันทึกลักษณะทางกายภาพ สภาพปัญหาทั่วไป ทิศทางของแดดและการถ่ายเทอากาศ ประกอบด้วย ข้อมูลด้านสถานที่ ข้อมูลของตัวอาคารชุดพักอาศัย แพลตดินแดง และผังพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามประกอบด้วย 6 ส่วน อันได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เช่น รายได้ ตำแหน่งห้องพักอาศัย อายุ เพศ ปัญหาสุขภาพทั่วไปของผู้สูงอายุ รวมถึงสิทธิ์ในการถือครองของเจ้าของห้องของอาคารชุดพักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 ด้านความผาสุกเชิงจิตวิทยา แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำให้เป็นประจำ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำแล้วมีความสุข และประสบการณ์ของผู้สูงอายุในช่วงก่อนอายุ 60 ปี และหลังอายุ 60 ปี ว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ด้านพฤติกรรมสมรรถนะ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ โรคประจำตัว และปัญหาสุขภาพกับการดำเนินกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ว่ามีผลต่อพฤติกรรมอย่างไรบ้าง รวมไปถึงการมองข้อดี และข้อเสียของการอยู่อาศัยภายในห้องห้องของอาคารชุดพักอาศัยปัจจุบัน

ส่วนที่ 4 ด้านการรับรู้คุณภาพชีวิต แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความพอใจในห้องของอาคารชุดพักอาศัย ในด้านวัสดุ แสงสว่าง อุณหภูมิ และด้านขนาดของพื้นที่ รวมถึงความพอใจในด้านบุคคล อันได้แก่เพื่อนร่วมอาคาร บุคคลที่อาศัยร่วมกันภายในห้อง

ส่วนที่ 5 ด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ ตามแนวคิดโมเดลการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ได้แบ่งด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ ออกแบบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านบุคคล ด้านสังคม ด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดกลาง และด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก โดยคำถามในแบบสัมภาษณ์ จะเกี่ยวเนื่องกัน ทั้ง 5 ด้าน เช่น ความรู้สึกที่ผู้สูงอายุมีต่อห้องของอาคารชุดพักอาศัย บุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ คนที่แวะเวียนเข้ามาภายในห้องเพื่อพบปะกับผู้สูงอายุ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะทั่วไป แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการเพิ่มเติมนอกเหนือจากส่วนก่อนหน้าของแบบสัมภาษณ์

3.3.3 แบบบันทึกพฤติกรรม

ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุจากการจัดทำแบบบันทึกพฤติกรรม โดยการลงพื้นที่ภาคสนามในช่วงเวลา 9.00-18.00 น. รวมเวลา 10 ชั่วโมง ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เป็นเวลา 3 วัน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 วัน ด้วยวิธีการใช้แผ่นใส จำนวน 1 แผ่น ต่อเวลาสังเกตพฤติกรรม 1 ชั่วโมง วางบนผนังภายในห้องของกลุ่มตัวอย่าง 3 ชุด ต่อผู้สูงอายุ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 ชุด และใช้ปากกาสีในการบันทึกเส้นทางสัญจร และกิจกรรมภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย โดยกำหนดการใช้สี และรหัสกิจกรรมตาม (ตารางที่ 3.1) ตารางแสดงสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบสังเกตพฤติกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบสังเกตพฤติกรรม

สัญลักษณ์กิจกรรมของผู้วิจัย		สัญลักษณ์กิจกรรมของผู้สูงอายุ	
ตำแหน่ง 1 st เริ่มจดบันทึก	ผู้วิจัย △ RE	ผู้สูงอายุ ○ ED ○ OA	ออกจากพื้นที่วิจัย
→ เส้นทางสัญจร	△ NT จดบันทึก △ TP ถ่ายภาพ	○ E รับประทานอาหาร ○ SL นอนพักกลางวัน ○ C ทำอาหาร/เตรียมอาหาร (PF) ○ TV ดูโทรทัศน์ ○ W ทำความสะอาด/ทำงานบ้าน ○ US ใช้โทรศัพท์ / สมาร์ทโฟน ○ WK ทำงาน / อาชีพเสริม	
สีน้ำเงิน = ผู้สูงอายุ สีแดง = ผู้วิจัย สีเขียว = ผู้อาศัย			

3.3.4 โปรแกรมจัดทำภาพทัศนียภาพสามมิติ

จัดทำพื้นที่ต้นแบบการออกแบบพื้นที่ส่วนพักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 แบบสัมภาษณ์

การรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ จำนวนทั้งหมด 8 ชุด จากกลุ่มตัวอย่าง 8 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ จะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลแยกจากวันเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกพฤติกรรม เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ และไม่เป็นการใช้เวลาขึ้นในการเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้กิจกรรมของผู้สูงอายุออกมาจากการทำกิจกรรมปกติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

จากแบบบันทึกพฤติกรรม ในช่วงเวลา 9.00-18.00 น. ในระยะเวลา 3 วัน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน จำนวนทั้งหมด 8 คน รวมทั้งสิ้น 24 วัน โดยการเก็บบันทึก ใช้แผ่นใส 1 แผ่น ต่อเวลา 1 ชั่วโมง ที่ผู้สูงอายุทำกิจกรรมภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

3.4.3 ความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ

นำความคิดเห็นของผู้สูงอายุ จากการนำโมเดลพื้นที่ต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย ไปให้ผู้สูงอายุพิจารณา และให้ข้อคิดเห็น นำความคิดเห็นของผู้สูงอายุมาปรับพื้นที่ต้นแบบให้สอดคล้องกับพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยการดูคำตอบที่มีความสอดคล้องกันภายในกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 8 คน ว่ามีประเด็นใดที่ซ้ำกัน หรือมีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการออกแบบพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

3.5.2 วิเคราะห์จากแบบบันทึกพฤติกรรม

วิเคราะห์จากการสังเกต ตามช่วงเวลา แบ่งออกเป็นกิจกรรมในช่วงเช้า ในเวลา 9.00-12.00 น. กิจกรรมในช่วงบ่าย ในเวลา 12.00-16.00 น. และกิจกรรมในช่วงเย็น ในเวลา 16.00-18.00 น.

3.5.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลา และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลา และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุ ที่ทำภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย แบ่งออกเป็นกิจกรรมในช่วงเช้า ในเวลา 9.00-12.00 น. กิจกรรมในช่วงบ่าย ในเวลา 12.00-16.00 น. และกิจกรรมในช่วงเย็น ในเวลา 16.00-18.00 น.

3.5.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับความต้องการการใช้พื้นที่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับความต้องการการใช้พื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย แบ่งออกเป็นกิจกรรมต่างๆ ตามที่กลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรม ว่าอยู่บริเวณส่วนใดของห้องของอาคารชุดพักอาศัย ก่อนที่จะดูว่า แต่ละกิจกรรมที่ทำ ต้องใช้พื้นที่ทั้งหมดเท่าไร เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการออกแบบพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ว่าแต่ละส่วนต้องใช้พื้นที่เท่าไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.3 วิเคราะห์จากแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์จากแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุของ M.Powell Lawton ว่าแต่ละประเด็นมีความสอดคล้องในเรื่องใด ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

3.5.4 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ

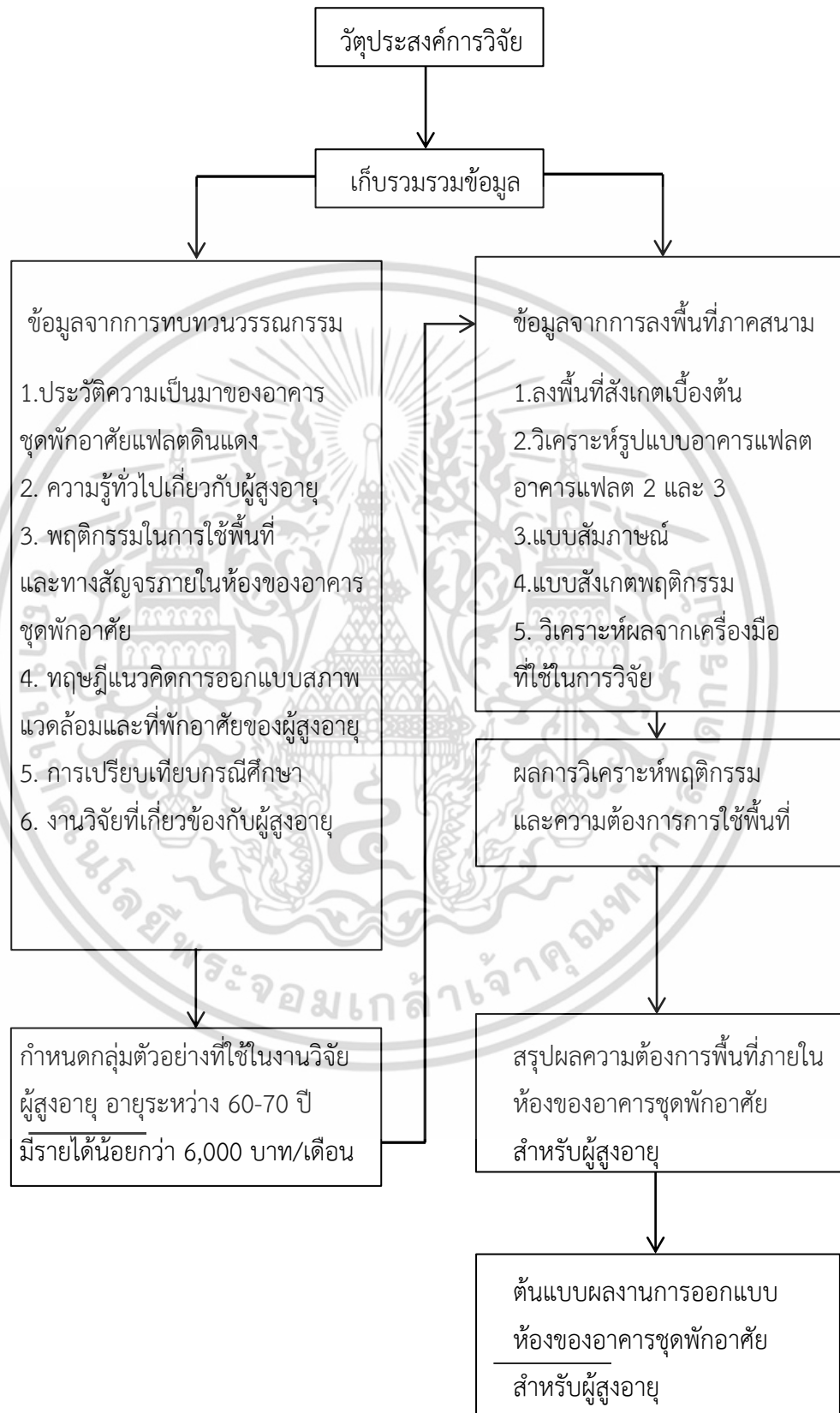
จากการลงพื้นที่เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์เพื่อยืนยันแนวทางในการออกแบบที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาความน่าเชื่อถือของงานวิจัยด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างยืนยัน

สรุปวิธีดำเนินการวิจัย จากการกำหนดวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามเครื่องมือ และวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้กำหนด ตามช่วงเวลา และทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการหาข้อมูลจากหลายแหล่ง (Triangulation Data) เช่น รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จากการสำรวจสัมมะโนครัว โดยการเคหะแห่งชาติ จำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ ของเขตดินแดง โดยกรุงเทพมหานคร และการลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม

การหาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุตรวจสอบ และนำมาปรับ เพื่อทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดลองว่าเครื่องมือเหล่านั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปเพื่อให้ได้ผลการวิจัย ในบทที่ 4 ผลการวิจัย ที่จะนำมาแสดงต่อไป

ดังนั้นวิธีดำเนินการวิจัยจะดำเนินตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้การเก็บข้อมูล รวมถึงการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ตามผังแสดงวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งสุดท้ายการวิจัยจะได้พื้นที่ต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ผังแสดงวิธีดำเนินการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่องการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา แพลตเคหะชุมชนดินแดง 1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยศึกษา พฤติกรรมและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี เป็นผู้สูงอายุที่มี รายได้น้อยกว่า 6,000 บาท ต่อเดือน อาศัยอยู่ในห้องของอาคารชุดพักอาศัย อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 8 คน ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตเบื้องต้น
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม

4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 ผลการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตเบื้องต้น

จากการสำรวจเบื้องต้นในการลงพื้นที่จริงภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 จะสามารถสังเกตได้ว่าห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 มีลักษณะเป็นห้องทางยาว ขนาดหน้ากว้างประมาณ 3.60 เมตร มีหน้าต่างบริเวณหน้าห้อง ห้องน้ำของห้องชุดพักอาศัยจะอยู่ ส่วนท้ายของห้องติดกับระเบียง สามารถแบ่งสภาพปัญหาภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยได้ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านวัสดุที่ใช้ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย
- 2) ปัญหาด้านตำแหน่งการวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย
- 3) ปัญหาด้านการถ่ายเทอากาศภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

4.1.1.1 ปัญหาด้านวัสดุที่ใช้ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างอาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 เป็นวัสดุ มาตรฐาน เนื่องจากอาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 มีอายุการใช้งานมานานกว่า 50 ปี ทำให้ วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างในปัจจุบันมีการชำรุดเสียหายตามระยะเวลา โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจใน ประเด็นปัญหาด้านวัสดุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.1.2 วัสดุพื้น

พื้นเดิมเป็นพื้นปูนขัดมัน ทางด้วยอิพ็อกซี่ ปัจจุบันผู้อยู่อาศัยนิยมปูห้วยด้วย กระเบื้อง ขนาด 30x30 เซนติเมตร ปัญหาที่พบคือทำให้เกิดพื้นลื่น โดยเฉพาะบริเวณพื้นส่วนระเบียง เมื่อทำการประกอบอาหารและมีการล้างภาชนะ และเมื่อเดินมายังบริเวณในห้องที่มีพื้นเป็นกระเบื้อง ทำให้เกิดการลื่นบ่อยครั้งในผู้สูงอายุ

4.1.1.3 วัสดุผนัง

ผนังเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน หนา 0.10 เมตร ตามมาตรฐาน ปัจจุบันด้วย อายุการใช้งานของอาคารที่มีมานานกว่า 50 ปี ทำให้ผนังบางส่วนมีรอยร้าว เช่น ผนังบริเวณส่วน ระเบียงที่ยื่นออกไป หรือผนังบริเวณปล่องขยะ ที่มีโครงสร้างเหล็กที่เสียหายอันมาจากขยะบางชนิดที่ ทำลายโครงสร้างของปล่องขยะ

4.1.1.4 เพดาน

เพดานห้องของอาคารชุดพักอาศัย เป็นเพดานฉาบปูนฉาบเรียบ มีความสูง จากพื้นถึงเพดาน 2.80 เมตร สภาพปัญหาโดยทั่วไปจะเป็นปัญหาคอนกรีตหลุด ตามอายุการใช้งาน ทำให้ผู้อยู่อาศัยต้องทำการซ่อมแซมเพดาน

4.1.2 ตำแหน่งการวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

เนื่องจากผู้อยู่อาศัยภายในอาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 เป็นผู้สูงอายุที่ยัง ทำงานเพื่อหารายได้ ดังนั้นลักษณะการวางเฟอร์นิเจอร์จึงยังมีพื้นที่ทั้งสำหรับทำงานและพื้นที่สำหรับ พักผ่อน โดยส่วนมากจากการลงพื้นที่สำรวจโต๊ะที่ผู้สูงอายุใช้ทำงานจะเป็นโต๊ะเดียวกันกับโต๊ะที่ ผู้สูงอายุใช้ในการรับประทานอาหาร ผู้สูงอายุจะมีที่นั่งประจำสำหรับการ นั่งพักผ่อน ดูโทรทัศน์ ฟัง วิทยุ และทำงานประจำ

4.1.3 ปัญหาด้านการถ่ายเทอากาศภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย

การถ่ายเทอากาศภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยเป็นการถ่ายเทอากาศจาก หน้าต่างด้านหน้าของห้องเข้ามายังห้องและออกทางระเบียงด้านหลังของห้อง หากช่วงที่ไม่มีลมพัด เข้ามาด้านหน้าของอาคาร ซึ่งหันหน้าทางทิศเหนือ ก็จะทำให้อุณหภูมิภายในห้องสูงขึ้น เนื่องจาก อากาศไม่สามารถถ่ายเทเข้าและออกได้ โดยสามารถสรุปปัญหาการถ่ายเทอากาศได้ดังนี้

1) ปัญหาเรื่องความเป็นส่วนตัว ปัญหาดังกล่าวเกิดจากหลายห้องภายใน อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 ติดตั้งกระจกทึบแสง ไม่สามารถปรับเพื่อรับอากาศเข้าห้องได้ทำ ให้ไม่สามารถถ่ายเทอากาศจากภายนอกเข้าสู่ภายในของห้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ปัญหาเรื่องความปลอดภัย ปัญหาเรื่องความปลอดภัยเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุกังวล ทำให้ผู้สูงอายุอาศัยส่วนมากติดตั้งประตูเหล็กทึบ ทำให้อากาศไม่สามารถถ่ายเทภายในห้องได้

3) ปัญหาด้านการวัสดุ เนื่องจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอาคารแฟลตมีรายได้น้อย ประกอบกับความสามารถในการซ่อมแซมวัสดุ ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีปัญหาสุขภาพ ทำให้มีการใช้วัสดุทดแทนวัสดุเดิมที่มีการชำรุดเสียหาย เช่น การนำฟิวเจอร์บอร์ด ทำบังบริเวณหน้าต่างที่กระจกชำรุดเสียหาย ทำให้ปิดกั้นการถ่ายเทของอาคาร

4.2.1 ผลการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 6 ส่วน ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ส่วนที่ 1 หาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความพึงพอใจจิตวิทยา (Psychological Well Being)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life)

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment)

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ตารางที่ 4.1 แสดง ส่วนที่ 1 ค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	2	33.33%
- หญิง	6	66.66%
2. อาชีพ		
- ไม่มีอาชีพ	3	40%
- ชักรีด	2	30%
- เย็บผ้า	1	10%
- ขับรถรับจ้าง	1	10%
- ขายข้าวราดแกง	1	10%
3. อายุ		
- 60-65 ปี	3	40%
- 65-70 ปี	5	60%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
4. รายได้		
- 100-1,000 บาท	1	10%
- 1,001-2,000 บาท	-	-
- 2,001-3,000 บาท	1	10%
- 3,001-4,000 บาท	2	30%
- 4,001-5,000 บาท	3	40%
- 5,001-6,001 บาท	1	10%
5. สถานะภาพ การอยู่อาศัยภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย		
- เจ้าของสิทธิ์	2	30%
- สิทธิ์มรดก	1	10%
- เช่าช่วง	5	60%
6. ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	2	25%
- ประถมศึกษา	4	50%
- มัธยมต้น	2	25%
- มัธยมปลาย	-	-
- ปริญญาตรี	-	-

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เพศ หญิง มีจำนวน ร้อยละ 66.66 โดยมีช่วงอายุตั้งแต่ 60-69 ปี กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 4,001-5,000 บาท ต่อเดือน สถานะภาพการอยู่อาศัยภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เช่าช่วง ร้อยละ 60 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50 ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และมัธยมต้น (มศ.3) ร้อยละ 25 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลด้านความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well Being)

กลุ่มตัวอย่าง	1.กิจวัตรประจำวันที่ชอบ	2.กิจกรรมหาราได้เสริม	3.ก่อนอายุ 60 ปี หลัง อายุ 60 ปี
ED-01	ดูโทรทัศน์ รายการ ละคร/บันเทิง	รับจ้างรีดผ้า ซักผ้า	มีคนในครอบครัวเป็นหลัก หลังอายุ 60 ปี มีความ กังวล ทำให้เจ็บป่วย แต่ก็ ไม่มีผลอะไรมาก
ED-02	ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์	ขายข้าวแกงเป็นงานหลัก	ไม่มีความเปลี่ยนแปลง มี ความสุขในการอยู่อาศัย เหมือนเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	1.กิจกรรมประจำวันที่ชอบ	2.กิจกรรมหาราได้เสริม	3.ก่อนอายุ 60 ปี หลัง อายุ 60 ปี
ED-03	ดูโทรทัศน์ เล่นโทรศัพท์มือถือ	ขับรถรับจ้าง รับจ้างขับรถต่างจังหวัด	สมัยทำงานประจำโรงงาน มีเพื่อนฝูง เกษียณตอนอายุ 55 ปี หลังอายุ 60 ปี มี ปัญหาด้านการได้ยิน ต้อง ใช้เครื่องช่วยฟัง
ED-04	ดูโทรทัศน์ รายการตลก และการ์ตูน	รับจ้างซักรีด	ก่อนอายุ 60 ปี มีเพื่อนแวะ มาหาบ่อยกว่า หลังจากอายุ 60 ปี ไม่สามารถกินอาหาร ได้มากเหมือนก่อน
ED-05	ทำงานบ้าน ดูโทรทัศน์ ละครหลังรายการข่าว	ไม่ได้ทำงาน เนื่องจาก ปัญหาสุขภาพ	ก่อนอายุ 60 ปี ชายของมี รายได้ หลังอายุ 60 ปี ไม่มี รายได้
ED-06	ดูโทรทัศน์ ทำอาหาร	ไม่ได้ทำงาน เนื่องจาก ปัญหาสุขภาพ	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ใช้ ชีวิตปกติ
ED-07	ดูโทรทัศน์ เลี้ยงแมว	เย็บผ้า	ก่อนอายุ 60 ปี อยู่โรงงาน เย็บผ้า มีรายได้ดีกว่าหลัง อายุ 60 ปี
ED-08	ไปห้องสมุดประชาชน ฟังเพลง	ไม่ได้ทำงาน	หลังอายุ 60 ปี มีปัญหาข้อ เข่า

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลด้านพฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence)

กลุ่มตัวอย่าง	1.ปัญหาสุขภาพ	2.การใช้เวลาว่างในการทำ กิจกรรม	3. ข้อดี-ข้อเสีย การอยู่ห้อง ของอาคารชุด
ED-01	ไม่มีปัญหาสุขภาพ	ไม่มีความคิดเห็น	ข้อดี เดินทางสะดวก มี ความปลอดภัย เพราะมีคน อยู่มาก ข้อเสีย กลางคืนอากาศร้อน
ED-02	ไม่มีปัญหาสุขภาพ	ดูรายการโทรทัศน์ เตรียมกับข้าว	ข้อดี ทำเลในการค้าขาย เพราะใกล้ตลาด ข้อเสีย อยู่ใกล้ถนน เสียงดัง
ED-03	การได้ยิน หูข้างซ้ายไม่ได้ ยิน ต้องใช้เครื่องช่วยฟัง	เล่นเกมสโนโทรศัพท์มือถือ	เดินทางสะดวก เพราะอยู่ใกล้ กลางเมือง ใกล้โรงพยาบาล ของรัฐบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	1.ปัญหาสุขภาพ	2.การใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรม	3. ข้อดี-ข้อเสีย การอยู่ห้องของอาคารชุด
ED-04	เคยผ่าตัดสะโพก ทำให้ลุกนั่งลำบาก	พูดคุยกับเพื่อนในอาคารเดียวกัน ในวัยเดียวกัน คุยกับเรื่องการทำอาหาร	ข้อดี มีค่าใช้จ่ายไม่แพง ค่าเช่าราคาไม่แพง ข้อเสีย เสี่ยงรถจากถนน รบกวนเวลานอนหลับ
ED-05	โรคกระดูก ระบบอวัยวะภายในร่างกาย	ไม่มีความคิดเห็น	ข้อดี สะดวกในการเดินทาง ไปโรงพยาบาลของรัฐบาล ข้อเสีย ต้องระวังในการเดิน ขึ้น-ลง อาคาร
ED-06	โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง ต้องของกินยาให้ตรงเวลา ทำให้ออกไปทำงานไม่สะดวก	ทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า ทำอาหาร	ข้อดี ไปตลาดสะดวก อยู่ใกล้แหล่งค้าขาย และการคมนาคม ข้อเสีย ขนาดของส่วน ระเบียงเล็กไป
ED-07	ไม่มีปัญหาสุขภาพ	เลี้ยงแมว	ข้อดี อยู่สะดวก ค่าเช่าไม่แพง ข้อเสีย ฝุ่นจากถนน ด้านหน้าอาคารเข้าห้อง
ED-08	ข้อเช่าเสื่อม	ฟังเพลง อ่านหนังสือ	ข้อดี ค่าเช่าไม่แพง ใกล้ป้ายรถโดยสารประจำทาง ข้อเสีย -

ตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลด้านการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life)

กลุ่มตัวอย่าง	1.ความพึงพอใจกับที่พักอาศัย-วัสดุ	2.ความมั่นคงด้านการใช้งานอาคาร	3.ความพึงพอใจในเพื่อนร่วมอาคาร	4.การพบปะ พูดคุยกับครอบครัว ลูกหลาน
ED-01	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีความคิดเห็น	อยู่กับสามี และหลานชาย พูดคุยกันทุกวัน
ED-02	ไม่มีความคิดเห็น	เป็นผู้เช่า ทำให้รู้สึกต้องเสียค่าเช่าแพงกว่าเจ้าของสิทธิ์	มีน้องสาว และหลาน อาศัยอยู่อาคารแฟลตเดียวกัน	พบปะพูดคุยกับพี่น้องและหลานสาวทุกวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	1.ความพึงพอใจกับที่พักอาศัย-วัสดุ	2.ความมั่นคงด้านการใช้งานอาคาร	3.ความพึงพอใจในเพื่อนร่วมอาคาร	4.การพบปะ พูดคุยกับครอบครัว ลูกหลาน
ED-03	พื้น ควรจะเป็นพื้นที่ไม่ลื่น สีภายในห้อง ควรจะเป็นสีอ่อน สีโธสว่าง อุณหภูมิภายในห้องควรมีลมถ่ายเทได้สะดวก ขนาดของพื้นที่กำลังดี	มีความมั่นคงดี สภาพห้องไม่ส่งผลต่อการใช้ชีวิต	เพื่อนข้างห้องก็ต่างคนต่างอยู่ ไม่ได้มีการรบกวนวากัน	ไม่มีความคิดเห็น
ED-04	วัสดุของอาคารดี เพราะเป็นห้องตัวอย่าง แสงกำลังดี เพราะมีหน้าต่างหน้าห้อง สีภายในห้องควรเป็นสีอ่อน ขนาดของห้องกำลังดี	เมื่อก่อนมั่นคงกว่า สมัยนี้กังวลเรื่องโครงสร้างของอาคารที่มีการใช้มานาน มีปัญหาพื้นสั่นสะเทือนเวลารถบรรทุกวิ่งผ่านถนนด้านหน้าอาคาร	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีการพูดคุย เนื่องจากญาติพี่น้องอยู่ไกล แต่ใช้โทรศัพท์ในการติดต่อพูดคุยกันเป็นประจำ
ED-05	มีการทำพื้นใหม่ด้วยกระเบื้องเซรามิกซ์ ด้านแสงสว่างไม่จำเป็นต้องมาก เน้นแสงธรรมชาติ อุณหภูมิมันจะมี ความชื้น ต้องเปิดประตูหรือหน้าต่าง	ตึกเก่า เสื่อมอายุการใช้งาน รู้สึกไม่มั่นคง	ไม่ค่อยได้พูดคุยกับเพื่อนบ้าน ต่างคนต่างอยู่ ส่วนมากจะนอนดูโทรทัศน์อยู่ในห้อง	พบปะ ญาติพี่น้องเฉพาะช่วงเทศกาล เช่น เทศกาลเซ็งเม้ง ตรุษจีน สงกรานต์
ED-06	ทำเพดานใหม่เพื่อให้ดูสะอาดตา อุณหภูมิภายในห้องไม่ร้อนไป	กังวลเรื่องการก่อสร้างอาคารใหม่ๆ	อยู่สบาย ไม่มีปัญหาใดๆ	พี่น้องอยู่ห้องติดกัน แต่บางครั้งก็ปล่อยห้องเช่าช่วง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	1.ความพึงพอใจกับที่พักอาศัย-วัสดุ	2.ความมั่นคงด้านการใช้งานอาคาร	3.ความพึงพอใจในเพื่อนร่วมอาคาร	4.การพบปะ พูดคุยกับครอบครัว ลูกหลาน
ED-07	ทำการต่อเติมที่เก็บของบนเพดานเพื่อเก็บผ้าที่รับจ้างมาเย็บเน้นแสงบริเวณที่ทำงาน	กังวลเรื่องโครงสร้างอาคาร	ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับเพื่อนในอาคารเดียวกัน	ไม่มีความคิดเห็น
ED-08	ใช้เครื่องเรือนที่มีความทนทานสามารถใช้ได้นาน	อยากให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ขึ้น-ลงอาคารได้ง่าย	ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับเพื่อนในอาคารเดียวกัน	ไม่มีความคิดเห็น

ตารางที่ 4.5 แสดงข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment)

กลุ่มตัวอย่าง	ด้านกายภาพ	ด้านบุคคล	ด้านสังคม	กลุ่มคนในสังคมขนาดกลาง	กลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก
ED-01	ห้องมีขนาดกำลังดี สำหรับอยู่กันสาม-ภรรยา สองคน	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีความคิดเห็น	มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ร่วมกันในอาคารแฟลต	ไม่มีความคิดเห็น
ED-02	ห้องมีแสงสว่างไม่เพียงพอ	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีความคิดเห็น	มีการพบปะผู้สูงอายุด้วยกันบ้างเฉพาะที่สนิท
ED-03	ระเบียงมีขนาดเล็ก ทำงานเช่นตากผ้าไม่สะดวก ต้องการพื้นที่ทำอาหารเพิ่ม	อยากให้มีหน่วยงานภายในอาคารกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน	มีความเชื่อเรื่องการวางพระบนหัวนอน ไม่วางรูปหล่อสำริดไปทางทิศตะวันตก	มีเพื่อนข้างห้องแวะเวียนเข้ามาคุยทุกวัน	มีเพื่อนที่เป็นผู้สูงอายุ เข้ามาพูดคุยระหว่างวัน ในช่วงที่ทำงานชักรีด
ED-04	มีฝุ่นจากถนน ต้องทำความสะอาดห้องบ่อย	ต้องการเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขเข้ามาเยี่ยม	สวดมนต์ในช่วงเช้า มีพระพุทธรูปบูชา	ไม่มีเพื่อนบ้านแวะเข้ามาในห้อง ต่างคนต่างอยู่	มีผู้สูงอายุด้วยกัน แวะเวียนมาคุยหน้าห้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	ด้านกายภาพ	ด้านบุคคล	ด้านสังคม	กลุ่มคนในสังคมขนาดกลาง	กลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก
ED-05	มีความต้องการปรับปรุงห้องน้ำให้ดีขึ้นเนื่องจากห้องน้ำมีขนาดเล็ก	คาดหวังอยากให้มีเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขมาเยี่ยม	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีคนอื่นเข้ามาในห้อง เคยชินกับการอยู่แบบส่วนตัว	ส่วนใหญ่ลงไปนั่งคุยกับผู้สูงอายุด้วยกันชั้นล่างของอาคารแฟลต
ED-06	กังวลเรื่องปล่องขยะ และสุขอนามัยภายในห้อง	คาดหวังอยากให้มีคนเข้ามาดูเรื่องโครงสร้างอาคาร	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีคนอื่นเข้ามาในห้อง เคยชินกับการอยู่แบบส่วนตัว	ไม่มีความคิดเห็น
ED-07	ไม่มีความคิดเห็น	คาดหวังอยากให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจเช็คอาคาร เช่น ระบบไฟ ระบบน้ำ เป็นประจำ	ไม่มีความคิดเห็น	อยู่คนเดียว ญาติอยู่ต่างจังหวัด จึงพบบันานๆ ครั้ง	ไม่มีความคิดเห็น
ED-08	อยากให้มีพื้นที่เก็บของเพิ่มขึ้น มีเฟอร์นิเจอร์เก่าๆ เยอะ	-	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่มีความคิดเห็น	-

ตารางที่ 4.6 แสดงข้อมูลด้านข้อเสนอแนะทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง	อนาคต หากมีการสร้างอาคารใหม่	ความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม	ข้อเสนอแนะทั่วไป
ED-01	ไม่มีความคิดเห็น	อยากให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องน้ำ	ไม่มีความคิดเห็น
ED-02	อยากให้มีลิฟต์และบันได เพราะไม่ชินกับการขึ้นลิฟต์	ต้องการสัญญาณขอความช่วยเหลือ	ไม่มีความคิดเห็น
ED-03	ต้องการให้มีพื้นที่ระเบียงเพิ่ม	ไม่มีความคิดเห็น	ระบบไฟสำรอง ภายในห้อง
ED-04	ต้องการให้มีพื้นที่ทำอาหารเพิ่ม ทำครัวได้สะดวก	ต้องการให้มีพื้นที่เก็บเครื่องครัว และอ่างล้างจาน	ต้องการให้ติดประตูเหล็ก โปรงเพิ่มเติมจากประตูที่บบริเวณหน้าห้อง ให้แสงเข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะทั่วไป (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	อนาคต หากมีการสร้างอาคารใหม่	ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ข้อเสนอแนะทั่วไป
ED-05	ไม่มีความคิดเห็น	ต้องการให้เพิ่มราวจับในห้องน้ำ	ไม่มีความคิดเห็น
ED-06	ต้องการให้มีการกั้นระหว่างช่วงห้องรับแขกและทำอาหาร เพราะกังวลปัญหาเรื่องสุขอนามัย	-	-
ED-07	ไม่มีความคิดเห็น	-	-
ED-08	ต้องการให้มีการทำระบบต่างๆ ภายในห้องให้ดี	-	-

4.3.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่องการออกแบบพื้นที่ห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปผล ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

พบว่าผู้สูงอายุมีอายุระหว่าง 60-70 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 1,000-4,500 บาท ต่อเดือน และส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดันโลหิตและปริมาณน้ำตาลในเลือด

ส่วนที่ 2 ด้านความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well Being)

ผู้สูงอายุมีความสุขกับการดูโทรทัศน์ ชอบดูรายการข่าวสารที่รับฟังได้ง่าย รายการละคร และรายการทำอาหาร ช่วงอายุก่อน 60 ปี มีสังคมมากกว่าช่วงอายุหลัง 60 ปี เพื่อนฝูงแวะเข้ามาพูดคุยภายในห้องลดลงแต่ไม่มีผลกับการใช้ชีวิต

ส่วนที่ 3 ด้านพฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence)

ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านการลุกนั่ง ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก ต้องการให้ติดตั้งสัญญาณในการขอความช่วยเหลือภายในห้องไปยังบริเวณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านสาธารณสุขหรือศูนย์ประจำอาคารเพื่อขอความช่วยเหลือกรณีเกิดอุบัติเหตุ

ส่วนที่ 4 ด้านการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life)

ด้านวัสดุ ผู้สูงอายุชอบการตกแต่งด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น วัสดุจากไม้ หรือเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม้สังเคราะห์ ด้านแสงสว่าง แสงในช่วงกลางวันได้จากแสงธรรมชาติผ่านหน้าต่าง ด้านสีที่ใช้ภายในห้อง ชอบสีอ่อน เช่น สีขาว สีฟ้าอ่อน สีครีม ด้านอุณหภูมิ ขึ้นอยู่กับลมที่พัดเข้ามาในห้อง ด้านขนาดของพื้นที่ ต้องการให้มีระเปียงเพิ่มขึ้นกว่าเดิมที่อาศัยอยู่ ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีการพบปะกับญาติพี่น้อง และจะมีการพบปะญาติพี่น้องเฉพาะช่วงเทศกาลเท่านั้น

ส่วนที่ 5 ด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment)

ด้านกายภาพ มีปัญหาเกี่ยวกับการติดตั้งกันสาด มีนกพิราบเข้ามาบกรวน ในส่วนสภาพแวดล้อมด้านบุคคล ต้องการให้มีบุคลากรด้านสาธารณสุขเข้ามาตรวจเยี่ยมเป็นประจำ สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มคน มีการพบปะกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน สนทนาเกี่ยวกับวิธีการทำอาหาร ข่าวสารในโทรทัศน์ และมีการพูดถึงลูกหลานของตนเอง สภาพแวดล้อมด้านความเชื่อส่วนบุคคล มีผลต่อตำแหน่งที่ตั้งเตียงนอน มักจะไม่ตั้งหัวนอนและชั้นวางพระพุทธรูปไปทางทิศตะวันตก ไม่มีการตั้งพระพุทธรูปบนหัวเตียง แต่จะเป็นการตั้งบริเวณส่วนพื้นที่เอนกประสงค์ เพื่อการสักการบูชาพร้อมกับผู้ร่วมอาศัยภายในห้อง ปัจจุบันยังคงมีการทำอาหารเพื่อแบ่งปันกันกับเพื่อนร่วมอาคารชุดพักอาศัยที่อยู่ในชั้นเดียวกัน

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะทั่วไป

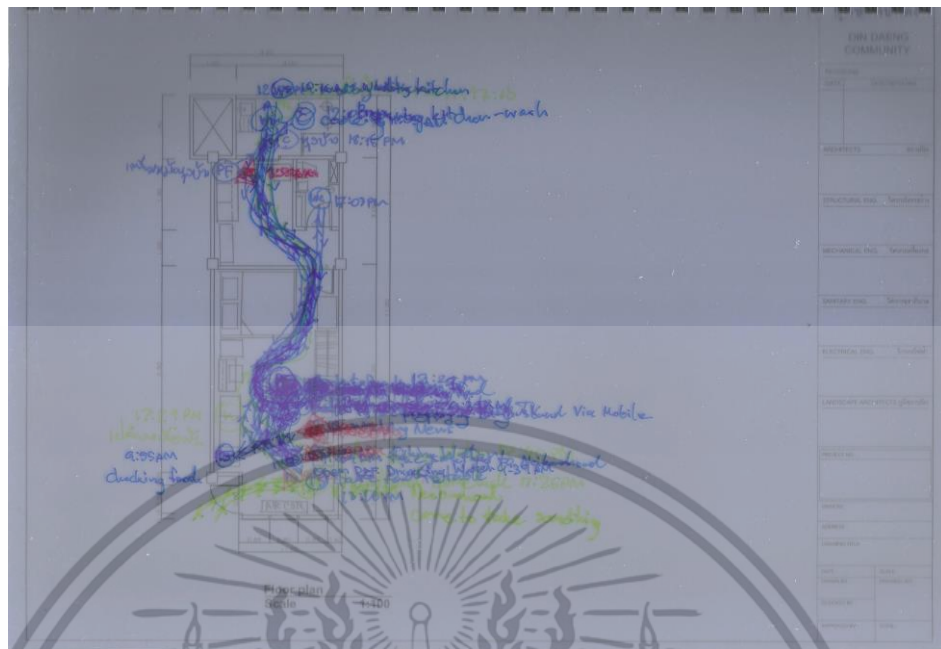
ต้องการให้แยกส่วนทำอาหารกับบริเวณที่ตากผ้า เนื่องจากกลิ่นจากการทำอาหารมักลอยไปติดเสื้อผ้าที่ตากไว้ มีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายที่มากขึ้น ผู้สูงอายุยังคงต้องการทำอาหารด้วยการหุงต้มด้วยแก๊ส เนื่องจากสะดวกกว่าการใช้เตาไฟฟ้า

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม

ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำมาซ้อนกัน ในช่วงเวลา 9.00-18.00 น. เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม โดยประกอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมจากผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 8 คน

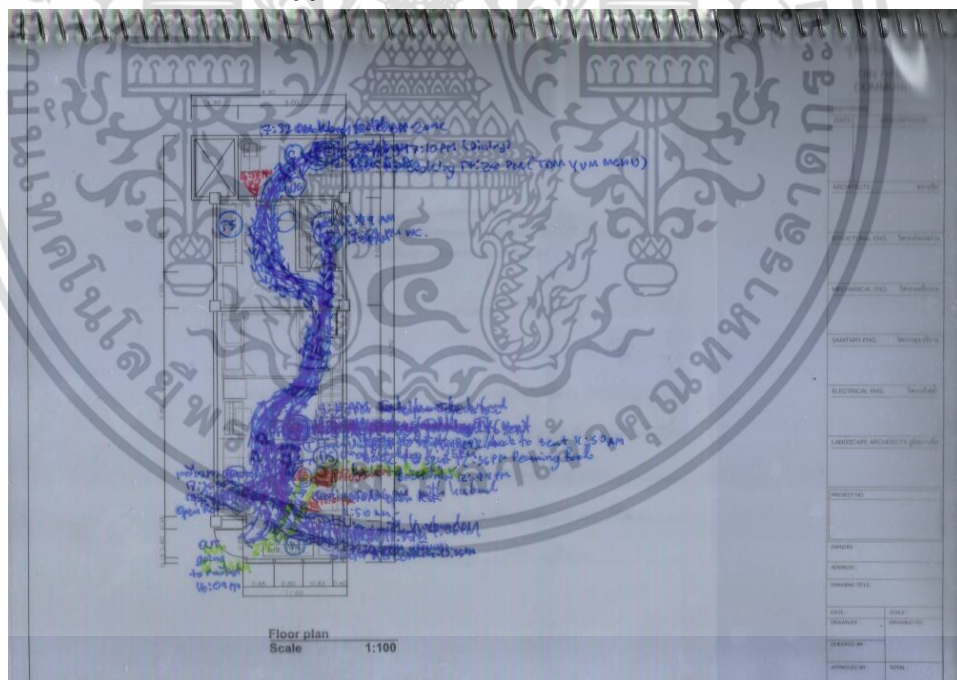
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุคนที่ 1 (ED-01)

ภาพที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-01

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุคนที่ 2 (ED-02)

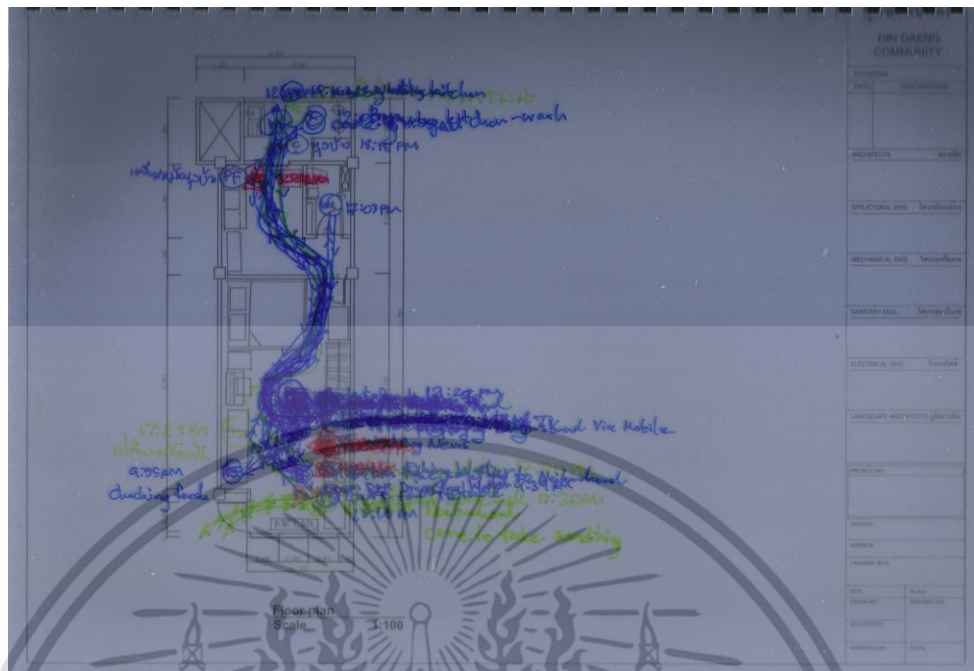

ภาพที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-02

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

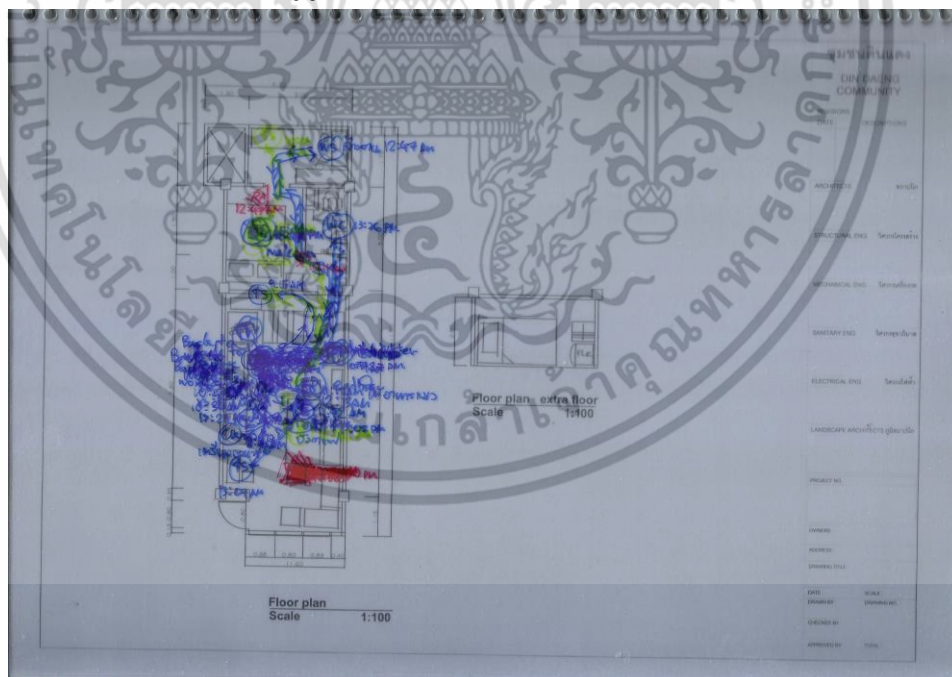

5) กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุคนที่ 5 (ED-05)

ภาพที่ 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-05

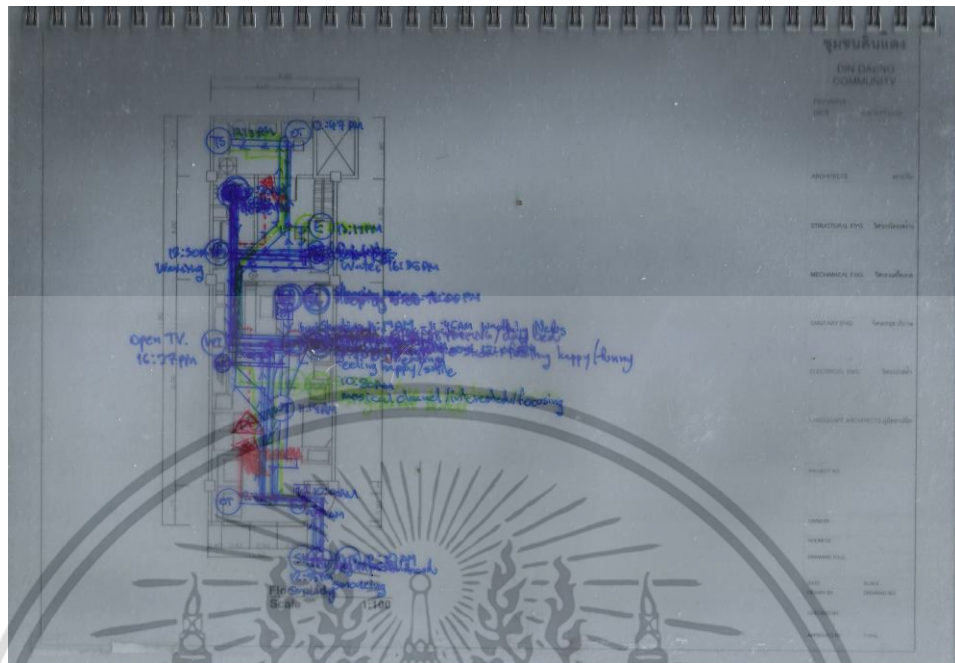
6) กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุคนที่ 6 (ED-06)

ภาพที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-06

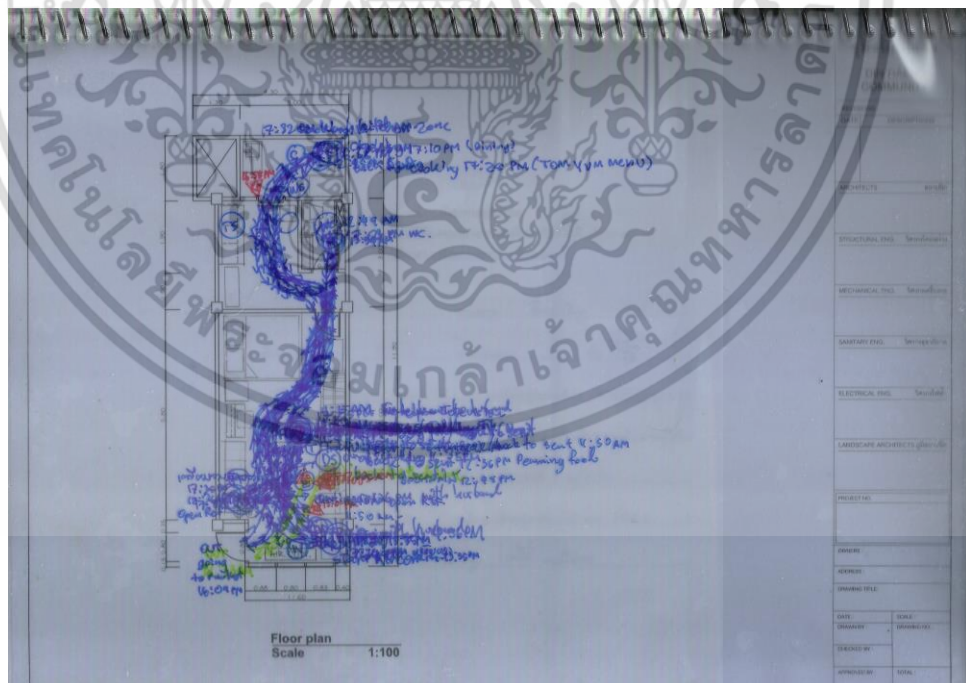
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุคนที่ 7 (ED-07)

ภาพที่ 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-08

8) กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุคนที่ 8 (ED-08)

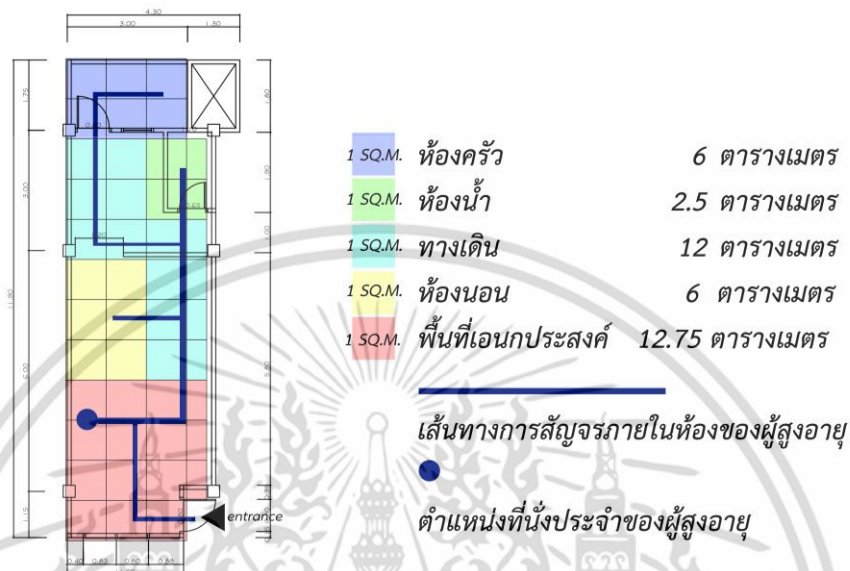

ภาพที่ 4.8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ED-08

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม

ในส่วนของการสังเกตและจดแบบบันทึกพฤติกรรมเส้นทางการสัญจรภายในห้องของผู้สูงอายุในแต่ละวัน สรุปเป็นผังพฤติกรรมเส้นทางการสัญจร ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม

4.2 สรุปผลการวิจัย

4.2.1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการพื้นที่ของผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย พบว่าในกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คน มีพฤติกรรมการครอบครองอาณาเขต โดยมีที่เฟอร์นิเจอร์ที่นั่งประจำ มีการครอบครองพื้นที่ส่วนบุคคลแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางของพื้นที่รอบตัวเสมอ

ภาพที่ 4.10 แสดงตัวอย่างพฤติกรรมการครอบครองอาณาเขตของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ 1 ใน 8 คน มีการครอบครองอาณาเขตแบบบ่งบอกพื้นที่ (Marking Behavior) ด้วยการทำป้ายชื่อของตนเองไว้บริเวณหน้าต่างของอาคารชุดพักอาศัย

4.2.3 ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8 คน มีช่วงเวลาในการกิจกรรมหรืองานประจำ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เช่น การทำงานรับจ้าง การพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสาร การทำอาหาร แบ่งปันกับเพื่อนข้างห้องหรือใกล้เคียง ในช่วงเวลา 9.00-13.00 น. มีช่วงเวลาการนอนกลางวันในช่วงเวลา 13.00-16.00 น. ซึ่งการนอนกลางวันจะใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เป็นเก้าอี้ยาว และมีช่วงเวลาในการรับข่าวสาร และเตรียมอาหารในมือเย็น ในช่วงเวลา 16.00-18.00 น.

4.2.4 พื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรมีพื้นที่อย่างน้อย 36 ตารางเมตร และในกรณีที่เป็นผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น ควรมีพื้นที่อย่างน้อย 40 ตารางเมตร จากความต้องการพื้นที่และความสอดคล้องของกิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

ทางเข้าห้องเป็นลักษณะทางเข้าหักมุม ห้องแรกจากทางเข้าจะเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางเชื่อมต่อกับห้องครัวและระเบียง ห้องนอนและห้องน้ำ การออกแบบดังกล่าวจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยด้วยเวลาเฉลี่ย 5.2 วินาที

เมื่อทำการศึกษาประเด็นและแนวทางการออกแบบของแต่ละพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคาะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 แล้ว จะได้ดำเนินการกำหนดแนวทางการออกแบบ แนวความคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ จากการลงพื้นที่สำรวจอาคารแฟลตดินแดงด้วยการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 ห้องแล้ว ตลอดจนการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอแนวคิดและผลการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดพื้นที่ (Space) ประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ (Function) และการจัดเส้นทางสัญจร (Circulation) และแนวคิดและผลงานการออกแบบ (Design Concept) ในขั้นตอนสุดท้าย

การวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 ทำให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้พื้นที่ เรื่องการครอบครองอาณาเขต จากภาพที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้ง 8 คน มีที่นั่งประจำอยู่บริเวณห้องรับแขก และมีการทำกิจกรรมในทุกส่วนของห้อง ตามพื้นที่ที่แบ่งไว้

ความต้องการการใช้พื้นที่ของแต่ละกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จะนำมาสรุปผลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และขนาดพื้นที่ที่ต้องการต่อไป ในบทที่ 5 ผลการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

ผลการวิจัย

5.1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (ด้านความต้องการใช้พื้นที่)

จากการวิเคราะห์ความต้องการพื้นที่ผ่านการสรุปแบบสังเกตพฤติกรรม จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 8 คน โดยแบ่งความต้องการพื้นที่ตามพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย ได้แก่ ส่วนเอนกประสงค์ ส่วนครัวและระเบียง ห้องนอน และห้องน้ำ จึงสามารถสรุปความต้องการพื้นที่ตามตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยของผู้สูงอายุ(ด้านความต้องการใช้พื้นที่)

พื้นที่ใช้สอย	กิจกรรม	ขนาดของพื้นที่กรณีไม่ได้ใช้รถเข็น	ขนาดของพื้นที่กรณีใช้รถเข็น
ส่วนเอนกประสงค์	ทำงานประจำ	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
	นอนพักกลางวัน	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
	ดูโทรทัศน์	4 ตร.ม.	4 ตร.ม.
	ฟังวิทยุ	-	-
	สนทนากับเพื่อนบ้าน	4 ตร.ม.	4 ตร.ม.
	เตรียมวัตถุดิบทำอาหาร	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
ส่วนครัวและระเบียง	ทำอาหาร	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
	หุงข้าว	1 ตร.ม.	1 ตร.ม.
	ซักผ้า	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
	ตากผ้า	3 ตร.ม.	3 ตร.ม.
ห้องนอน	นอนหลับ (2 ที่นอน)	4 ตร.ม.	8 ตร.ม.
	ดูโทรทัศน์	4 ตร.ม.	4 ตร.ม.
ห้องน้ำ	การอาบน้ำ	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
	ขับถ่าย	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
	แปรงฟัน ล้างหน้า	2 ตร.ม.	2 ตร.ม.
รวม		36 ตร.ม.	40 ตร.ม.

จากตารางที่ 5.2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยของผู้สูงอายุ(ด้านความต้องการใช้พื้นที่) พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการใช้พื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยอย่างน้อย 36 ตารางเมตร โดยบริเวณส่วนครัวและระเบียงเพิ่มขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายในเดิมที่เคยอาศัยอยู่ ในกรณีที่เป็นผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น จะมีความต้องการใช้พื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนของห้องนอนและห้องน้ำเพิ่มขึ้นรวมเป็นความต้องการใช้พื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยอย่างน้อย 40 ตารางเมตร (จากระยะเทียบรถเข็นเพื่อย้ายตัวไปยังเฟอร์นิเจอร์หรือสุขภัณฑ์)

5.2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (ด้านพฤติกรรมการใช้พื้นที่)

ตารางที่ 5.2 ตารางแสดงผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ(ด้านพฤติกรรมการใช้พื้นที่)

พื้นที่	ระยะทางในการเข้าถึงจากที่นั่งประจำ	เวลาที่ใช้ในการเข้าถึงจากที่นั่งประจำ	ขนาดของพื้นที่
ห้องนอน	5 เมตร	5.20 วินาที	12 ตารางเมตร
ห้องน้ำ	6 เมตร	6.24 วินาที	6 ตารางเมตร
ห้องครัว	4 เมตร	4.16 วินาที	8 ตารางเมตร

จากตารางที่ 5.2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ(ด้านพฤติกรรมการใช้พื้นที่) พบว่าระยะทางที่ต้องเดินไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวันโดยเริ่มต้นจากที่นั่งประจำเดินไปในบริเวณส่วนครัวและระเบียง ห้องน้ำและห้องนอน ใช้เวลาในการเดินโดยเฉลี่ย 5 วินาที

ในส่วนของพฤติกรรมเส้นทางการสัญจรภายในห้องของผู้สูงอายุในแต่ละวัน สรุปลงเป็นผังพื้นที่ต้นแบบภายในห้องและพฤติกรรมเส้นทางการสัญจรของผู้สูงอายุ

5.3 การจัดพื้นที่ (Space)

จากการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ห้องของอาคารชุดพักอาศัย เคหะชุมชนดินแดง 1 อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3 แล้ว พบว่าผู้สูงอายุมีการใช้พื้นที่ที่มีลักษณะของการครอบครองอาณาเขตแบบผู้สูงอายุเป็นจุดศูนย์กลาง มีการใช้พื้นที่เพื่อเป็นที่นั่งพักประจำ และใช้เฟอร์นิเจอร์ประจำเป็นของตัวเอง เช่น เก้าอี้ที่ใช้นั่งดูโทรทัศน์ โต๊ะที่ใช้นั่งเย็บผ้า รีดผ้า รวมถึงมีการใช้พื้นที่ในรูปแบบการประยุกต์ใช้ เช่น การใช้โต๊ะทำงานปรับเปลี่ยนมาเป็นโต๊ะกินข้าวด้วย โดยพื้นที่หลักๆที่ถูกแบ่งออกในห้องของอาคารชุดพักอาศัยถูกแบ่งเป็น 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ส่วนตัว และพื้นที่สาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 ประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ (Function)

จากการศึกษาการสังเกตพฤติกรรมของผู้สูงอายุในการใช้สอยพื้นที่พบว่ากิจกรรมกับพื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นการใช้ประโยชน์ ได้แก่ พื้นที่เอนกประสงค์ พื้นที่ครัวและระเบียง พื้นที่ห้องนอน และพื้นที่ห้องน้ำ จึงได้ทำการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยตามประโยชน์ใช้สอยที่ผู้สูงอายุทำกิจกรรม ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5.3

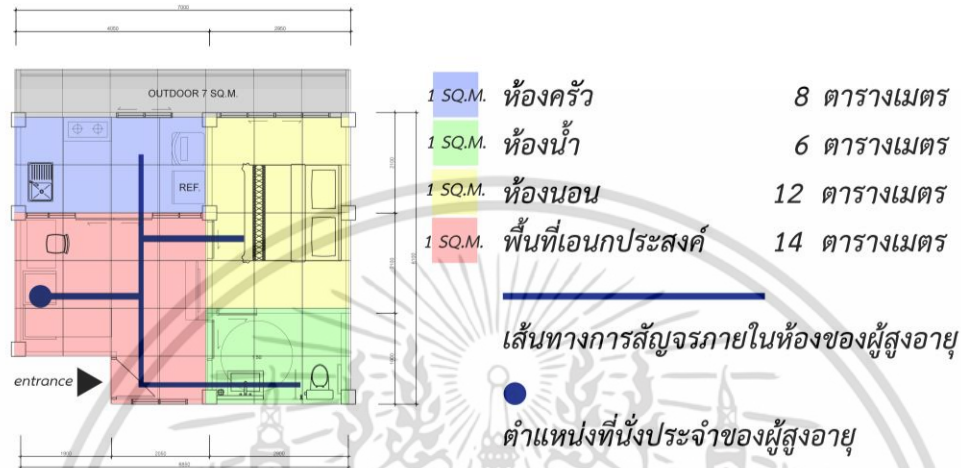
ตารางที่ 5.3 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่กับประโยชน์ใช้สอยภายในห้อง

พื้นที่ (Space)	ประโยชน์ใช้สอย (Function)
1. ส่วนเอนกประสงค์	นั่งพักผ่อน ทำงานประจำ พื้นที่รับประทานอาหาร
2. ห้องครัวและระเบียง	เตรียมอาหาร ประกอบอาหาร เก็บรักษาอาหาร ซักล้าง ตากผ้า
3. ห้องนอน	นอนหลับเวลากลางคืน แต่งตัว
4. ห้องน้ำ	ที่นั่งสำหรับอาบน้ำ ขับถ่าย อ่างล้างหน้า

5.5 การจัดเส้นทางสัญจร (Circulation)

จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีเส้นทางสัญจรภายในห้องที่ไม่ซับซ้อน การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีการทำกิจกรรมทีละขั้นตอน ทีละกิจกรรม และมีการกลับมานั่งที่เดิม ที่เป็นที่นั่งประจำทุกครั้งหลังทำกิจกรรมต่างๆเสร็จ เพื่อนั่งพักผ่อนเป็นระยะ ผู้สูงอายุมีความต้องการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ภายในเวลาไม่นาน เช่น การเข้าห้องน้ำ เพราะผู้สูงอายุไม่สามารถฝืนการปวดปัสสาวะได้ หรือการถือของที่มีน้ำหนัก ผู้สูงอายุไม่สามารถถือได้ในระยะทางที่ห่างจากตำแหน่งที่จะนำไปวางได้ จากการสังเกตแบบบันทึกพฤติกรรมจะแสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลา 9.00-13.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุมีกิจกรรมมากที่สุดมีการสัญจรภายในห้องในส่วนต่างๆ เช่น การทำงานที่ทำประจำ การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน การทำความสะอาดบ้าน ส่วนในช่วงเวลา 13.00-16.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุลดการเคลื่อนไหวลงอย่างชัดเจน โดยเป็นช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุใช้การพักผ่อน เช่น การนอนพักกลางวัน การนอนดูโทรทัศน์ และนอนฟังดนตรีจากวิทยุ และในช่วงเวลา 16.00-18.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำกิจกรรมด้านการเตรียมอาหารในช่วงมีอยู่มากที่สุด โดยกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการเตรียมอาหาร การทำอาหาร และการทำความสะอาดครัวหลังจากการทำอาหาร ก่อนที่จะมานั่งรับประทานอาหารกับสมาชิกในบ้านที่กลับจากการทำงาน โดยแสดงความสอดคล้องของช่วงเวลาและหนาแน่นกิจกรรมตามตารางที่ 6 และความหนาแน่นในการใช้พื้นที่ตามภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 ภาพแสดงผังพื้นที่ต้นแบบภายในห้องและเส้นทางการสัญจรของผู้สูงอายุ

จากการสังเกตการสัญจรพื้นที่กับช่วงเวลาแล้ว จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่แบ่งควรสอดคล้องกับช่วงเวลาในการใช้งาน เพื่อลดระยะทางในการเดินของผู้สูงอายุในการสัญจร เช่น การการเดินทางไปห้องครัวที่เคยใช้เวลาถึง 13 วินาที ก็เดินถึงห้องครัวได้ภายในเวลา 5.2 วินาที เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุในระหว่างทางเดินของผู้สูงอายุได้ถึง 60 เปอร์เซ็นต์ จากพฤติกรรมเดิมภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย แพลตเคหะชุมชนดินแดง อาคารแฟลต 2 และอาคารแฟลต 3

5.6 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาแฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากผลการวิจัย 2 ประเด็น ได้แก่

5.6.1 จากการศึกษาพบว่ากรอบครองอาณาเขต (Territoriality)

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการครอบครองพื้นที่ส่วนบุคคลแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางของพื้นที่รอบตัวเสมอ ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีของ Edward T. Hall ที่ว่าระยะห่างระหว่างบุคคลของคนเราจะเริ่มต้นอยู่ในระยะสนิทสนม หรือ 0-15 เซนติเมตร ตามทฤษฎีพร็อกซีมิคส์ (Proxemic)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6.2 การนอนในช่วงเวลากลางวันของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จะใช้เวลานอนกลางวันอยู่ในช่วงเวลา 13.00-16.00 น. และมีระยะเวลาหลับอยู่ที่ 1-2 ชั่วโมง สอดคล้องกับข้อสรุปของ ที่ว่าผู้สูงอายุจะใช้เวลาอนกลางวันโดยเฉลี่ย 1 ชั่วโมง 40 นาที

5.6.3 จากการลงพื้นที่ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในห้องของอาคารชุดพักอาศัย พบว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้ใช้รถเข็น จะมีความต้องการพื้นที่ภายในห้องอยู่ที่ 36 ตร.ม. และผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น จะมีความต้องการพื้นที่ภายในห้องอยู่ที่ 40 ตร.ม. ซึ่งไม่สอดคล้องกับโครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง ของการเคหะแห่งชาติ ที่กำหนดพื้นที่ภายในห้องพักอาศัยอยู่ที่ 33 ตร.ม.

5.6.4 ต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยพื้นที่เอนกประสงค์ ห้องครัวและระเบียง ห้องนอน และห้องน้ำ โดยมีพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ซึ่งเป็นที่นั่งประจำของผู้สูงอายุเป็นจุดศูนย์กลางของห้อง เพื่อลดระยะทางในการเดินไปทำกิจกรรมยังพื้นที่ต่างๆ ภายในห้องของผู้สูงอายุ โดยในแต่ละกิจกรรมจะสามารถเข้าถึงจากพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5.2 วินาที

5.7 แนวคิดและผลงานการออกแบบ (Design Concept)

5.7.1 แนวคิดในการออกแบบ

ต้นแบบการออกแบบพื้นที่ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ มีแนวคิดการออกแบบบนพื้นที่ 40 ตารางเมตร แบ่งออกเป็นพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ ห้องครัว ห้องนอน ห้องน้ำ และระเบียงภายนอก โดยจัดวางตำแหน่งของพื้นที่ภายในห้องให้ส่วนเอนกประสงค์ที่เป็นจุดศูนย์กลางของที่นั่งที่ผู้สูงอายุนั่งประจำ วัสดุที่ใช้ตกแต่งเป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ หนัง ฯลฯ พื้นและผนังใช้โทนสีอ่อน เพื่อให้ห้องสว่าง และมีช่องหน้าต่างในการถ่ายเทอากาศ และรับแสงธรรมชาติในช่วงเวลากลางวัน

Space Design for the Interior of the Residence for the Aged: A Case Study of Government's National Housing Authority for Dindeang Community 1

1	2	3	4
Living Room	Kitchen	Bedroom	Restroom
ห้องรับแขก	ห้องครัว	ห้องนอน	ห้องน้ำ
ขนาดพื้นที่ 14.00 ตร.ม.	ขนาดพื้นที่ 8.00 ตร.ม.	ขนาดพื้นที่ 12.00 ตร.ม.	ขนาดพื้นที่ 6.00 ตร.ม.

ภาพที่ 5.2 ภาพแสดงผังต้นแบบการออกแบบพื้นที่และเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

5.7.2 ผลงานการออกแบบ

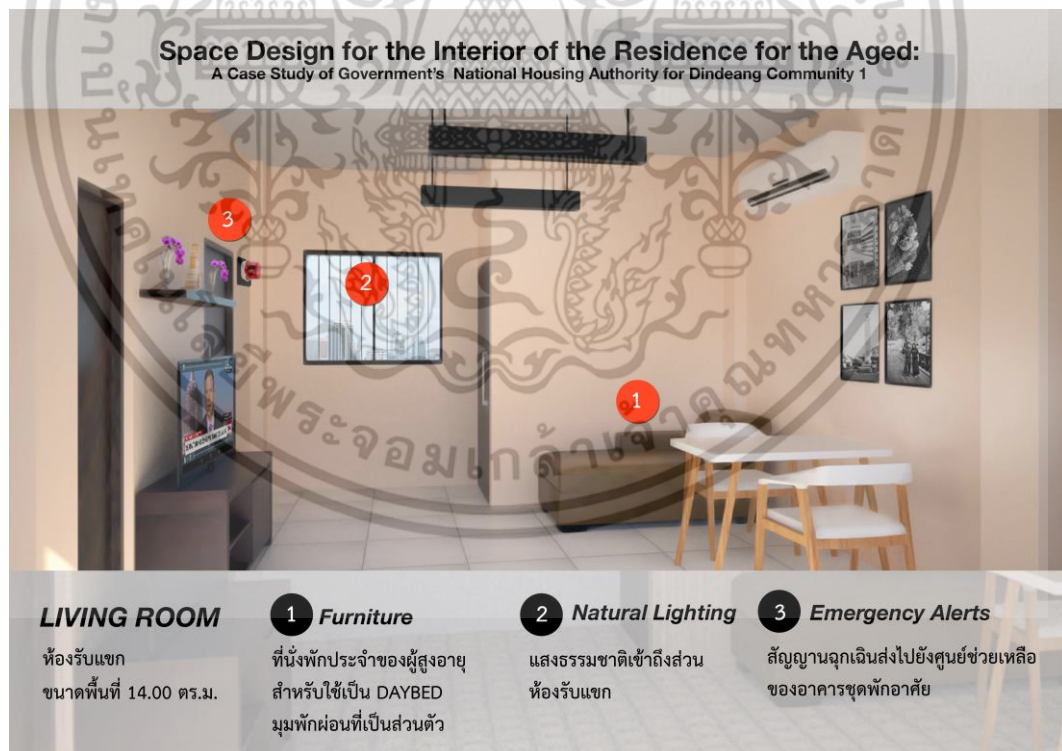
5.7.2.1 ส่วนเอนกประสงค์

ส่วนเอนกประสงค์ออกแบบเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า ตามทฤษฎีจิตวิทยาสภาพแวดล้อม เพื่อให้ความรู้สึกของห้องมีความกว้าง (ภาพที่ 5.3 และ ภาพที่ 5.4) แนวคิดในการออกแบบห้องรับแขก ให้สามารถเข้าถึงทุกส่วนของห้องได้ด้วยระยะทางที่ใกล้ ใช้เวลาไม่นาน ลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุในการเดินของผู้สูงอายุ มีการติดตั้งสัญญาณฉุกเฉินที่เชื่อมต่อกับส่วนห้องนอนและห้องน้ำ ที่ใช้การสื่อสารทั้งด้านเสียงสัญญาณ และแสงในการเตือนเหตุฉุกเฉิน ในกรณีผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการได้ยินลดลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.3 ภาพแสดงผลงานการออกแบบส่วนเอนกประสงค์

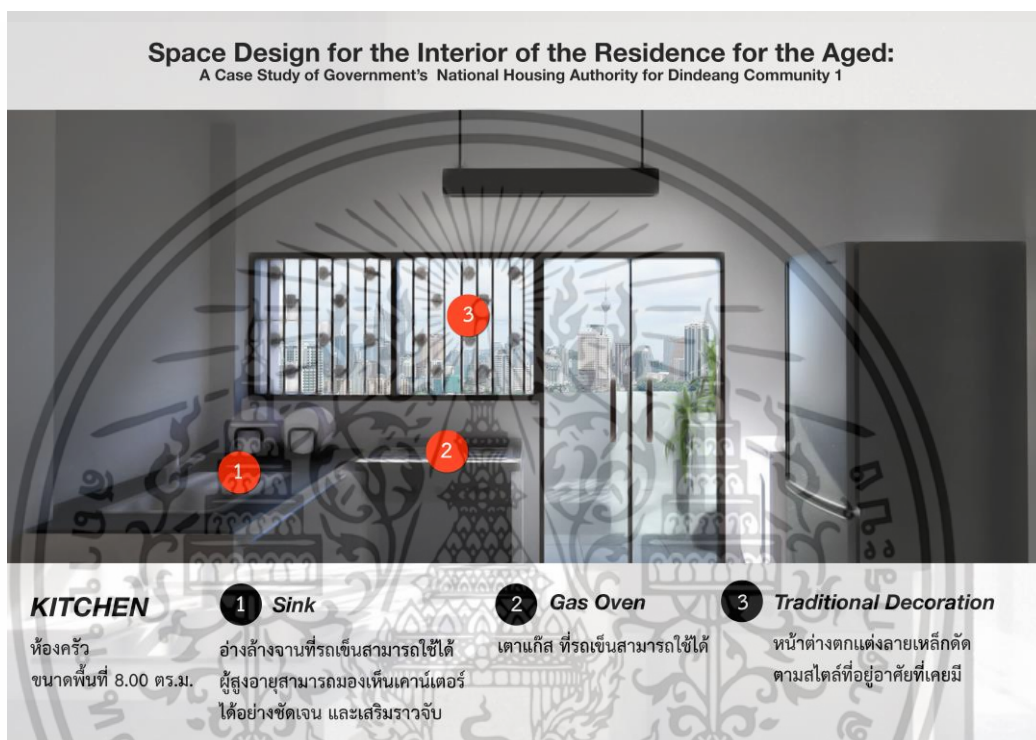

ภาพที่ 5.4 แสดงผลงานการออกแบบส่วนเอนกประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.7.2.2 ส่วนครัว

แนวคิดในการออกแบบห้องครัวออกแบบให้เคาน์เตอร์มีสีและวัสดุที่มีความแตกต่างระหว่างเคาน์เตอร์และพื้นผิวส่วนต่างๆของห้อง เพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นเคาน์เตอร์ และวางวัตถุได้อย่างปลอดภัย ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีความสามารถในการมองเห็นลดลง และไม่สามารถกำหนดระยะการมองเห็นได้ (ภาพที่ 5.5)

ภาพที่ 5.5 ภาพแสดงผลงานการออกแบบห้องครัว

5.7.2.3 ส่วนห้องนอน

แนวคิดในการออกแบบห้องนอน ผู้สูงอายุสามารถขอความช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินได้จากปุ่มขอความช่วยเหลือ ซึ่งสามารถขอความช่วยเหลือได้ทั้งการกดปุ่ม และการกระตุกสาย ในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถเอื้อมมือไปกดปุ่มได้ การตกแต่งใช้โคมไฟที่สามารถเปลี่ยนหลอดไฟง่าย และมีสีสันทึบที่เห็นได้ชัดเจน (ภาพที่ 5.6)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

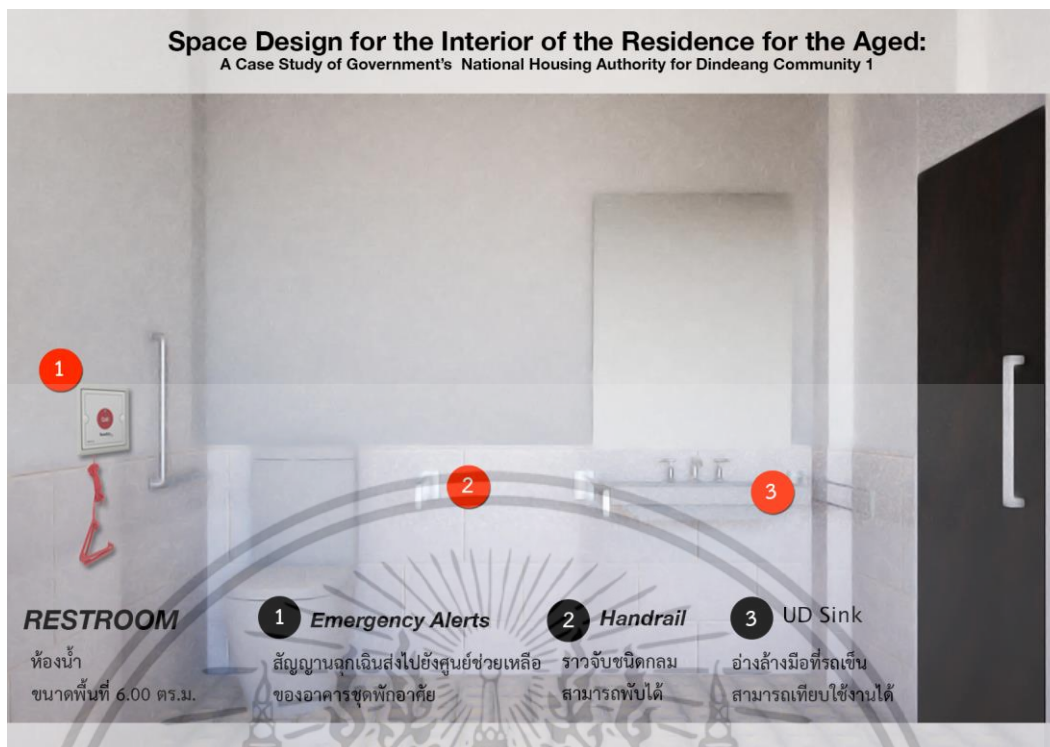

ภาพที่ 5.6 ภาพแสดงผลงานการออกแบบส่วนห้องนอน

5.7.2.4 ส่วนห้องน้ำ

แนวคิดในการออกแบบห้องน้ำ มีการติดตั้งราวจับที่ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นสามารถเทียบกับสุขภัณฑ์ต่างๆ ได้อย่างสะดวก ในกรณีฉุกเฉิน ผู้สูงอายุสามารถขอความช่วยเหลือได้จากปุ่มขอความช่วยเหลือ ในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถเอื้อมมือไปกดปุ่มได้ (ภาพที่ 5.7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.7 ภาพแสดงผลงานการออกแบบห้องน้ำ

5.8 ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปและการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.8.1 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

- 1) การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ต้องมีการเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่มีความพร้อม สามารถจดบันทึกพฤติกรรมไปพร้อมกับการเก็บภาพนิ่งหรือการบันทึกเสียงได้
- 2) การเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ควรมีกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นลำดับ เพื่อลดสิ่งรบกวนที่จะทำให้พฤติกรรมของผู้สูงอายุไม่เป็นไปตามจริง เช่น การเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมคนละวันกับวันที่เข้าไปสอบถามความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์เชิงลึก
- 3) การออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและข้อมูลของผู้สูงอายุในเบื้องต้นก่อน เพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องละเอียดอ่อน เช่น การเข้าใจสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ รวมถึงสามารถใช้ภาษาและการให้ข้อมูลที่มีความเข้าใจง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ควรมีการสร้างความเข้าใจของงานวิจัยในผู้สูงอายุได้รับทราบก่อนที่จะลงพื้นที่ในการทำวิจัย เช่น การวิจัยนี้เป็นเพียงการศึกษา และเสนอแนะการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ได้มีการนำไปสร้างจริงกับโครงการของการเคหะแห่งชาติ

5.8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มเติม เพื่อให้มีขอบข่ายของพฤติกรรมของผู้สูงอายุเพิ่มในการวิเคราะห์แนวทางการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัย

2) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในห้องของอาคารชุดพักอาศัยในโครงการอื่นๆ ของการเคหะแห่งชาติ

3) ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำความคิดเห็นมาปรับปรุงการหาแนวทางการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าผลงานการออกแบบในงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในโครงการใหม่ๆ ในอนาคต และเป็นประโยชน์ต่ออาคารชุดพักอาศัยในโครงการอื่นๆ ที่มุ่งหวังจะเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ รวมถึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาทั้งทางด้านสาขาสถาปัตยกรรมภายใน และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. **สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 2555
- กองปฏิบัติการทางสังคม การเคหะแห่งชาติ. **การสำรวจผู้สูงอายุอาศัยที่มีฐานะยากจนในโครงการเคหะชุมชนดินแดง 1**. กรุงเทพฯ: กองปฏิบัติการทางสังคม การเคหะแห่งชาติ, 2556. (อัดสำเนา)
- จินตหรา อุท่ากา. **คุณภาพชีวิตและสัมพันธภาพในครอบครัวผู้สูงอายุในตำบลเขาค้ออำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม**. ยะลา : วิทยาลัยการสาธาณะสุขสิรินธร จังหวัดยะลา, 2555
- จิระภา ศรีคำ. **สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- นวนน้อย บุญวงษ์ และ นันทินี เนียมทรัพย์. **การออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- บรรลุ ศิริพานิช. **คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2544.
- รจนารถ ร่วงลือ. **การปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี** . วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ **การออกแบบสำหรับทุกคน** . Universal Design; Design for All) . กรุงเทพฯ: 2551
- ฝ่ายฟื้นฟูเมือง การเคหะแห่งชาติ. **แผนพัฒนาชุมชนเมืองเคหะดินแดง**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายฟื้นฟูเมืองการเคหะแห่งชาติ, 2558. (อัดสำเนา)
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร **จิตวิทยาสภาพแวดล้อม : มูลฐานการสร้างสรรค้และจัดการสภาพแวดล้อมนำอยู่อาศัย**. กรุงเทพฯ: จีเซ็นเตอร์.พี.อี., 2554.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2** ปี พ.ศ.2545-2564 กรุงเทพฯ : เจ.เอส., 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Edward T. Hall. **The Hidden Dimension**. Garden City, New York: Doubleday, 1966

Em Griffin. **A First Look at Communication Theory**. New York: McGraw-Hill, 2014.

P.60-68

Jean A. Memken, **Connie Garber-Dyar, and Sur Crull**. **Space Planning in Residential Design**. Illinois: State University, 1997.

Howell C. Sandra. **Designing for Aging: Pattern of Use**. 2nd Printing. London, England: The MIT Press, 1980.

M.Powell Lawton. **Planning and Managing Housing for the Elderly**. New York: John Wiley and Sons, 1975.

Nick Carey. **Establishing Pedestrian Walking Speeds**. Portland: ITE Student Chapter, 2005.

William H. Ittelson. **Visual Space Perception**. New York: Springer, 1960. P.212.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การออกแบบพื้นที่ห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา แพลตเคหะชุมชนดินแดง 1

เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการออกแบบพื้นที่ภายในห้อง
ของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
2. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องการออกแบบพื้นที่
ส่วนพักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัย
:กรณีศึกษา แพลตเคหะชุมชนดินแดง 1

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล (ข้อมูลของท่านจะได้รับการเก็บเป็นความลับจากผู้วิจัย)
คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

ชื่อ ..... นามสกุล .....

อาศัยอยู่ให้ห้องเลขที่ ..... อาคารแพลต ..... ชั้น .....

อายุ ..... ปี อาชีพปัจจุบัน ..... รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ..... บาท
ที่มาของรายได้ ..... ระดับการศึกษา .....

ค่าเช่าห้องต่อเดือน .....บาท ลักษณะการถือสิทธิ์ .....

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ..... ปี ..... เดือน (เข้าอยู่อาศัยเมื่อปี พ.ศ. ....)

ปัญหาสุขภาพทั่วไป .....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 : ด้านความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well Being)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

1. ท่านชอบทำกิจวัตรประจำวันใดมากที่สุด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีกิจกรรมใดในการหารายได้เสริมเพื่อเลี้ยงชีพเล็กๆน้อยๆ ที่เป็นงานอดิเรกบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ก่อนท่านอายุ 60 ปี กับหลังอายุ 60 ปี ชีวิตความเป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 : ด้านพฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

1. ท่านมีปัญหาสุขภาพ โรคประจำตัว โรคเรื้อรังอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

.....
.....
.....
.....
.....

2. ท่านใช้เวลาทำกิจกรรมใดภายในห้องของอาคารชุดพักอาศัยบ้าง

2.1 กิจกรรมที่ทำตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน (ตามลำดับ)

.....
.....
.....
.....

2.2 กิจกรรมใดที่ท่านทำบ่อยและใช้เวลาอยู่กับกิจกรรมนั้นนานที่สุด

.....
.....

2.3 ท่านต้องการให้มีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกใดภายในห้องบ้าง ยกตัวอย่างเช่น สัญญาณขอความช่วยเหลือ

.....
.....
.....

3. ข้อดีของการอยู่อาศัยในห้องพักอาศัยในความคิดของท่าน

.....
.....
.....

ข้อเสียของการอยู่อาศัยในห้องพักอาศัยในความคิดของท่าน

.....
.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 4 : ด้านการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality Of Life)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

1. ท่านพอใจกับที่พักอาศัย ณ ปัจจุบันหรือไม่

ด้านวัสดุ .....

.....

ด้านแสง .....

.....

ด้านสีภายในห้อง .....

.....

ด้านอุณหภูมิ.....

.....

ด้านขนาดของพื้นที่.....

.....

2. ท่านคิดว่าที่อยู่อาศัยในปัจจุบันมีความมั่นคงไหม ในด้านการใช้งาน

.....

.....

3. ท่านมีความพอใจในผู้อยู่อาศัยร่วมอาคารเดียวกับท่าน

.....

.....

4. ท่านพอใจในการใช้เวลาทำกิจกรรมใดมากที่สุด

.....

.....

เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมดังกล่าว.....

.....

5. ครอบครัว และลูกหลานของท่าน มาเยี่ยม พบปะ พุดคุย บ้างไหม

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 5 : ด้านสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ท่านรู้สึกอย่างไรกับห้องของท่านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

.....

.....

.....

2. สภาพแวดล้อมด้านบุคคล

ท่านคาดหวังให้มีบุคคลในจากภายนอกเข้ามาพบปะ พูดคุย เยี่ยมเยียนท่าน ยกตัวอย่างเช่น ครอบครัว เพื่อน บุคคลากรทางด้านสาธารณสุข บุคคลากรด้านซ่อมบำรุง อาคาร เจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัย

.....

.....

.....

3. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก

ในแต่ละวันมีเพื่อนบ้านที่เข้ามามีส่วนในกิจวัตรประจำวันภายในห้องของท่านบ้างหรือไม่

.....

.....

.....

4. สภาพแวดล้อมในสังคมขนาดกลาง

ท่านมีเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันเข้ามาทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกร่วมกันภายในห้องพักอาศัยของท่านด้วยหรือไม่

.....

.....

.....

5. สภาพแวดล้อมด้านสังคม

ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เช่น ศาสนาที่นับถือของท่าน มีผลต่อการทำกิจวัตรประจำวันในกิจกรรมใดบ้าง

.....

.....

.....

(ยกตัวอย่างเช่นการละหมาดในศาสนาอิสลาม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 6 : ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

1. หากในอนาคตมีการสร้างที่พักอาศัยใหม่

ท่านคิดว่าภายในห้องชุดพักอาศัยควรมีพื้นที่ส่วนใดเพิ่มจากเดิมที่แบ่งไว้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกใดเพิ่มภายในห้องชุดพักอาศัย

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะทั่วไป

.....

.....

.....

.....

.....

(เช่น ด้านสาธารณูปโภค ด้านความสะดวก ด้านสาธารณสุข สภาพแวดล้อมโดยรอบ ข้อเสนอแนะ)

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือและเอื้อเฟื้อข้อมูลในการให้สัมภาษณ์
ข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำไปพัฒนาพื้นที่ต้นแบบห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสังเกตพฤติกรรม
เรื่อง การออกแบบพื้นที่ห้องของอาคารชุดพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษา แฟลตเคหะชุมชนดินแดง 1

เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
 สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชื่อ ..... นามสกุล .....

อาศัยอยู่ที่ห้องเลขที่ ..... อาคารแฟลต ..... ชั้น .....

อายุ ..... ปี อาชีพปัจจุบัน ..... รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ..... บาท

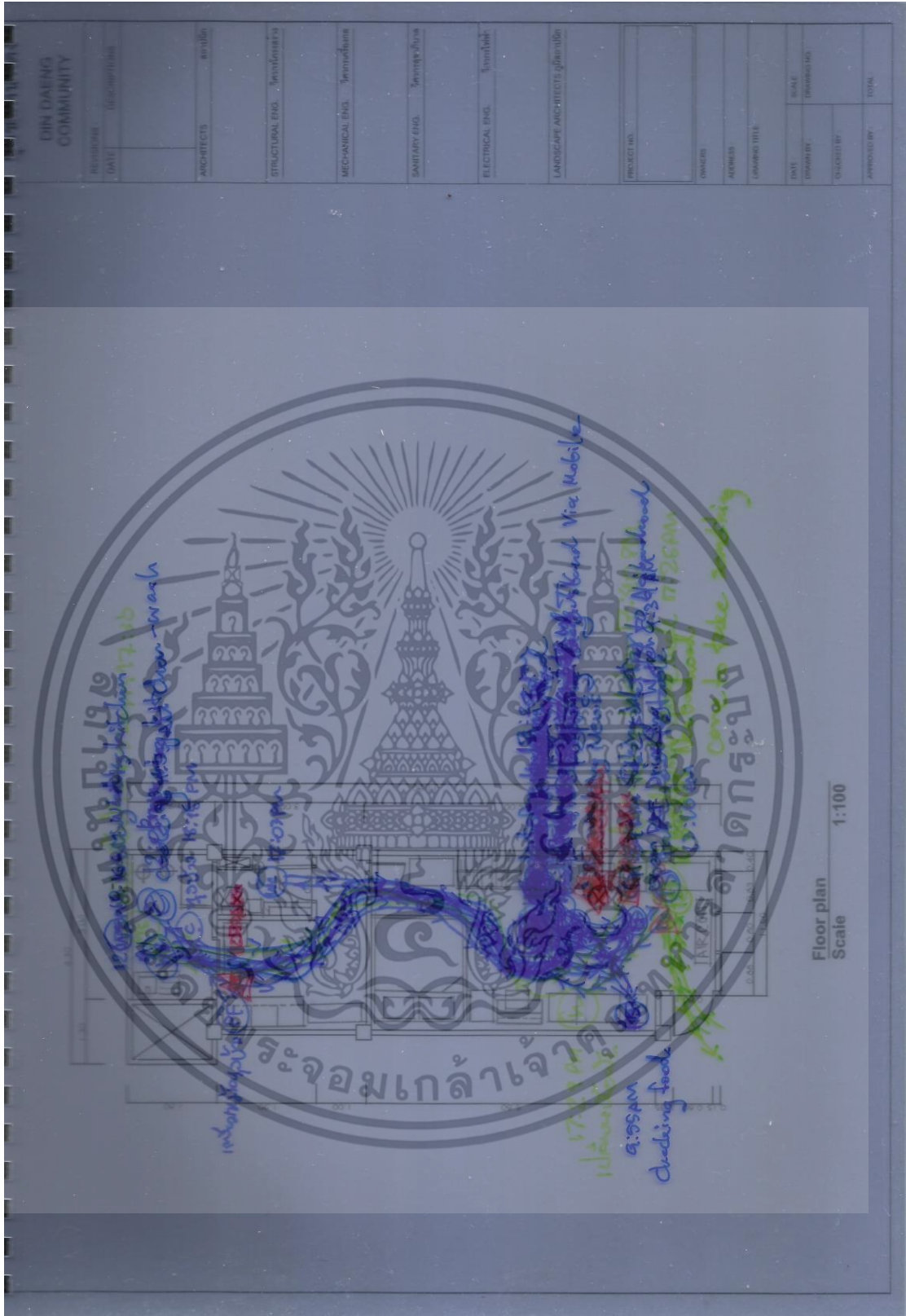
ที่มาของรายได้ ..... ระดับการศึกษา .....

ค่าเช่าห้องต่อเดือน ..... บาท ลักษณะการถือสิทธิ์ .....

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ..... ปี ..... เดือน (เช่าอยู่อาศัยเมื่อปี พ.ศ. ....)

ปัญหาสุขภาพทั่วไป .....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

นักศึกษา	นายศวิษฐ์ พิริยะสุวรรณค์
การศึกษา	พ.ศ. 2556 ปริญญาศิลปบัณฑิต (ออกแบบภายใน) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. 2559 ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถาปัตยกรรมภายใน) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้